

Looduskaitseseaduse, jahiseaduse ja riigivaraseaduse
muutmise seaduse eelnõu seletuskiri
Lisa

Märkustega arvestamise tabel

	Ettepanek/märkus	Otsus	Selgitus
Võrumaa Metsaühistu MTÜ			
	Täiendada §14 lg 6 sõnastust (punane) (6) Kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas on keelatud lageraie ja veerraie, välja arvatud hall-lepikutes pindalaga kuni 0,5 ha ja aladel, kus kaitse-eeskirja kohaselt uuendusraie tegemine väiksemas mahus on lubatud. Valik-, häil- ja aegjärgse raie tegemisel tuleb arvestada käesoleva seaduse lisas sätestatud tingimustega.	Arvestamata	Selliseid kaitsealasid, kus kaitse-eeskirjaga kehtestatud uuendusraie langi piirang oleks väiksem kui 0,5 ha, ei ole.
	LKS lisa kohta kommentaarid: 1. Noorendiku kõrgus 3 m - see punkt on äärmiselt ebaselge, kuidas sellise kõrgusega noorendikku on võimalik kasvatada ja see punkt vajab ümbersõnastamist 2. Rinnaspindala määrad üle vaadata; 3. langi maksimaalse suuruse osas sõnastus: Kui kaitseala, püsielupaiga ja kaitstava loodusobjekti kaitseeeskirjas ei ole sätestatud teisiti, on aegjärgne ja häilraie lubatud kuni 2 ha suuruse langina ja lageraie puhul lubatud 1 ha suuruse langina	Arvestatud osaliselt	Seletuskirjas selgitatud, et 3 m noorendiku kõrguse nõue kehtib pärast turberaie viimast järku, mitte turberaie järkude vahel. Valikraie rinnaspindala nõudeid käesoleva seaduse muudatusega ei muudeta. Sellises sõnastuses säte ei muuda hetkel kehtivat olukorda, kõigil kaitsealadel ja püsielupaikades on kinnitatud kaitse-eeskiri, kus on erinevad regulatsioonid. Eesmärk on teha muudatus korruga kõikidel kaitstavatel loodusobjektidel ja vältida looduse mitmekesisuse kahjustamist ja suurte lagedate alade tekkimist.

	Kuna piiranguvööndites kohati juba on (Karula) ja plaanis on lisada piiranguid, mis teevad võimatuks, raskendavad või muudavad põhjendamatult kalliks metsa majandamise, teha ettepanek võrdsustada SKV ja PV eest makstav Natura toetuse määr	Arvestamata	Looduskaitseaduse muutmise seadusega ei kehtestata erametsatoetuste ühikumäärasid.
	Kõikide maaomanikega tuleb teha kirjalik kokkulepe looduskaitse piirangute suuruse ja piirangute tõttu saadava kahju hüvitamise kohta.	Arvestamata	Riik näeb ette, et looduskaitse kohustuslikeks kompensatsioonideks on omandamine ja maamaksusoodustus. Toetuste rakendamine on riigi jaoks vabatahtlik meede, mida Kliimaministeerium peab oluliseks. Kuid vorm, mis kujul toetusi rakendatakse, lähtutakse halduskoormusest kui ka eelarvelistest vahenditest.
	Eelnõudest ja seletuskirjadest ei leia sealt infot, et suureneksid piirangute tõttu kompensatsioonid maaomanikele. Ainuke info on see, et täpsustub kaitsealuste maade riigile ostu kord. Küll lisandub tugevalt piiranguid metsade majandamisele ja ka karistuse suurused tõusevad hüppeliselt, põhjendusega, et need on ajale jalgu jäänud. Samast ajast on ka toetuste suurused, seega on ka need ajale jalgu jäänud ning vajavad samas proportsioonis karistustega suurendamist	Selgitatud	Kliimaministeeriumi LIFE-IP projekti "Loodusrikas Eesti" kaudu on koostöös Eesti Maaülikooli ja Eesti Erametsaliiduga töötatud välja Natura 2000 erametsatoetuse arvutamise meetodika ning selle alusel on üle-eesti kaitstavatel aladel hinnatud võimalikke tasumäärasid. Tasumäärade arvutamisel võeti arvesse looduskaitseaduse muutmise eelnõus täiendavaid metsamajandamise piiranguid ning keskmiseks tasumääraks saadi 60 eur/ha. Selleks, et toetus oleks tulevikus maaomanikele õiglasem, kaardistatakse võimalusi tänaste ühikumäärade täiendavaks diferentseerimiseks.
Eesti Mereinstituut			

	<p>paragrahvi 57 lõike 1 sõnastuse muudatusest ei ole täiesti selge, et kas "... võõrliikide arvukuse suurenemine või leviku laienemine" käib vaid taimeliikide või kõikide võõrliikide kohta. Siin võib seda sõnastust muuta näiteks selliselt "mille eesmärgiks või tagajärjeks on looduses ükskõik millise võõrliigi arvukuse suurenemine või leviku laienemine".</p> <p>Selles lauses on erandina välja toodud võõrliikidest metsapuude istutamine. Kuid ühe teise erandina oleks mõistlik sinna lisada loodust taastavad tegevused umbes sellise sõnastusega "ning välja arvatud juhul, kui tegevus on seotud võõrliigi aktiivse eemaldamisega looduskeskkonnast."</p> <p>Näiteks võib tuua olukorra, kus meil kliimamuutuste tagajärjel saabub metsadesse üha enam uusi võõrliike, kelle mõju metsamajandusele on laastav, kuid teatud majandamismeetod nt. kuivanud puude ja/või mingi tehismaterjali hoidmine metsaelupaigas, võimaldab võõrliiki sinna ajutiselt koondada ja seejärel aktiivselt eemaldada. Sarnane olukord on meil ka meres ja siseveekogudes, kus paljud võõrliigid levivad vastsestaadiumis veesambas ning kui me neid veesambast mingite looduslike ja/või tehissubstraatidega välja korjame, on võimalik võõrliikide arvukust ohjata. Praeguse sõnastusega võib seadus piirata võõrliikide eemaldamisega seotud ja loodust taastavaid tegevusi ning sellest oleks kahju, kuna tihti alternatiivseid majandamismeetodeid ei ole.</p>	Selgitatud	<p>Lauses "sealhulgas tegevused, mille eesmärgiks või tagajärjeks on looduses võõrliikide arvukuse suurenemine või leviku laienemine" on viidatud võõrliikidele, kui kõigile võõrliikidele.</p> <p>Erinevate tegevustega on inimestel hoolsuskohustus et mitte võõrliike levitada ega nende arvukust suurendada. Näiteks paljude raielankide võõrliikide probleem tuleneb ka suuresti sellest, et külmumata pinnasel tegeletakse metsa väljaveoga läbi võõrliikide kolooniate, levitades nii seemnetega saastunud mulda. Seda tuleb vältida.</p> <p>Teised toodud näited, mis räägivad võõrliikide kokku kogumisest või kokku meelitamisest - neid saab rakendada ka edaspidi, kuid meelituspunktid peavad jääma olemasoleva levila piiresse, et mitte meelitada liike uutele aladele.</p>
MTÜ Hoiame Loodust			
	<p>Mitte seada 30% looduskaitsealade lage seadusloomesse</p>	Selgitatud	<p>Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, oleme nõus, et üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise.</p>

	Looduskaitse seaduse eelnõust tuleks eemaldada punkt 4 ja 5 ehk jätta kehtima hetkel kehtiv Looduskaitse seaduslik kord täies ulatuses, mis tagab igäihe õiguse esitada kaitse alla võtmise algatajale ettepanek loodusobjekti kaitse alla võtmiseks.	Arvestamata	Igäiks võib edaspidi teha ettepaneku Keskkonnaametile, kes hindab selle põhjendatust ja otstarbekust. Ettepanekut menetletakse haldusmenetluse seaduse alusel, kaalutlusõiguse (HMS § 4) ja uurimis põhimõtte (HMS § 6) reeglid arvestades. Kui see on põhjendatud, esitab KeA selle alusel ettepaneku KLIM-ile.
	Keelata kaitsealadel, hoiualadel ja püsielupaikades intensiivse majandustegevuse eesmärgil läbi viidud raied. Alles jätta ainult kujundusraie, mida tehakse kaitsealuste liikide heaolu parandamiseks	Arvestamata	Ohustatud elupaigad on tsoneeritud valdavalt sihtkaitsevööndisse, piiranguvööndisse jäävate elupaikade kaitse on tagatud läbi LKS § 14 muudatuse. Väljaspool elupaikasad piiranguvööndis ja hoiualal väikese langina, kehtestata vaid tingimusi arvestades tehtav häil- ja aegjärene raie ei ole intensiivne majandustegevus ja ei ohusta vööndi eesmärkide täitmist
	Eemaldada loodusliku metsa- ja sookoosluse taastamiseks vajalike tegevuste loetelust „maapinna mineraliseerimine“ (§17 lg 3)	Arvestamata	Tegemist on lõpetamata loeteluga ja toodud näitena, loetelust välja jätmine ei muuda seda, et kui see on taastamistegevusena vajalik, saaks seda ikka teha. Võib olla põhjendatud kui tegemist nt looduslikkuse suurendamiseks tehtud häilu uuendamiseks.
	Eemaldada punkt, millega kehtestatakse erand kahjustamise keelust III kategooria liikide väheesinduslikes populatsioonides (§ 55 lg 8)	Arvestamata	Antud muudatus ei ole uus regulatsioon, see ühtlustab II ja III kategooria liikide kohta käiva vastavaid sätteid. Ka III kategooria liikidel on leiu kohti, mis ei ole liigi säilimise seisukohast olulised, nagu üksikisendid, juhuleiud, ebatüüpiline kasvukoht/elupaik, kasvukoht tiheasustusalal jne ja kus isendikaitse ei ole põhjendatud, kuna ei takistaks konkreetse väheesindusliku populatsiooni hääbumist või ei annaks juurde liigi soodsa seisundi saavutamisel. „Väheesinduslik populatsioon“ on määratlemata õigusmõiste, mille sisustamisel tuleb lähtuda konkreetse liigi kasvutingimustest ja kaitsevajadusest ning konkreetse kasvukoha potentsiaalst
	Riik peab jätkama rahalise toega võõrliikide ohjamist Eesti riigis (§ 57 lg 3 ¹)	Arvestamata	Omandi heas seisus hoidmine on maaomaniku ülesanne. Kasvatuse keeluga võõrliikide kasvatamise keeld on enam viidatud liikide puhul kehtinud enam kui kümnendi. Seoses riigieelarve kärpega ei ole võimalik senisel kujul maaomanikele tõrjeteenuse pakkumisega jätkata ja maaomanikud peavad tagama tõrjega esmalt liigi edasise leviku peatamise ja pikemas vaates keelatud võõrliikide kolooniate hääbumise.
Viimsi Vallavalitsus			
	Leiame, et hetkel ei tule LKS-is selgelt välja, et kaitsealasad puudutavad sätteid kehtivad ka kohaliku omavalitsuse (KOV) tasandil loodud kaitsealade kohta	Selgitatud	Looduskaitse seaduse kõik kaitsealasad puudutavad sätteid ei kehti automaatselt ka kohaliku omavalitsuse tasandil loodud kaitsealadele. Kohaliku omavalitsuse tasandi kaitstavate loodusobjektide sh kaitsealade osas on LKS-s selgelt välja toodud erisused

	<p>Juhime tähelepanu ebatäpsusele sätte punktide numeratsioonis.</p> <p>Eelnõu punktis 8 kirjutatakse, et LKS § 14 lõiget 1 täiendatakse punktidega 11 ja 12, aga § 14 lõikel 1 on juba punkt 11 olemas ja see käib hoonestusloa andmise kohta. Lisada saaks punktid 12 ja 13.</p>	Arvestatud	Numeratsioon eelnõus on parandatud.
	<p>Eelnõu punkt 30 ja 34 ei ole asjakohased ja sätte tekst räägib seletuskirjas toodule vastu. Kehtivas LKS-is on piiranguvööndis väetiste kasutamine keelatud, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti. Eelnõu kohaselt saaks kaitse-eeskirjaga piirata nende ainete kasutamist vaid piiranguvööndi mahepõllumajandusaladel, mis ilmselt ei ole selle eelnõu eesmärk. Eelnõu kohaselt ei pea ka hoiualal enam teatist esitama väetise kasutamise kohta vaid piisab kui seda tehakse vaid mahepõllumajanduses kasutada lubatud väetise kasutamise kohta</p>	Arvestamata	Lisaks viidatud piiranguvööndi ja hoiuala sätetele täiendatakse seadust ka lõikega (§14 lg 7), millega keelatakse kaitstaval loodusobjektidel tavaväetise kasutamine, seega võimalikuks jääb üksnes mahepõllumajanduses kasutada lubatud väetise kasutamise reguleerimine.
	<p>Täpsustavad küsimused eelnõu punkti 53 kohta</p> <p>Kui üldplaneeringuga on tiheasustusala piirid kehtestatud juba enne LKS-i, kas siis sellisel juhul peab KOV ka edaspidi ehituskeeluvööndi vähendamiseks tiheasustusalal (väljaspool linna, alevit ja alevikku) küsima nõusolekut Keskkonnaametilt?</p> <p>Kas KOV-il on eelnõu kohaselt õigus väljaspool kaitseala, hoiuala või püsielupaika alal, mis ei ole üldplaneeringuga tiheasustusalaks määratud (näiteks valglinnastumise tõttu tekkinud külad olemasolevate alevite servades) samuti ranna ja kalda ehituskeeluvööndit vähendada? (§ 40 lg 5¹)</p>	Selgitatud	1. Väljaspool linna kui asustusüksust, alevit ja alevikku jääb kehtima senine regulatsioon ehituskeeluvööndi vähendamiseks ehk see saab toimuda vaid Keskkonnaameti nõusolekul. 2. Kohalikul omavalitsusel tekib õigus ehituskeeluvööndit vähendada ainult väljaspool kaitseala, hoiuala või püsielupaika linnas asustusüksusena, alevis või alevikus või nende asustusüksuste Keskkonnaameti nõusolekul § 41 lõike 2 alusel laiendatud tiheasustusalal.
	<p>Mõistet seletatakse lahti mõiste enda sõnadega.</p> <p>Eelnõu punkt 75 teeb ettepaneku täiendada LKS § 62 lõikega 3, mille puhul lõike 3 tekst on „Abitus seisundis loom käesoleva seaduse tähenduses on:“ ja punkt 3 jätkab seda lauset sõnadega „abitus seisundis loom“</p>	Arvestatud	Punkti 3 sõnastus muudetud järgmiselt: 3) loom, kelle looduslikku keskkonda või liigiomasesse keskkonda naasmine inimese abita on välistatud

	Võõrliikide hävitamisega seoses kasutatakse väljendeid "hävitamise kohustus" ja „hävitamise tagab“, aga kas sellisel viisil kirjutatud norm on proportsionaalne?	Selgitatud	Norm on kehtinud ka varasemalt, tegu on senise normi täpsustamisega. Omandi heas seisus hoidmine on maaomaniku ülesanne. Kasvatuseeluga võõrliikide kasvatamise keeld on enam viidatud liikide puhul kehtinud enam kui kümnendi. Seoses riigieelarve kärpega ei ole võimalik senisel kujul maaomanikele tõrjeteenuse pakkumisega jätkata ja maaomanikud peavad tagama tõrjega esmalt liigi edasise leviku peatamise ja pikemas vaates keelatud võõrliikide kolooniate hääbumise.
	Eelnõus toodud vastutust puudutavate sätete puhul (punkt 79) ei ole KOV kaitsealade eiregulatsioon mõistlik ja proportsionaalne: *Praeguse sõnastuse järgi saaks KOV tegelikult rakendada nii LKS § 71 ¹ –71 ⁷ sätteid kui ka LKS § 71 ⁸ , sest KOV tasandil kaitseala on kaitstav loodusobjekt LKS § 4 lõike 1 punkti 6 alusel. • Miks LKS § 71 ¹ –71 ⁷ toob välja "kaitsenõuete rikkumise" erinevad koosseisud, aga LKS § 71 ⁸ puhul jäetakse see tegemata? • Kui LKS § 71 ⁸ saab seadusesse ja KOV saab kasutada vaid seda sätet, siis ei ole karistused proportsionaalsed võrreldes LKS § 71 ¹ –71 ⁷ tooduga	Arvestatud ja selgitatud	Jah, KOV saab rakendada nii § 71 ¹ –71 ⁷ kui ka LKS § 71 ⁸ ja 71 ⁸ kehtib ülejäänute ehk nende rikkumiste kohta, mis ei ole toodud § 71 ¹ –71 ⁷ ja seega ei ole vaja täiendavaid erikoosseise sättestada. Karistused on korregeeritud.
	Mootorsõidukiga sõitmise puhul on palju erinevaid sätteid erinevate karistustasemetega ja on ebaselge milline kehtib, näiteks kui sõidetakse kalda piiranguvööndis, mis jääb kaitstavale loodusobjektile, siis milline (KOV ala, kaitseala, ranna-kalda) säte rakendub?	Selgitatud	Rakendatakse vastavalt KarSile. Kui isik on toime pannud ühe teo, mis vastab mitmele eri süüteo koosseisule, siis määratakse või mõistetakse talle üks karistus seadussätte alusel, mis näeb ette raskeima karistuse.
	Kaitsealuse looma vigastamine on sama raskusastmega tegu kui tema häirimine. Vastutuse sätetest ei leia infot looma vigastamise olukorra kohta, kuigi selle saaks ilmselt liigitada looma häirimise alla. Jääb ka selgusetuks, kas tahtliku häirimise koosseis saab täidetud kaudse häirimise puhul	Arvestatud	Vigastamist loetakse häirimiseks, aga selle normi rakendamisel arvestatakse häirimise ulatust. Kui seadus täpsustab, et väärteokoosseis eeldab tahtlust, siis tuleb väärteomenetluse käigus tuvastada, et tegu on toime pandud tahtlikult, st vähemalt kaudse tahtlusega KarSi § 16 lõike 4 tähenduses. Karistused on ka korregeeritud.
	Eelnõu punkt 48, LKS § 38 lõike 4 punkti 9 osas vajalik seletuskirjas lahti sisustada, millisel juhul on võimalik rakendada erandit hoone tarbeks tehnorajatiste rajamisel ja millisel juhul tuleb läbi viia planeeringumenetlus.	Selgitatud	Lisaks olemasoleva elamu tarbeks rajatavale tehnovõrgule ja rajatisele, tekib võimalus ehituseeluvööndit vähendamata avalikus kasutuses oleva hoone tarbeks tehnovõrku ja -rajatist ehitada.

Eesti Jahimeeste Selts			
	<p>Sõnastada § 37. Jahitunnistuse kehtivuse peatamine lõige 2 järgnevalt: "Jahitunnistuse kehtivus peatatakse Keskkonnaameti otsusega, mis toimetatakse viivitamata tunnistuse omanikule kätte väljastusteatega tähtkirjaga. Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud juhul võib otsuse avaldada väljaandes Ametlikud Teadaanded, kui otsust ei ole muul viisil võimalik kätte toimetada. Otsus loetakse avalikult kättetoimetatuks, kui on möödunud kümme päeva selle Ametlikes Teadaannetes ilmumise päevast või kui isik kinnitab Ametlike Teadaannete infosüsteemis teate kättesaamist." Tänase regulatsiooniga on ühe rikkumise puhul tegemist kahe menetlusega. Kõigepealt menetleb KeA ja siis saadab mõne aja möödudes materjalid EJS-i, kes hakkab kodaniku rikkumist uuesti menetlema, et peatada jahitunnistuse kehtivus.</p>	Arvestatud	Seda muudatust toetab ka KeA. Muudatus sisse viidud.
	<p>§ 61 lõikega 2 on lisatud uue sõnastusega väärtekoosseisu ka KeA kehtestatud lisapiirangute ja lisatingimuste rikkumised. Võimalik on määrata karistused (jahimehele kuni 300 x 8= 2 400 eurot) KeA kehtestatud lisapiirangute ja lisatingimuste rikkumise eest. Kuna need kehtestatakse igal aastal uue käskkirjaga, on regulatsioone palju ja jahimeestel puudub kindlustunne oma õiguspärase käitumise osas. Karistusi võidakse määrata rikkumiste eest, millest kõik jahimehed pole teadlikud või mis pole piisavalt selgelt sõnastatud ja üheselt mõistetavad, omavad tõlgendamisruumi jne. . Seaduses või seletuskirjas peaks olema lõplik nimekiri lisapiirangutest ja tingimustest.</p>	Arvestamata	Muudatusega täpsustatakse vaid sätte sõnastust, trahvimäära füüsilisele isikule ei muudeta ja see jääb varasemast kehtima. Kõik KeA seatud lisapiirangud ja tingimused (metssigade, suurkiskjate küttimeismahud, eriload jahipidamiseks väljaspool jahiaega) tehakse avalikuks ka EJS-ile. Lõpliku nimekirja seletuskirja lisada ei ole võimalik, sest see muutub ajas pidevalt.
Eesti Maaülikool			

	Palume eemaldada eelnõu punkti 1 sättes sõna "riiklik" ja seada eesmärgid seaduse eelnõuga. Täielikult on käsitlemata jäänud merekaitsele seatud üleeuroopaliste eesmärkide täitmiseks, palume seadust vastavalt täiendada	Arvestamata	Looduskaitse seaduse eesmärkide saavutamiseks on vaja teatud alasid tõhusalt kaitsta ja seda saab tagada riiklike kaitsealade või seadusest tulenevate piirangutega. KOV ja era kaitsealade korral ei ole riigil võimalik nende loomist ja kaitse korraldust suunata ning kaitse tõhusust ja väärtuste säilimist pikas vaates kindlustada. Seadusemuudatus hetkel ei käsitle mereala kaitset. Sellega tegeletakse eraldi merekaitse reformi raames, mille tulemustest sõltub, kus ja millisel kujul täpsemalt merekaitse eesmärkide täitmine sätestatakse.
	Teeme ettepaneku eelnõu punkt 2 kustutada (PEP mõiste täiendamine liikumiskoridoriga)	Arvestamata	Muudatus ei too automaatselt uusi piiranguid. Toitumisala või liikumiskoridori lisamine PEP definitsiooni ei tähenda, et kõik need alad kaasatakse automaatselt PEP-de hulka. See muudatus annab võimaluse PEP moodustamisel vajadusel selliste alade lisamist kaaluda. PEP moodustamise protsessi kaasatakse kõik asjasse puutuvaid maaomanikud ja huvigrupid. Väljaspool kaitstavaid objekte olevad loomade perioodiliselt kasutatavatel aladel ei kehtestata püsivaid, majandustegevust takistavaid looduskaitse piiranguid. Seletuskirja on vastavad selgitused lisatud
	Teeme ettepaneku eelnõu punkt 3 kustutada (kaitse alla võtmise eesmärgi täiendamine kriteeriumiga "tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel"	Arvestamata	Täiendus annab vajadusel võimaluse arvestada loodusobjekti kaitse alla võtmisel ka elupaikade sidususega, et tagada ohustatud taime- ja loomaliikide levimis- ja sigimisvõimalused neile oluliste ökosüsteemide vahel.
	Punkt 4. Palume selgitada, kuidas toimub edaspidi loodusobjekti kaitse alla võtmise protsess ning kuidas on tagatud läbipaistvus ja ettepaneku põhjendatuse hindamine.	Arvestatud ja selgitatud	KLIM-ile saab edaspidi kaitse alla võtmise ettepaneku teha KeA. Minister teeb menetluse algatamise otsuse kui see on põhjendatud ja otstarbekas. Igaühe õigus esitada ettepanek säilib, see tuleb teha KeA-le. Ettepanekut menetletakse haldusmenetluse seaduse alusel, kaalutlusõiguse (HMS § 4) ja uurimispõhimõtte (HMS § 6) reegleid arvestades.
	Palume punktiga 6 lisatud hüvitus- ja leevendusala regulatsiooni oluliselt täiendada või eelnõu punkt 6 kustutada. Teeme ettepaneku eelnõu punktiga 6 kavandatud § 8 ₁ lõige 6 kustutada.	Arvestatud	Hüvitus- ja leevendusala regulatsiooni on oluliselt täiendatud
	Teeme ettepaneku muuta seaduse eelnõu punkti 7 ja sõnastada see järgnevalt "Paragrahvi 13 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses: „(3) Käesoleva seaduse § 2 lõikes 3 seatud eesmärgi maismaal ja merel kuni 30% kaitse tagamist ja kaitse tõhusust ning liikide ja elupaikade soodsat seisundit jälgib Keskkonnaamet”.	Arvestatud osaliselt	Eelnõud on muudetud. 30% täitumisel, kui looduskaitsealistest vajakustest lähtuvalt on asjakohane täiendavalt loodusväärtusi riikliku kaitse alla võtta, siis on Keskkonnaameti ülesandeks teha ettepanekud looduskaitse seisukohast vähemväärtuslike alade riikliku kaitse alt välja arvamiseks. Keskkonnaamet on täna ja ka edaspidi kaasatud kaitsealade kaitse tagamise ja kaitse tõhususe ning liikide ja elupaikade soodsa seisundi jälgimise protsessi. Seadusemuudatus hetkel ei käsitle mereala kaitset, kuna sellega tegeletakse

			eraldi merekaitseriformi raames, mille tulemustest sõltub, kus ja millisel kujul täpsemalt merekaitse eesmärkide täitmine sätestatakse.
	Palume punktiga 8 lisatud nõusoleku andmise kohustuse regulatsiooni oluliselt täpsustada või eelnõu punkt 8 kustutada. (valitseja nõusolek maaparandussüsteemidele)	Arvestamata	Hooldustööde kriteeriumid on paika pandud MPS-iga, kuid neid on praktikas sageli väga laialt tõlgendatud ning hooldustööde nime all tehakse sisuliselt kuivendusvõrkude rekonstrueerimist või uuendamist. Ka korrektselt teostatud hooldustöödel võib kaitsealustele loodusobjektidele olla oluline negatiivne mõju ja KeA-l ei ole võimalik tagada liikide ja elupaikade kaitse-eesmärkide täitmist, kui pole võimalik suunata olulise keskkonnamõjuga tegevusi. Eeldus, et loastamist mitte nõudva tegevuse teostaja peab ise hindama võimalikku mõju nt Natura eesmärkidele, praktikas ei toimi.
	Palume häil- ja aegjärgse raie keeld PV-s ilma kaitse-eeskirjata eelnõust eemaldada, kuna nt häilraiet kasutatakse lisaks ka koosluse kujundamisel ja liigikaitse eesmärkidel, siis keelu kehtestamine piiranguvõondis pole kohane. Teeme ettepaneku lisada seaduse eelnõusse punkt, millega tühistatakse kehtiva looduskaitse seaduse lisa, millega sätestatakse valik- ja turberaie tingimused kaitstava loodusobjekti ning ranna ja kalda piiranguvõondis.	Arvestamata	Kui raie teostatakse koosluse kujundamise ja kaitse-eesmärgi saavutamise eesmärgil, on tegemist kujundusraiega, sh on kujundusraiega väikese lageda ala (häilu) tekitamine lubatud. LKS-i lisa toodud tingimuste eesmärk on suurte lagedate alade vältimine, elustiku mitmekesisuse tagamise eesmärgist lähtuvalt ei ole metsa uuendamise kiirus oluline.
	Leiame, et biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamise eelnõus planeeritud kujul reguleerimise korral on tegemist ebaproportsionaalse ja põhjendamata piiranguga, mistõttu palume antud punktid eelnõust kustutada.	Arvestamata	Vastavalt PS § 5 ja LKS § 1 tuleb võtta meetmeid, et kasutada riigi loodusvarasid säästlikult ja tulenevalt tagada nende soodne seisund. Vastavalt LKS § 2 kaitstakse loodust mh ka oluliste alade kasutamise piiramisega ja sooritavate toimingute reguleerimisega. Kaitstavad loodusobjektid on toodud LKS § 4. § 14 selgitab üldisi kitsendusi, mida sh kaitstavatele loodusobjektidele rakendatakse. Lisatud säte on kooskõlas mulla ja maa pikaajalise kestliku majandamise, elurikkuse kaitse ja saastuse vähendamise ja vältimise eesmärkidega ja seda rakendatakse kaitstavate loodusobjektide puhul, mille kaitse alla võtmine on olnud vastavalt seadusele põhjendatud. Seaduse rakendumisele on sätestatud ka ülemineku aeg, mis võimaldab kaitstava loodusobjekti majandajal enda kestlikkuse seisukohast analüüs teostada ja rakenduva põhimõttega kooskõlla viia. Nimelt seaduse § 1

			punktid 10, 32 ja 36, mis käsitlevad seda seonduvaid sätteid, jõustuvad 2030. aasta 1. jaanuaril.
	Punktis 14 välja toodud näiteid metsa- ja sookoosluse taastamiseks tuleb täiendada vastavalt Metsade loodusliku taastamise juhendile (http://hdl.handle.net/10492/8866) surnud puude ja lamapuidu tekitamisega, kontrollitud ülepõletamisega või kirjutada juurde “ja muud vajalikud tegevused”.	Arvestamata	Tegemist on lõpetamata loeteluga, mis tähendab seda, et see sisaldab ka kõiki muid vajalikke tegevusi
	Märgime, et paragrahvi 17 lõike 3 muudatusega laiendatakse oluliselt tegevuse mõjuala asendades endise termini “kaitsealad” sõnaga “kaitstavad loodusobjektid”. Palume seletuskirjas selgitada sulgemisega kaasneva mõju vältimise mehhanismi tsoonile, kus majandustegevus on lubatud (29 tuhat ha põllumajandusmaad) ning väljaspool kaitstava loodusobjekti oleval maa-alale	Arvestatud ja selgitatud	Regulatsioonis on täiendus "... kui nimetatud piirangud ei takista oluliselt maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist väljaspool kaitstavat loodusobjekti.“; Kaitsealad ei hõlma tavatähenduses hoiualasid ja püsielupaiku, mille puhul on nt maaparanduse mõjude kaalumise ja nendega arvestamise äärmiselt oluline. Tegemist on termini täpsustamisega mitmetimõistetavuse vältimiseks. Seletuskirja lisatakse, et kõigi sulgemisprojektide puhul hindavad nii projekteerijad kui töö tellijad ja kooskõlastajad juba praegu võimalikke mõjusid taastamisaladega piirnevatele aladele ning kavandatakse vastavad meetmed negatiivsete mõjude, sh senise maakasutuse takistamise vältimiseks. Vajadusel räägitakse meetmed maaomanikega läbi ning teadaolevalt ei ole seni taastamisalade läheduses väljaspool kaitsealuseid objekte senises või soovitud maakasutuses probleeme esinenud.

	<p>Seaduse eelnõu punktis 24 muudetakse paragrahvi 25 lõiget 1: “Kaitstava loodusobjekti, ranna ja kalda ning soomuldade kaitse korraldamiseks võib koostada kaitsekorralduskava”. Miks täiendati kaitsekorralduskava koostamist just nende alade kaitse korraldamiseks? Samamoodi võib ükskõik millise muu objekti või rühma välja tuua ning korraldada looduse kaitset väljaspool kaitstavat loodusobjekti. Leiame, et taoline vajadus koos kitsendustega peaks olema määratud seaduse tasemel või kui teatud alade kaitse osutub otstarbekaks, siis tuleks need ala põhiselt Vabariigi Valitsuse poolt kaitse alla võtta. Juhul kui ranna ja kalda kaitseks on kavas regulatsioon üle vaadata, siis saab seda teha ka ilma seaduses oleva volitusnormita.</p> <p>Teeme ettepaneku eelnõu punkt 24 kustutada</p>	Arvestamata	<p>Nõustume, et ka praegune seadusandlus võimaldab kaitsekorralduskavasid koostada, aga selle sättega rõhutatakse teema olulisust ja näitab riigi kavandatavat suunda ranna, kalda ja soomuldade kaitseks.</p>
	<p>Seaduse eelnõu punktid 26, 31, 34 nimetavad poollooduslike koosluste hävitamiseks ja rikkumiseks tavapäraseid traditsioonilisi viise nagu mullaharimine või puittaimede istutamine. Kuna poollooduslike koosluste näol on tegemist inim mõjutatud kooslustega, siis ei ole selline keeldude seadmine otstarbekas, eriti veel piiranguvõõndis ja hoiualal.</p> <p>Teeme ettepaneku eelnõu punktid 26, 31 ja 34 kustutada.</p>	Arvestamata	<p>Kaitstavatel loodusobjektidel ei saa lubada tegevusi, mis kahjustavad poollooduslike kooslusi.</p>
	<p>Seaduse eelnõu punktis 32 on kirjas hinnang “kui nimetatud piirangud ei takista oluliselt maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist väljaspool kaitstavat loodusobjekti”. Kuidas hinnata “olulist või mitteolulist” mõju? Palume hoiduda selliste ebamääraste mõistete kasutamise seaduses. Lisaks palume hinnata võimalikku vastuolu maaparandusseaduses sätestatud maaparandussüsteemide hooldusnõuetega.</p>	Arvestatud ja selgitatud	<p>Väljaspool kaitstavaid alasid tuleb tagada maaparandussüsteemide toimimine mahus, et oleks võimalik senist maakasutust jätkata. Kahjuks pole võimalik täielikult vältida mitte-täpseid termineid, vaid peab jääma ka teatav kaalutusruum.</p>

	Seaduse eelnõu punktiga 36 muudetakse paragrahvi 33 ja lubatakse hoiualal maaparandussüsteemi rajamist üksnes hoiuala valitseja nõusolekul. Maaparandussüsteemi rajamise nõusoleku vajadus on toodud seaduse §-s 14. Rajamine eeldab projekteerimistingimusi, ehitusluba jne, mis on eelnevalt reguleeritud, mistõttu on see lõige mittevajalik kordus tuleks kustutada. Teeme ettepaneku eelnõu punkt 36 kustutada.	Arvestatud	Muudatus on eelnõusse sisse viidud
	Teeme ettepaneku eelnõu punkt 64 (raidmete punkt) kustutada ja täpsustada seaduse § 55 tahtlikkuse määratlust ja keelata üheselt looduslikult esinevate lindude kavatsetud ja otsese tahtlik hävitamine, kahjustamine või häirimine.	Arvestatud	Punkt eelnõust kustutatud, kuna see ei loo uut normi vaid täpsustab olemasolevaid liigikaitse sätteid, mis kehtivad nii kui nii
	Seaduse eelnõu punktis 69 pannakse maaomanikule kohustus hävitada enda maaomandil võõrliike ettekirjutatud viisil. Juhime tähelepanu, et sageli ei ole võõrliik sattunud maaomaniku maale tema enda soovil või tegevuste tagajärjel. Tegemist võib olla vägagi koormava kohustusega, mida ka riik ei ole suutnud seni täiel määral täita. Maaomanikule täiendava koormise seadmine ei ole põhjendatud ning võõrliikidega tegelemise kohustus peab jääma riigile. Teeme ettepaneku eelnõu punkt 69 kustutada	Arvestamata	Mõistame et võõrliik ei pruugi olla sattunud maaomaniku maale tema enda tegevuse tagajärjel, kuid kui sellele ei järgne võõrliigi tõrje on väga tõenäoline, et antud võõrliik levib maaüksuselt edasi. Seega hoolimata algse süü puudumisest on oluline tõrje tagada. Omandi heas seisus hoidmine on maaomaniku ülesanne. Kasvatuseeluga võõrliikide kasvatamise keeld on enam viidatud liikide puhul kehtinud enam kui kümnendi. Seoses riigieelarve kärpega ei ole võimalik senisel kujul maaomanikele tõrjeteenuse pakkumisega jätkata ja maaomanikud peavad tagama tõrjega esmalt liigi edasise leviku peatamise ja pikemas vaates keelatud võõrliikide kolooniate hääbumise.
	Teeme ettepaneku seaduse seletuskirja oluliselt täiendada, sealhulgas objektiivselt hinnata muudatustega kaasnevaid positiivseid ja negatiivseid mõjusid.	Arvestatud	Eelnõu seletuskirja sh mõjude osa täiendatud
Kodumetsad OÜ			
	Ettepanek: Kaitsealade määrale ei tohiks lisada lage. Teksti tuleks lisada „vähemalt“ 30%. Kaitsealade protsendi hulka peaksid kuuluma ainult range kaitsega alad. Kaitsealustest maadest peaks vähemalt 30% moodustama metsaga metsamaa kui meie kõige suurema pindalaga kooslus.	Arvestamata	Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, oleme nõus, et üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise. 30% hulka on arvatud alad, kus riik saab tagada liikide ja elupaikade pikaajalise kaitse ja need alad moodustavad loodusvõrgustiku tuumalad, mis koos rohevõrgustiku elementidega ja maastike mitmekesisuse tagamisega kindlustavad ka liikide leviku ja ökosüsteemide sidususe.

			Metsamaa kaitse % sätestamine seaduses ei ole mõistlik, kuna metsamaa osakaal maismaa pindalast on pidevas muutumises.
	Me ei ole nõus uuendusraiate lubamisega muudatustes punktides 9, 28, 33 ja 102, parema tulemuse loodushoius annab valikraietega püsimeetsakasvatuse. Raieliikidega kaitsealadel, hoiualadel ja püsielupaigas tuleb üle minna kõikide uuendusraiate keelule, st piiranguvõõndis on lubatud ainult püsimeetsakasvatuse. Hall-lepikutes tuleb lageraie asendada valikraie lubamisega. Peale uuendusraiate tuleb kaitsealadel keelata alusmetsa raie ja väärtusliku järelkasvu raie	Arvestamata	Nii püsimeetsanduse kui väikese langina tehtava hääl- ja aegjärgse raie eesmärk on sama, võimaldada mõõdukas metsa kasutamine ja metsa järelkasvu tekitamine, põhjustamata suuremaid häiringuid ja võimalust säilitada elustiku mitmekesisust. Isegi kui kaitse-eeskirjaga on lageraie lubatud, on iga metsateatise puhul tegemist kaalutusotsusega, lubatakse juhul kui see ei kahjusta konkreetses kohas olevaid väärtuseid

	Looduskaitseseadus § 55 lõige 6 ¹ punktid 1 ja 2 ei kajasta kevadsuvist raierahu aega. Raierahu (lindude pesitsusrahu) aeg peab kehtima kõikjal Eestis 15. aprillist 15. juulini, piiranguvööndites 15. märtsist 31. augustini.	Arvestamata	Linnukaitse sätted on meil looduskaitseseaduses, metsaseaduses ja loomakaitseseaduses. Peamine regulatsioon on looduskaitseseaduses, millega on alates aastast 2009 üle võetud Linnudirektiiv 2009/147/EÜ (LKS § 55 lõige 6(1)) ja millega on keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine. Samuti on keelatud lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Seega õiguslik raamistik on olemas. Riigimetsas hoitakse kevadisel pesitsusajal raierahu juba aastaid ja nii see jääb ka edaspidi. Erametsade osas on viimastel aastatel aina paremini tööle hakanud Keskkonnaameti poolt välja töötatud meetodika, kus metsad on kaardistatud linnurohkuse alusel. Vastava maatriksi alusel teavitatakse metsaomanikke, kui plaanitava raiega kaasneb suur oht pesitsevatele lindudele. Linnurohketes kohtades hoiatatakse pesitsusaegse raie tegemise eest ja kui keegi raiub, siis raie peatatakse. Aasta-aastalt on eraomanike teadlikkus aina tõusnud, Keskkonnaameti juhtnööre on hakatud paremini järgima, peatatud raieid on ka aasta-aastalt vähem. Lisaks peatamiste üldisele vähenemisele on ka trend, et kaitsealadel ja linnurohketes puistutes on peatamised kõvasti vähenenud, ehk inimesed tõesti järgivad Keskkonnaameti juhiseid ja mõistavad raie mõju lindudele. Lisaks sellele on LKS muutmise raames plaanis kaitsealadel ja hoiualadel välistada lageraie ja veerraie, raieliigid, mis teadlaste hinnangul ka kõige rohkem linde mõjutavad. 2023 aasta lõpus tegi Riigikohus päringu Euroopa Kohtule, milles taotleb EK eelotsust linnudirektiivi tõlgendamiseks. Peale seda saame otsustada, kas või kuidas oma seadustes linnukaitse/raierahu regulatsiooni täpsustada. Lähtudes eeltoodust ei ole hetkel plaanis konkreetseid kuupäevi seadusesse lisada, keskendume kaitsealade tõhusamale kaitsele ja metsaomanike paremale informeerimisele.
	Teeme ettepaneku muudatuste kaalumisel kasutada kestliku kolmandiku printsiipi	Arvestatud	Seaduse muudatuste taustaks ongi nn „kestliku kolmandiku printsiip“ kogu riigi tasandil
MTÜ Roheline Läänemaa			
	Teeme ettepaneku aususe ja selguse huvides neid hektareid, mis on realsuses oma kaitseväärtuse kaotanud kaitstavate loodusobjektide hulka mitte arvestada. Samuti tuleb eemaldada kaitstavate loodusobjektide nimekirjast hetkarid, mis piirangute puudumise tõttu tulevikus hävinevad.	Selgitatud	Kaitstavate loodusobjektide seisundi jälgimine on pidev protsess. Keskkonnaamet jälgib ja hindab kaitsealade kaitse tõhusust ning liikide ja elupaikade soodsa seisundi tagamist ning seire- ja teadusandmete tuginedes kaalub jooksvalt looduskaitse seisukohast vähemväärtuslike või looduskaitse väärtuse kaotanud alade riikliku kaitse alt ja seega ka 30% alade arvestusest välja arvamist

	<p>PLK kaitse sätted on väga tervitatavad, aga kui me võrdleme PRIA põllumassiivi kõlvikuid 2010-2021-ga, siis on nähtav, et tegelikult on PRIA kaudu tehtud kõlviku muutusi kaitstavates loodusobjektides: pikaajaline rohumaad on muutunud põllukultuurina kaitstavaks loodusobjektiks ja elurikkus on hävinenud. Samuti on probleem, et kuna suur osa looduslikest rohumaadest või muud maad kaitsealadel on inventeerimata, siis need alad ei ole registreeritud pärandniitadena.</p> <p>Teeme ettepaneku keelata kõik kõlviku muudatused (PRIA kaudu ja katastritunnuse kaudu) kaitstavatel loodusobjektidel.</p>	Selgitatud	<p>Hindame, et kõlviku muutmine on õiguslikult piisavalt reguleeritud, kuid tõdeme, et parandada tuleb riigiasutuste vahelist koostööd. Lisaks informeerime, et Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi juhtimisel toimub rohumaade inventuur, et selgitada välja, kus asuvad veel säilinud liigirikkad rohumaad.</p>
	<p>Teeme ettepaneku eemalda seletuskirjast laused, mis selgitavad, et peale 30% täitumist saab kaaluda looduskaitse seisukohast vähemväärtuslike või looduskaitse väärtuse kaotanud alade riikliku kaitse alt välja arvamist. Kui alad olid siiani riikliku kaitse all ja selle aja jooksul pole neile tegelikku kaitset tagatud, siis peab riik ka vastutama täitmata kohustuste eest ja leidma asendusmeetmed või hüvitusmeetmed, mis korvavad, heastavad või asendavad selliselt tekitatud kahjud.</p>	Selgitatud	<p>Eesmärk ongi tagada 30% maismaa võimalikult tõhus kaitse meie liikidele ja elupaikadele</p>
	<p>Teeme ettepaneku mitte muuta loodusobjektide kaitse alla võtmise korda. Esiteks on tegemist Põhiseadusest ja Århusi konventsioonist tuleneva õigusega ja teiseks on kohalikel MTÜ-del detailsem kohalik ülevaade ja rohkem aega, mida KeA-l tihti ei ole.</p>	Selgitatud	<p>Igaühe, sh MTÜ-de õigus esitada infot loodusväärtuste esinemise kohta ja teha ettepanek kaitse alla võtmiseks säilib, see tuleb teha edaspidi Keskkonnaametile. Kui KeA hindab seda põhjendatuks, esitab selle alusel ettepaneku KLIM-ile.</p>
	<p>Teeme ettepaneku keelata lageraie üldiselt kaitstavatel loodusobjektidel. Looduskaitsealises mõttes ei ole hall lepp vähem väärtuslik puuliik. Vastupidi, vanades lepikutes on tihti suur elurikkus.</p>	Selgitatud	<p>Halli lepa raievanus on 30 aastat, viljakatel kasvukohtadel mahulise küpsuse saavutavad juba 15–20-aastaselt, lageraie keelamine lepikute uuendamise algust ei muuda. Lepikud tekivad ka endiste põllumaade metsastumisel, lageraie annab võimaluse asendada lank mõne teise puuliigiga.</p>
	<p>Teeme ettepaneku hakata päriselt kaitsma kõiki kaitstavaid loodusobjekte: kõik uuendusraied peavad olema keelatud. Kaitse-eesmärk peab olema kaitsta kaitseala.</p>	Selgitatud	<p>Kehtestatavad tingimused uuendusraiatele võimaldavad loodusväärtuste säilitamist, ala kaitse-eesmärkide täitmist ja elu jätkumist maal. Täielik uuendusraie keeld tähendab maa sihtotstarbelise kasutuse olulist piiramist ja riigile kõikide metsaga kinnistuste omandamise kohustust. Vastavalt RMK-le esitatud omaniku ootusele riigimaal uuendusraieid ei teostata.</p>

	Teeme ettepaneku kaitsta kõiki kaitstavaid loodusobjekte rangemalt, nii need alad, mis on täna alles säiliks hästi kaitstuna ja need alad mis on juba hävitatud, saaksid taastuda. Eesmärk ei ole majandamise lubamine vaid eesmärk peab olema igal pool tagada püsiv kaitse ja hea ökoloogiline seisund. Majandamine ei ole kaitstavatel loodusobjektidel eesmärk, eesmärk on tagada püsiv kaitse ja hea ökoloogiline seisund.	Arvestamata	Loodusväärtuste kaitseks on erineva rangusastmega vööndid, piiranguvööndisse on tsoneeritud väärtused, mille kaitset ja seisundit on võimalik tagada ka ala mõõdukalt majandades, piirangud peavad olema proportsionaalsed, et saaks jätkuda ka elu maal
	Kaitstavad loodusobjektide päris kaitse tähendab ka näiteks rakendada pesitsusrahu kaitsealadel asuvatel looduslikel rohumaadel. Nendele aladel puuduvad piirangud näiteks niitmise kuupäevade kohta ja nii on tulemuseks lindude, näiteks nurmkana ja rukkiräägu munade või poegade hakseldamine Natura 2000 aladel, kui esimene kord niidetakse liiga vara lindude jaoks. See on kindlasti vastuolus ka Loodusdirektiivi ja Linnudirektiiviga	Selgitatud	Kaitstavatel aladel on võimalus kaitse-eeskirjaga reguleerida rohumaadel niitmise aega, arvesse võttes ka kaitse-eesmärgiks olevaid liike. Üldine norm LKSis ei ole vajalik, seda saab reguleerida kaitse-eeskirjaga.
	Kaitstavates Loodusobjektides toimuvad tihti kujundusraietööd. Oleme käinud tihti vaatamas ja oleme näinud, et tihti on tööd tehtud külmumata mullaga, tulemuseks on suured rööpad. KeA järelvalve on vastanud, et on lubatud teha rööpad kuni 30cm sügavusega. Teeme ettepanekud mitte lubada rööpaid, kuna need kahjustavad mulda ja taimestikku pikaks ajaks	Arvestamata	Elupaikadele tekitatud kahju sh pinnase kahjustamise ulatus määratakse järelvalve käigus tuginedes LKS rakendusaktile VV 08.04.2005 määrusele nr 69 „Kaitstava loodusobjekti või kaitsmata loomaliigi isendi hävitamise või kahjustamisega ning võõrliigi isendi loodusesse laskmisega tekitatud keskkonnakahju hüvitamise kord ja hüvitise määrad“
	Lisaks Kaitstavad Loodusobjektid vajavad kaitsetsooni, mis kaitseb negatiivse mõju vastu, mis tuleb väljaspoolt. Kui Kliimaministeerium hakkab otsima hektareid juurde, et täita eesmärk kaitsta 30% maismaast, siis oleks loogiline liita loodusväärtuslikud alad, mis piirnevad kaitstavate loodusobjektidega. Veel on palju suuri alasid, kus on I ja II kategooria liikide elupaigad või kasvukohad või Loodusdirektiivi Natura elupaigad. Need vajavad kindlasti kaitset.	Selgitatud	Oleme nõus, et esinduslikud I ja II kategooria liikide elupaigad ja väärtuslikud Natura elupaigad koos neid ümbritsevate vajalike puhvertsoonidega vajavad riiklikku kaitset ja seda arvestatakse ka 30% maismaa kaitse määramisel.

	Looduslikud rohumaad vajavad riiklikku kaitset. Looduslikud rohumaad (pärandniidud) on inventeerimata ja viimasel 20 aasta jooksul on suur osa ülesküntud, koos elurikkusega....Need, mis on säilinud, vajavad kohe kaitset. Tendents on, et nendele aladele istutatakse puud ja muudetakse metsamaaks. See peab kohe lõppema, kuna need pärandniidud on vist kõige harvem biotoop tänapäeval Eestis.	Selgitatud	Pärandniitude kaitset reguleeritakse kaitstavatel aladel läbi looduskaitseeaduse. Selleks, et tagada veelgi tõhusam kaitse, täiendatakse looduskaitseeadust ning tuuakse selgelt välja tegevused, mis kahjustavad pärandniitude säilimist, ning need keelustatakse. Lisaks rakendatakse looduslike rohumaade kaitset läbi põllumajanduspoliitika. Natura 2000 võrgustikus asuvate turvasmuldadega rohumaadel ja väärtuslike püsirohumaadel on keelatud kasutusotstarbe muutmine ning uuendamine. Väljaspool riiklikult kaitstavaid alasid säilitatakse pärandniite läbi kohaliku omavalitsuse kehtestatud kaitsealade ning Riigimetsa Majandamise Keskusele püstitatud omanikuootuse, kus on välja toodud muuhulgas ka pärandniitude kaitse.
	Samuti on korraliku kaitseta VEPid. Kuna VEPid on tihti väikesed, vajavad need kindlasti juurde ka VEPi kaitsetsooni. Kui kaitstavad loodusobjektid oleksid rangemalt kaitstud, siis VEPide probleem kaitsealal oleks ka lahendatud. Praegu on VEPi kaitse problemaatiline just kaitsealal, kus VEPi kaitselepingut teha ei luba Metsaseadus. See on absurdne olukord, et põlismets on kaitsmata kaitsealadel.	Selgitatud	VEP-ide kaitse riigimaadel on tagatud, nii väljaspool kaitstavaid loodusobjekte kui kaitstavatel loodusobjektidel
	Veel oleks vajalik ühendada kaitstavad loodusobjektidega omavahel. Need alad on tihti maakonnaplaneeringus mainitud rohevõrgustiku tuumalana ja koridorina, aga jäävad ilma kaitseta kuna vallad ei ole nõus panema lisatingimusi üldplaneeringusse. Praegu on suur osa nendest aladest juba raiutud. Rohevõrgustikud on aga väga tähtsad alad ka kaitstavatele loodusobjektidile, kuna nad tekitavad koridori printsiibi. Kuna kaitset kohalike omavalitsuste tasemel ei tule, kuna nendel on teistsugused prioriteedid, siis on hädavajalik et nendel aladel on riiklik kaitse.	Selgitatud	Need on valdavalt ühendatud Kalev Sepa metoodikale tuginevalt loodusliku maakattega aladega. Seni ei ole selgelt välja toodud, et kõik ühendusalad peaks tingimata olema valdavalt metsaga ja et raied peaks olema kõikjal lausaliselt välistatud. Siinne ettepanek jääb piisavalt üldiseks, kuna lausalist raiekeeldu kogu rohevõrgustikus ei saa pidada piisavalt põhjendatuks. Katkematuid koridore kaitstavate liikide kaitse eesmärgil lahendatakse liikide tegevuskavadest tulenevate meetmete ja suunistega ja vajadusel võetakse vastavad ühendusalad kaitse alla, nt lendorav. Selle lähenemise paremaks rakendamiseks on eelnõus ka muudatus, mis lisab PEP kriteeriumite hulka ka loomade perioodiliselt kasutatavad alad, mille all mõeldakse eelkõige liikumiskoridore
MTÜ Loomus			

	<p>Põhiline tähelepanek on see, et jahiseadus lähtub ikka veel inimese soovist loomi kasutada. Maailmas, kus imetajate kogu biomassist vaid 4% moodustavad metsikud imetajad ja ülejäänud ongi inimesed koos oma kariloomadega, on oluline metsloomadele jätta võimalikult palju ruumi ja võimalust elada. Lindude arvukus on näiteks Eestis juba aastakümneid olnud languses ca 1% aastas. Kõige esmased eesmärgid jahiseaduses võiksid juba ammu olla need, et meelelahutuslik jaht, sh trofeejaht ja jahiturism saavad Eestis taunitavaks ja keelatuks.</p> <p>Niisamuti on arusaamatu (hetkel tolereeritud) linnujaht, eriti nende lindude jaht, kes on langeva arvukusega ja/või kaitsealused ja ka see, kui mõne liigi jaht algab siis, kui osadel neist alles pesitsemine pooleli või et linnujahil pole päevalimiiti.</p>	Arvestamata	Puudub konkreetne ettepanek. Jahiajad ja -liigid võetakse eraldi ette jahieeskirja muutmise käigus
	<p>Metsaseadusse peaks aga iseenesestmõistetavalt sisse minema selgelt kuupäevadega määratud pesitsusrahu (15.03-31.08 katab enamiku lindude pesitsemisaja). Loomus rõhutab, et seadusemuudatuste kavandamine ja eelnõude koostamine peaks olema konsulteeritud nii looduseksperptide kui loomade eestkostjatega ning ka nendega, kes jahti üldse ei poolda, et saada teemale laiem, kogu ühiskonda hõlmav vaade.</p>	Arvestamata	<p>Linnukaitse sätted on meil looduskaitseaduses, metsaseaduses ja loomakaitseaduses. Peamine regulatsioon on looduskaitseaduses, millega on alates aastast 2009 üle võetud Linnudirektiiv 2009/147/EÜ (LKS § 55 lõige 6(1) ja millega on keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine. Samuti on keelatud lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Seega õiguslik raamistik on olemas.</p> <p>Riigimetsas hoitakse kevadisel pesitsusajal raierahu juba aastaid ja nii see jääb ka edaspidi. Erametsade osas on viimastel aastatel aina paremini tööle hakanud Keskkonnaameti poolt välja töötatud meetoodika, kus metsad on kaardistatud linnurohkuse alusel. Vastava maatriksi alusel teavitatakse metsaomanikke, kui plaanitava raiega kaasneb suur oht pesitsevatele lindudele. Linnurohketes kohtades hoiatatakse pesitsusaegse raie tegemise eest ja kui keegi raiub, siis raie peatatakse. Aasta-aastalt on eraomanike teadlikkus aina tõusnud, Keskkonnaameti juhtnõore on hakatud paremini järgima, peatatud raieid on ka aasta-aastalt vähem. Lisaks peatamiste üldisele vähenemisele on ka trend, et kaitsealadel ja linnurohketes puistutes on peatamised kõvasti vähenenud, ehk inimesed tõesti järgivad Keskkonnaameti juhiseid ja mõistavad raiete mõju lindudele. Lisaks sellele on LKS muutmise raames plaanis kaitsealadel ja hoiualadel välistada lageraie ja veerraie, raieliigid, mis teadlaste hinnangul ka kõige rohkem</p>

			<p>linde mõjutavad. 2023 aasta lõpus tegi Riigikohus päringu Euroopa Kohtule, milles taotleb EK eelotsust linnudirektiivi tõlgendamiseks. Peale seda saame otsustada, kas või kuidas oma seadustes linnukaitse/raierahu regulatsiooni täpsustada. Lähtudes eeltoodust ei ole hetkel plaanis konkreetseid kuupäevi seadusesse lisada, keskendume kaitsealade tõhusamale kaitsele ja metsaomanike paremale informeerimisele.</p>
Eesti Erametsaliit			
	<p>Palume täiendada looduskaitseadust paragrahviga 18¹ järgmises sõnastuses: „§ 18¹ Uuendusraie piirangutega seotud kahju hüvitamine“ (1) Erametsaomanikule hüvitatakse uuendusraie piiramise tõttu tekkinud kahju ja saamata jäänud tulu. Hüvitise arvutamise alused ja maksmise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister lähtudes kahjust, mis on tekkinud erametsaomanikule uuendusraie piiramise tõttu.“ (2) Uuendusraie piirangud hüvitab riik ja seda finantseeritakse riigieelarvest ja riigitulundusametuse eelarvest“;.</p>	Arvestamata	<p>Kaitstavatele aladele jäävate erametsaomanikele on looduskaitseaduses ette nähtud kompensatsioonimeetmetena maamaksuvabastus/-soodustus ja riigile maa omandamine. Metsaraie on reguleeritud tegevus (metsaseadus ja teised seadused nt LKS, VeeS, PlanS). Metsaomanikul ei ole õiguspärast ootust, et saab raiet teha kõige tulusamal viisil. Raie õiguse saamiseks tuleb läbida haldusmenetlus.</p>

	<p>Palume Looduskaitse seaduse paragrahvi 20 lõiget 1 täiendada järgmise lausega: „Kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamisel rakendatakse kinnisasja avalikes huvides omandamise seadust, kui käesolev seadus ei sätesta teisiti.“; Looduskaitse seaduse paragrahvid 20 lõiked 2¹, 2², 3, 4, 5, 6 ja 7 tuleb tunnistada kehtetuks. Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse paragrahvi 4 lõiget 1 tuleb täiendada punktiga 20² järgmises sõnastuses: „kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamiseks.“</p>	Arvestamata	<p>Kinnisasjade riigile omandamine LKS alusel ja kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse (KAHOS) alusel on kaks erineva eesmärgiga protsessi. Esimesel juhul on tegemist kompensatsioonimeetmega (lisaks maamaksusoodustusele ja metsatoetustele) ja vabatahtliku võõrandamisega ehk isikul on valida, kas ta talub looduskaitselisi piiranguid või teeb ettepaneku maa riigile võõrandamiseks. KAHOS-e alusel omandamisel on tegemist otseselt riigi huvist tuleneva omandamisega, kus omaniku tahtel suurt tähtsust ei ole. Sellisel juhul algatab menetluse riik. Ka põhiseaduse järgi, mis jagab omandiõiguse riived kaheks, on tegemist kahe erinevat tüüpi omandiõiguse riivega. Esimesel juhul on tegemist omandiõiguse piiramisega, milleks põhiseadus ise ei näe ette kompenseerimise kohustust, teisel juhul on omandiõiguse äravõtmisega avalikes huvides (sundvõõrandamine).</p>
	<p>Palume täiendada Looduskaitse seaduse paragrahvi 20 lõiget 1³ punktiga 3 järgmiselt: „3) kinnisasi on valdavas ulatuses maatulundusmaa sihtotstarbega metsamaa ja kaitseala, püsielupaiga või kaitstava looduse üksikobjekti kaitsekorraga on uuendusraie piiratud.“</p>	Selgitatud	<p>Omandamise kriteeriumid, mis on sätestatud eraldi määrusega, on ülevaatamisel.</p>
	<p>Palume Looduskaitse seaduse paragrahvi 8 lõiget 4 täiendada lausega 2 järgmises sõnastuses: „Käesoleva seaduse tähenduses eeldatakse, et loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldused ei ole täidetud või ala kaitse alla võtmine ei ole otstarbekas olemasoleva hoone ja selle teenindamiseks vajaliku ehitise vahetus läheduses.“;</p>	Selgitatud	<p>Kõnealune punkt on plaanis kustutada, eelnõuga täpsustatakse loodusobjektide kaitse alla võtmise korda ja edaspidi teeb ettepaneku kaitse alla võtmiseks Keskkonnaamet, kes kindlasti arvestab selle juures ka hoonete ja nende teenindamiseks vajaliku ehitiste paiknemisega, jättes need võimalusel kaitseala piiridest välja.</p>
	<p>Täiendada eelnõu Eesti Erametsaliidu poolt 03.01.2024 esitatud ettepanekutega eraloodushoidu võimaldavate sätete osas (lisatud uuesti EEML kirjale)</p>	Arvestamata	<p>Eraloodushoiu õiguslikud alused ja võimalused on alles analüüsimisel ja õigusanalüüs koostamisel</p>

	<p>Sõnastada eelnõu punkt 1 uuesti järgmises sõnastuses: „(3) Käesoleva seaduse §-s 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks tagatakse maismaal 20% ulatuses kaitse avaliku võimu poolt kehtestatud piirangute ning eraomandis oleva kinnisasja omaniku ja riigi vahel sõlmitava lepingu alusel“</p>	Selgitatud	<p>Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine on seotud Euroopa Liidu elurikkuse strateegiaga aastani 2030, mille peamiseks eesmärgiks on kaitsta õiguslikult vähemalt 30% maismaast ja merealast. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda. 30% hulka on arvatud alad, kus riik saab tagada liikide ja elupaikade pikaajalise kaitse ehk seda saab teha riiklike kaitsealade või seadusest tulenevate piirangutega. KOV ja era kaitsealade korral ei ole riigil võimalik nende loomist ja kaitse korraldust suunata ning kaitse tõhusust ja väärtuste säilimist pikas vaates kindlustada. 20% nõue on sätestatud Euroopa Liidu looduse taastamise määruuses, mis aga ei käsitle alade kaitse alla võtmist. Taastamise määruus näeb ette, et seitsme aasta pärast peab looduse kehv seisund olema paranenud 20% Euroopa Liidu maismaast ja 20% merest. 2050. aastaks tuleb taastada kõik taastamist vajavad ökosüsteemid ehk Loodusdirektiivi I lisas loetletud elupaigatüüpide esinemiskohad, mis ei ole heas seisundis.</p>
	<p>Eelnõu punktis 2 (§ 4 lõike 5 punkti 1 uudatus) olev mõiste „perioodiliselt kasutatav“ on määratlemata õigusmõiste, mille rakendamiseks puuduvad riigivõimu jaoks selged piirid. Teeme ettepaneku sätte sõnastus üle vaadata ning selgelt määratleda, millist ajaperioodi mõiste „perioodiliselt kasutatav“ hõlmaks.</p>	Arvestatud	<p>Muudatusega ei tooda sisse uut ajalist määrangut, termin "perioodiliselt" on ka kehtivas sõnastuses. Muudatusega muudetakse kohamäärang - "koondumispaik" asendatakse "kasutatav ala" ja selle tähendust ja vajadust on seletuskirjas selgitatud. Lisatud on perioodilisuse selgitus.</p>
	<p>Leiame, et juhul kui kohaliku omavalitsuse poolt moodustatud rohevõrgustiku alad ei arvestata looduskaitse all oleva nõ protsendi sisse, ei ole põhjust muuta § 7 (kaitse alla võtmise eeldus) Määratlus „tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel“ hõlmab ka nn KAH alad ning KOV-ide rohevõrgustiku alad.</p>	Selgitatud	<p>Ökosüsteemide sidususe aspekt on oluline ka riiklike kaitsealade korral.</p>
	<p>Peame mõistlikuks, et igal isikul ei ole võimalust teha ettepanekut loodusobjekti kaitse alla võtmiseks. Küll aga vajaks sätte täiendamist maaomanikule võimaluse andmisega eraloodushoiu põhimõtete korras looduskaitseesse panustada. Ettepanek sõnastada paragrahv 8 lõige 1 järgmiselt „(1) Ettepaneku loodusobjekti, välja arvatud kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmiseks või erakaitseala</p>	Arvestamata	<p>Sellist loodusobjekti, nagu erakaitseala ei ole seaduse järgi olemas, vabatahtliku/lepingulise looduskaitse võimaluste analüüs alles käib.</p>

	loomiseks või kaitse-eeskirja muutmiseks esitab kaitse alla võtmise algatajale Keskkonnaamet.“;		
	Ettepanek mitte kaotada looduskaitsealadest ekspertiisi koostamise kohustust loodusobjekti kaitse alla võtmisel	Arvestamata	Seaduse muudatusega antakse KLIM-ile kaitse alla võtmise ettepaneku tegemise õigus Keskkonnaametile, sealjuures kaalutlusõiguse (HMS § 4) ja uurimispõhimõtte (HMS § 6) reeglid kehtivad kaitse alla võtmise menetluse algatamise kaalumise puhul endiselt, tegemist on kaalutlusotsusega. Kohus on tunnistanud, et Keskkonnaamet on pädev asutus kaitse vajaduse hindamiseks ja eksperthinnangu koostamiseks
	Leiame, et ka hüvitus- ja leevendusalaade regulatsioonis peaks arvestama maaomaniku võimalusega ise pakkuda maa-alasid hüvitus- ja leevendusalaade hulka. Ettepanek sõnastada §-ga 8 ¹ lg 3 järgmiselt: „Kui seaduses sätestatud või muul riigile vajalikul juhul on vaja liiki või elupaika kahjustava tegevuse mõju hüvitada või leevendada, määrab maaomanik või tegevuseks vajaliku loa menetluse käigus planeeringu kehtestaja või tegevuseks loa andja piisavad hüvitus- või leevendusalaad ja kirjeldab seal rakendatavad meetmed koos ala eesmärgi, põhjenduse ja piiridega“.	Selgitatud	Hüvitusalaade määramisel tuleb lähtuda LKS § 70.1 lg 3 toodust: Hüvitusmeetmed peavad olema suunatud ebasoodsalt mõjutatavatele elupaikadele ja liikidele ning olema oma ulatuselt võrdelised tekitatava kahjuga; toimima ebasoodsalt mõjutatavale elupaigale võimalikult lähedal; tagama ebasoodsalt mõjutatava ala Natura 2000 võrgustiku alaks valimise eesmärkidega samaväärsete eesmärkide saavutamise; täitma rakendus- ja kaitsekorralduslikke eesmärke, nii et nende meetmete abil saaks säilitada või suurendada Natura 2000 võrgustiku sidusust. Leevendusmeetmed peavad olema sellised, mille tulemusena liigile või elupaigale ebasoodne mõju ei esine. Kui maaomanik maa vastab nendele nõuetele, siis võib maaomanik oma maa leevendus- või hüvitusmeetmeks välja pakkuda, seda ei pea eraldi seaduses sätestama. Seletuskirja on täiendav selgitus lisatud.
	Ei saa nõustuda, et hüvitus- ja leevendusalaade ei loeta 30% kaitsepiiranguga alade hulka. Sellisel juhul ei ole mõtet protsendina määratult piirangute ulatust kehtestada, kuna kõiksugu eranditega on võimalik looduskaitsealade piirangutega maa pindala suurendada määramatuseni. Ettepanek hüvitus- ja leevendusalaade sätetest lõige 6 kustutada	Arvestatud	Need hüvitusalaad, mis võetakse hilisemas protsessis kaitse alla kaitsealana, hoiualana või püsielupaigana, arvestatakse 30% kaitsepiirangute alade sisse.

	<p>Samuti jääb arusaamatuks, millised piirangud hüvitus- ja leevendusosaladel kehtiksid. Kuna täpsem regulatsioon puudub, võib hüvitus- ja leevendusosaladel kehtida ka sihtkaitsevööndite reeglitega samane regulatsioon ehk rangete piirangutega alade hulka on võimalik piiritult laiendada, kuna protsentuaalsesse arvestusse neid alasid ei arvestata.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Hüvitusaladest, millest moodustatakse kaitseala, hoiuala või püselupaik ning neid alasid ei jäeta 30% arvestusest välja.</p>
	<p>Lager- ja veeraie keelamisega ja valik-, hääl- ja aegjärgse raie tingimustega muudetakse oluliselt piiranguvööndite majandamisreegleid, muutes koosmõjus seaduse lisas toodud täiendavate tingimustega piiranguvööndid sisuliselt mittemajandavateks (range kaitsega) aladeks. Tegemist on olulise omandipiiranguga, mis tuleb erametsaomanikele õiglaselt ja koheselt hüvitada. Ilmselgelt ei ole piisav hüvitus praegu aastas makstav summa kuni 60 eur/ha Eriti ei saa nõustuda veerraie keelamisega. Ettepanek võtta eelnõust välja punktid 9), 28) ja 33)</p>	<p>Arvestamata</p>	<p>Tuginedes EMÜ uuringule õiglasel metsatoetuse määrade kohta, on praegu piiranguvööndis kehtiv toetus 60 eur/ha kohta aastas piisav ka lage-ja veerraie keelu kehtestamise korral</p>
	<p>Ettepanek sõnastada väetiste säte uuesti järgmises sõnastuses: § 14 „(7) Kaitstaval loodusobjektidel on keelatud biotsiidi, mittebioloogilise taimekaitsevahendi ja keemiliselt sünteetiliselt mineraalväetise kasutamine välja arvatud mahepõllumajanduses kasutada lubatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine või käesoleva seaduse § 57 lõike 3¹ alusel kehtestatud nimekirja kantud võõrliigi hävitamiseks kasutamine.“;</p>	<p>Arvestamata</p>	<p>Leiame, et säte on sõnastatud selgelt, keelatud on biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud lause teises osas välja toodud viisil. Sõnastuse esimese osa täiendus ei muudaks seda põhimõtet, aga võib tekitada küsimusi nende terminite osas.</p>

	<p>Maaparandussüsteemide rajamine võib tõepoolest nõuda Keskkonnaameti täiendavat kaalutlust, kuid leiame, et maaparandussüsteemide korrashoidmine ei tohiks vajada lisapiiranguid.</p> <p>Ettepanek sõnastada paragrahvi 14 lõike 1 p 12) ja §31 lõige 6 järgmiselt:</p> <p>12) luua uusi maaparandussüsteeme, teha hooldustöid poldri ehitisel, maaparandussüsteemi keskkonnakaitserajatisel, maaparandussüsteemi maa-alal paikneval maaparandussüsteemi teenindaval teel.“</p> <p>(6) Kui piiranguvööndis olemasolevate maaparandussüsteemide rekonstrueerimistööd võivad kahjustada kaitse-eesmärgi saavutamist, võib kaitse-eeskirjaga seada nendeks tingimusi või need tegevused keelata, kui nimetatud piirangud ei takista oluliselt maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist väljaspool kaitstavat loodusobjekti.“;</p>	Arvestamata	Maaparandussüsteemide hoiutöödel võib olla kaitse-eesmärkidele väga oluline negatiivne mõju (setteladestusalad ja -viisid, kasutatav tehnika, tööde teostamise aeg jms.) ja vajab seetõttu tingimuste seadmise võimalust
	<p>Ettepanek võtta eelnõust välja punktid 13), 14) ja 15) millega luuakse riigile oluliselt suurem õigus kohustada maaomanikku teatud tegevuste eluviimiseks kaitstaval loodusobjektidel.</p>	Arvestamata	Muudatused on vajalikud kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Muudatustega kaasnevad kohustused kaitstava objekti valitsejale, kes tagab vajalike tööde elluviimise.
	<p>Kui otsustatakse kitsendada kinnisasja omandamise eest tasumist (makstakse ainult pool väärtusest), on oluline arvestada sellega, millal kaitsepiirangutega kinnistu on omandatud.</p> <p>Ettepanek sõnastada § 20 lõike 1² esimene lause järgmiselt:</p> <p>“Kinnisasja väärtus, välja arvatud metsaga kinnisasja väärtus, määratakse tehingute võrdlemise meetodil, kusjuures käesoleva seaduse § 20 lõike 11 punktide 1 ja 3 sätestatud juhul arvestatakse väärtuse määramisel maatüki poole väärtusega, juhul kui kinnisasi on omandatud pärast 01.01.2026“;</p> <p>Sõnastada § 20 lõike 2² esimene lause järgmiselt: „Metsaga kinnisasja väärtus määratakse maatüki ja sellel kasvava metsa väärtuste summana, kusjuures käesoleva seaduse § 20 lõike 11 punktide 1 ja 3</p>	Arvestamata	Rakendussätet muudetud ja täiendatud, samuti seletuskirja täiendatud.

	sätetatud juhul arvestatakse väärtuse määramisel nii maatüki kui ka sellel kasvava metsa poole väärtusega, juhul kui kinnisasi on omandatud pärast 01.01.2026“		
	Ettepanek säilitada § 16 lõikes 1 toodud loetelus viide loodusobjekti kaitse alla võtmise otsusele	Arvestamata	Registrikoodi järgi, mis lisatakse lepingusse saab Keskkonnaportaalist vaadata kogu asjassepuutuvat infot, sh loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse osas. Seejuures võib olla loodusobjekt kaitse alla võetud ühe otsusega, kaitsekord kehtestatud teisega ja piirid kolmandaga.
	Kohalikule omavalitsusele on otstarbekas anda õigus ranna-kalda piirangutega ala ulatust üldplaneeringuga kui kohaliku elanikkonna sotsiaalset kokkulepet kajastava aktiga vähendada. Ettepanek täiendada § 37 lõigetega 1 ¹ ja järgmises sõnastuses: Korduva üleujutusala rannal koosneb piiranguvöönd üleujutatavast alast ja sellele liituvast 100 meetrist, kuid mitte vähem kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 sätestatud vööndi laius. Kohalikul omavalitsusel on õigus üldplaneeringuga vähendada eelmises lauses nimetatud ala ulatust väiksemaks kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 sätestatud vööndi laius.	Arvestamata	Ranna ja kalda kaitse eesmärkidest lähtuvalt ei saa ettepanekuga nõustuda.
	Õuemaal ei pea tingimata paiknema elamu, võib paikneda mõni muu hoone. Ettepanek sõnastada § 50 lõige 6 järgmiselt : (6) Püsielupaiga kohta käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 sätestatud kitsendused ei kehti kinnisasja	Arvestamata	Erand on põhjendatud üksnes juhul, kui tegemist tõesti majaga, kus inimene elab, kõikide õuemaade erandi alla käimine ei ole põhjendatud.

	haritaval maal, õuemaal, teel ning loodusliku rohumaa hooldamisel.		
	<p>Arusaamatu, et metsamajanduslike tegevuste üks episood leiab normi tekstis eraldi ära märkimist! Linde häirivaid tegevusi on ühiskonnas palju. Võrdse kohtlemise põhimõtte alusel tuleb ka muudele tegevustele samalaadsed piirangud seada. Ettepanek punkt 64) eelnõust välja võtta Alternatiivselt sõnastada paragrahv 55 lõige 6² järgmiselt: Kõigi inimeste tegevuste kavandamisel ja elluviimisel, sealhulgas meelelahutus- spordisündmuste korraldamisel ning erapidude planeerimise ja läbi viimisel, linnalises piirkonnas renoveerimise ja ehitustööde teostamisel, teehooldustööde tegemisel, kalastamisel võrkude väljavõtmisel, põllumajandusseadmetega toiduvarumise eesmärgil tehtavatel põllutöödel, pool-looduslike koosluste hooldamise ja loomise töödel, kaitsekorralduskavaga ette nähtud tööde elluviimisel, raidmete purustamisel ja teisaldamisel, tuleb vältida käesoleva paragrahvi lõikes 6¹ sätestatud nõuete rikkumist</p>	Arvestatud	Punkt eelnõust kustutatud, kuna see ei loo uut normi vaid täpsustab olemasolevaid liigikaitse sätteid, mis kehtivad nii kui nii
	<p>Ei ole mõistlik, et maaomanik peab hakkama ise võõrliike hävitama. Selline kohustuslik tegevus võib olla maaomanikele rahaliselt ebamõistlikult koormav. Enamasti ei ole maaomanikud ise neid liike toonud ja lisaks on nt karuputkega toimetamine inimesele ohtlik. Maaomanikule saab kohustuse panna vaid nende võõrliikide osas, mille levikus on ta ise süüdi. Praeguse sõnastusega ei saa me mitte mingil tingimusel nõustuda.</p> <p>Ettepanek sõnastada § 57 lõige 3¹ järgmiselt: (3¹) Valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega nimekirja võõrliikidest, mille isendite hävitamise kohustus on kinnisasja omanikul või</p>	Arvestamata	Mõistame et võõrliik ei pruugi olla sattunud maaomaniku maale tema enda tegevuse tagajärjel, kuid kui sellele ei järgne võõrliigi tõrje on väga tõenäoline, et antud võõrliik levib maaüksuselt edasi. Seega hoolimata algse süü puudumisest on oluline tõrje tagada. Seda täpselt kelle süü tõttu on võõrliik antud kohta levinud või levitatud ei ole kahjuks võimalik enamasti tõestada, seega ei ole sellise täpsustuse tegemine võimalik. Omandi heas seisus hoidmine on maaomaniku ülesanne. Kasvatuseeluga võõrliikide kasvatamise keeld on enamasti viidatud liikide puhul kehtinud enam kui kümnendi. Seoses riigieelarve kärpega ei ole võimalik senisel kujul maaomanikele tõrjeteenuse pakkumisega jätkata ja maaomanikud peavad tagama tõrjega esmalt liigi edasise leviku peatamise ja pikemas vaates keelatud võõrliikide kolooniate hääbumise.

	valdajal, kui omanik või valdaja on võõrliigi leviku ise põhjustanud, ning võõrliikide hävitamise viisi.“;		
	Eelnõuga muudetakse oluliselt trahvimäärasid juriidilistele isikutele. Tegemist on absoluutselt ebaproportsionaalse trahvimäärade tõstmisega. Tarbijahinnaindeks on võrreldes aastaga 2006 (mil väidetavalt on viimati trahvimäärasid muudetud) suurenenud 108,6%. Kui trahvimäärasid ka suurendada, siis ainult nimetatud ulatuses. Praegune looduses tegutsevate ettevõtjate hirmutamisel põhinev trahvimäärade viimine kosmilisele tasemele tuleb aga ära jätta. Ettepanek võtta eelnõust välja punktid 78 - 87	Arvestatud	Juriidiliste isikute trahvimäärad korrigeeritud, enamused määrasid oluliselt vähendatud ja seletuskirja põhjendustega täiendatud
	Lisaks märgime, et peame täiesti ebamõistlikuks eelnõuga jahiseadusesse tehtavat muudatust, mille kohaselt oleks juriidilisele isikule võimalik trahvi määrata kuni 300 000 euro ulatuses. Nimetatud juriidilised isikud on päriselus mittetulundusühingud, kelle jaoks eksimusest põhjustatud rikkumise eest kasvõi ainult kümnetesse tuhandetesse eurodesse ulatuva trahvi määramine võib tähendada mittetulundusühingule sisulist likvideerimisotsust. Kui riigil on soov jahindusorganisatsioonide tegevus lõpetada, võiks selle selgelt välja öelda, mitte kasutada tegelike eesmärkide varjamiseks eripäraseid õiguslikke konstruktsioone	Arvestatud	Muudatus jääb hetkel eelnõust välja. Puudub trahvimära tõstmise selge eesmärk ja mõju analüüs. Tuleks välja tuua rikkumiste statistika vähemalt viimase 5 aasta kohta ja veenvalt näidata, et senised trahvimäärad pole olnud eesmärkide saavutamiseks piisavalt tõhusad. Vaatame kogu JahiS trahvide ja kahjutasude määrad ja nende kehtestamise korra üle ning räägime need läbi ka asjaosalistega (KeA, jahimehed, keskkonnaorganisatsioonid) järgmise JahiS muudatusega.

	<p>seaduse lisa „Valik- ja turberaie tingimused kaitstaval loodusobjektidel ning ranna ja kalda piiranguvööndis“ uue sõnastuse tulemusena muutuvad piiranguvööndid mittemajandatavateks. Kui NATURA alasid moodustati, lubati inimestele, et piiranguvööndites saab majandustegevus jätkuda. Nüüd seda lubadust muratakse. Piiranguvööndid muutuvad sisuliselt range kaitsega aladeks. Ilmselgelt ei ole sellistel puhkudel piisavaks senine kompensatsioon kuni 60 eur/ha kohta aastas. Ettepanek Punkt 102 eelnõust välja võtta</p>	Arvestamata ja selgitatud	<p>Seaduse lisa nõudeid arvestades on jätkuvalt võimalus piiranguvööndis mõõdukalt majandada. Tuginedes EMÜ uuringule õiglase metsatoetuse määrade kohta, on praegu piiranguvööndis kehtiv toetus 60 eur/ha kohta aastas piisav ka lage-ja veerraie keelu kehtestamise korral. Ranna- ja kalda piiranguvööndit lisa muudatused ei puuduta, valikraie kriteeriumid jäävad samaks.</p>
	<p>Eelnõule lisatud rakendusakt nr 6 Vabariigi Valitsuse 08.07.2004 määruse nr 242 „Kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi poolt omandamise ja ettepanekute menetlemise kord ning kriteeriumid, mille alusel loetakse ala kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks, ning kinnisasja väärtuse määramise kord ja alused“ muudatusega on kavas kehtestada tähtaeg, et kui kokkulepet ei saavutata kuue kuu jooksul, arvates omandaja poolt nõustumise või vastuväite esitamisest, võib Keskkonnaameti peadirektor lõpetada omandamise menetluse. Mõistame sellise tähtaja kehtestamise vajadust. Samas leiame, et analoogne tähtaeg peaks kehtima ka riigi suhtes. Ettepanek täiendada looduskaitseseaduse § 20 lg 2 lisades selle lõppu järgmise lause: Kinnisasja omandamise menetlus viiakse läbi ühe aasta jooksul alates kinnisasja omandamise ettepaneku tegemisest</p>	Arvestamata	<p>Saabuvate avalduste hulka, mis tehakse kinnisasjade riigile võõrandamiseks, ei ole võimalik ette näha ja seaduse kohaselt kinnisasja omandamine otsustatakse omandamiseks tehtud avalduste laekumise järjekorras, mistõttu ei ole võimalik anda kindlat tähtaega.</p>
	<p>Teatud liigid on määratletud I kategooria liikideks seaduse tasandil (looduskaitseseaduse § 10 lg 3 ja § 50 koosmõju). Seaduses I kategooria kaitsealuste liikide ära määratlemine toob kaasa ebatarviliku jääkuse, kui peaks olema vajalik nimekirjas muudatusi teha (Merikotka näide) Ettepanek muuta looduskaitseseaduse § 10 lg 3 tühistades selle teise lause.</p>	Arvestamata	<p>LKS §50 lõikes 2 on nimetatud liigid, mille osas on seadusandja pidanud vajalikuks moodustada automaatne kaitse ja seadusandja peab ka otsustama, kui mõne liigi osas sellist vajadust enam ei ole. Seega tulebki teha esmalt muudatus looduskaitseseaduse §50 lõikes 2 ja seejärel saab muuta Vabariigi Valitsuse määrusega I kategooria liikide nimekirja. Hetkel on käimas liikide kaitse tõhususe analüüs, mille raames vaadatakse üle ka merikotka ja teiste §50 lõikes 2 nimetatud liikide kaitse vajadused. Analüüsi tulemustest lähtuvalt otsustatakse ka vastavate õigusaktide muutmine.</p>

	Alternatiivselt muuta looduskaitseseaduse § 50 lg 2 tühistades selle punkt 2		Lisaks on eelnõusse lisatud võimalus, et püsielupaik ei moodustu kaitsealuse linnu pesapuu ümber, kui kaitsealune liik on pesa teinud pärast seda, kui alal on rahva tervise või ohutuse huvides antud luba tegevuseks, mille realiseerimist püsielupaiga piirangud välistavad
Eesti Metsa Abiks			
	Kliimaministeerium ei täida ühiskondlikku kokkulepet ning Eesti riigikantselei poolt avaldatud "Kaasamise hea tava" juhendit, mis sätestab esimeste punktidenä: "Valitsusasutused kaasavad huvirühmi ning avalikkust neid puudutavate otsuste kujundamisse, et tagada otsuste parim võimalik kvaliteet ning legitiimsus. Palume EMA-t edaspidi kõikidesse looduskaitse- ja metsaseaduse muutmise eelnõude aruteludesse kaasata.	Selgitatud	Eelnõu saadeti kooskõlastamiseks ja tutvumiseks ministeeriumitele ja ka 16-le huvirühmale ja nende katusorganisatsioonile. Lisaks on korraldatud ka kohtumisi suuremate huvirühmade sh EMA esindajatega.
	Käesolev olukord, kus seadusandluses ei ole pesitsusrahu endiselt kehtestatud, on vastuolus linnudirektiivi eesmärkidega, ebaetiline pesitsevate lindude suhtes ning põhjustab järelevalveks ebamõistlikult suurt ressursikulu. ettepanek on: Kaitsealuste nahkhiirte ja lindude pesitsemise tagamiseks tuleb kehtestada seadusejärgne raierahu kaitsealadel 15. märtsist kuni 31. augustini ja mujal 1. aprillist kuni 15. juulini.	Arvestamata	Linnukaitse sätted on meil looduskaitseseaduses, metsaseaduses ja loomakaitseseaduses. Peamine regulatsioon on looduskaitseseaduses, millega on alates aastast 2009 üle võetud Linnudirektiiv 2009/147/EÜ (LKS § 55 lõige 6(1) ja millega on keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine. Samuti on keelatud lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Seega õiguslik raamistik on olemas. Riigimetsas hoitakse kevadisel pesitsusajal raierahu juba aastaid ja nii see jääb ka edaspidi. Erametsade osas on viimastel aastatel aina paremini tööle hakanud Keskkonnaameti poolt välja töötatud meetodika, kus metsad on kaardistatud linnurohkuse alusel. Vastava maatriksi alusel teavitatakse metsaomanikke, kui plaanitava raiega kaasneb suur oht pesitsevatele lindudele. Linnurohketes kohtades hoiatatakse pesitsusaegse raie tegemise eest ja kui keegi raiub, siis raie peatatakse. Aasta-aastalt on eraomanike teadlikkus aina tõusnud, Keskkonnaameti juhtnõore on hakatud paremini järgima, peatatud raieid on ka aasta-aastalt vähem. Lisaks peatamiste üldisele vähenemisele on ka trend, et kaitsealadel ja linnurohketes puistutes

			<p>on peatamised kõvasti vähenenud, ehk inimesed tõesti järgivad Keskkonnaameti juhiseid ja mõistavad raiete mõju lindudele. Lisaks sellele on LKS muutmise raames plaanis kaitsealadel ja hoiualadel välistada lageraie ja veerraie, raieliigid, mis teadlaste hinnangul ka kõige rohkem linde mõjutavad. 2023 aasta lõpus tegi Riigikohus päringu Euroopa Kohtule, milles taotleb EK eelotsust linnudirektiivi tõlgendamiseks. Peale seda saame otsustada, kas või kuidas oma seadustes linnukaitse/raierahu regulatsiooni täpsustada. Lähtudes eeltoodust ei ole hetkel plaanis konkreetseid kuupäevi seadusesse lisada, keskendume kaitsealade tõhusamale kaitsele ja metsaomanike paremale informeerimisele.</p>
	<p>Ettepanek: Seaduses on vaja reguleerida rohevõrgustike kaitse, kus kehtivad metsaraiele eritingimused. Tingimused peavad olema sätestatud uuendusraielangi suurusele, kõrvaloleva langi uuenemisele ning lankide arvule/pindalale ühel rohevõrgustiku alal.</p>	Arvestamata	<p>Ettepanekus ei sisaldu ettepanekut, millised need tingimused peaksid olema/võiksid olla. Rohevõrgustiku regulatsioon on praegu välja töötamisel ja selle raames otsustatakse kus ja kuidas seal metsaraiet reguleerida.</p>
	<p>Ettepanek: Nagu Euroopa Liidu elurikkuse strateegias sõnastatud, tuleb kaitsta vähemalt 30% maismaast. Lisaks tuleb kaitsta vähemalt 30% metsaga metsamaast.</p>	Arvestamata	<p>Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise. Metsamaa kaitse % sätestamine seaduses ei ole mõistlik, kuna metsamaa osakaal maismaa pindalast on pidevas muutumises.</p>
	<p>ettepanek: Kaitse alla võtmise ettepanekuid peaksid saama teha lisaks Keskkonnaametile ka looduskaitseorganisatsioonid.</p>	Arvestamata	<p>KLIM-ile saab edaspidi kaitse alla võtmise ettepaneku teha KeA. Igaühe õigus esitada ettepanek säilib, see tuleb teha KeA-le. Ettepanekut menetletakse haldusmenetluse seaduse alusel, kaalutlusõiguse (HMS § 4) ja uurimispõhimõtte (HMS § 6) reeglid arvestades.</p>

	Mitte mingil juhul ei saa lubada, et kõikide I ja II kaitsekategooria liikide elupaikade piiranguvööndites lubatakse ühtemoodi uuendusraieid (aegjärgne ja häilraie) ilma mõjuhinnanguid tegemata, kuidas need raied liikidele individuaalselt mõjuvad. Mitte ühegi liigi elupaigas, kelle trend on languses, ei tohi uuendusraieid mitte mingil juhul lubada. Mitte mingil juhul ei tohi lubada kaitsealade piiranguvööndites uuendusraieid.	Arvestamata ja selgitatud	LKS muudatustega antakse võimalus piiranguvööndis ala kaitse-eeskirjaga lubada kuni 2 ha langina häil- ja aegjärgst raiet ja 0,5 ha suuruse langina lageraiet hall-lepikus. Isegi kui see on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud, siis valitseja ei koosõlasta tegevust kui see kahjustab ala eesmärgi saavutamist.
Jõelähtme Vallavalitsus			
	Teeme ettepaneku § 40 lõikega 5 ¹ sätestatud erisusega (tiheasustusala EKV vähendamine KOV-le) oleks hõlmatud ka külad kui asustusüksused.	Arvestamata	Leevendus kehtivast piirangust on tehtud linnalistele asustusaladele.
	Eelnõuga soovitakse olulisel määral piirata KOV-i autonoomiat, nähes ette, et tiheasustusala laiendamiseks peab lisaks kehtestatud üldplaneeringule olema KOV-il veel ka Keskkonnaameti nõusolek. Kuna sellise muudatuse tegemiseks puuduvad põhjendused ja vajadus, siis teeme ettepaneku jätta eelnõu punkt 54 eelnõust välja ning looduskaitseaduse § 41 lg 2 muutmata.	Arvestamata ja selgitatud	Muudatusega just suurendatakse KOV autonoomiat kohaliku elu korraldamisel, andes neile üle teatud tiheasustusaladel ehituskeeluvööndi vähendamise otsustamine. KeA nõusolek rannal ja kaldal tiheasustusala laiendamisel tagab, et seni looduslike alade tiheasustusaladeks määramisel arvestatakse ka sealsete loodusväärtustega.
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda			

	<p>Ettepanek on kehtestada nii kaitsealuse maismaa kui metsamaa maksimaalseks piiriks 30%</p> <p>Ei saa nõustuda olukorraga, kus riikliku kaitse alla võetud ala, mis on kaitse tulemusel oma väärtuse kaotanud, asendatakse uue kaitsealaga. Omanik saab aga tagasi majanduslikult väärtusetu ala</p> <p>Praegu välja toodud kaitstavate alade protsent ei kajasta kõiki piirangutega alasid, nagu nt valdade poolt kehtestatud piiranguid jms. Puudub täpne loetelu, millised alad on 27,7% sees ja millised kaitstavad alad ei ole sinna sisse arvatud ning miks. „Riiklik kaitse” ei ole defineeritud. Eelduslikult välistatakse sõnastusega kõik (tuleviku) erakaitsealad. Euroopa Taastamismääruse art. 14 punkt 18 lubab riikliku taastamisplaani elluviimiseks kasutada erinevaid koostöövorme, mille tõlgenduseks on muuseas, kuid mitte ainult, ka eralooduskaitsealad.</p>	<p>Arvestatud ja selgitatud</p>	<p>Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise. Metsamaa kaitse % sätestamine seaduses ei ole mõistlik, kuna metsamaa osakaal maismaa pindalast on pidevas muutumises.</p> <p>Eelnõusse on lisatud 30% riiklike kaitstavate alade loetelu.</p> <p>Kaitstavatele aladele jäävate alade maaomanikele on kaitse all olemise ja piirangute talumise eest ette nähtud kompensatsioonimeetmetena maamaksuvabastus/-soodustus ja riigile maa omandamise võimalus. Lisaks erinevad toetused.</p> <p>Looduskaitse seaduse eesmärkide saavutamiseks on vaja teatud alasid tõhusalt kaitsta ja seda saab tagada riiklike kaitsealade või seadusest tulenevate piirangutega. KOV ja era kaitsealade korral ei ole riigil võimalik nende loomist ja kaitse korraldust suunata ning kaitse tõhusust ja väärtuste säilimist pikas vaates kindlustada.</p>
	<p>Ettepanek on jätta seletuskirjast välja ”ja tuulepargi rajamise mõjude leevendamiseks määratud läheduses säilitatav metsala” ning sõnastada lause järgnevalt: leevendusala on näiteks tuuleenergeetika arendusalal kaitsealuse liigi elupaik, kus on lubatud metsa majandamine püsimeetsana ja raietele kehtestatud ajaline piirang</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>Seletuskirjas on näiteid täpsustatud.</p>
	<p>Ei saa nõustuda püsielupaiga definitsiooni sellekohase sõnastusega, kus püsielupaik hakkab hõlmama ka toitumisalasid, liikumiskoridore, rändeteid, rändepeatuskohti</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Muudatus ei too automaatselt uusi piiranguid. Toitumisala või liikumiskoridori lisamine PEP definitsiooni ei tähenda, et kõik need alad kaasatakse automaatselt PEP-de hulka. See muudatus annab võimaluse PEP moodustamisel vajadusel selliste alade lisamist kaaluda. PEP moodustamise protsessi kaasatakse kõik asjasse puutuvaid maaomanikud ja huvigrupid. Väljaspool kaitstavaid objekte olevad loomade perioodiliselt kasutatavatel aladel ei kehtestata püsivaid, majandustegevust takistavaid looduskaitse piiranguid. Seletuskirja on vastavad selgitused lisatud</p>

	Ettepanek on jätta välja eelnõu paragrahv 7 lõikest 1 „tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel või“ ning sõnastada see järgnevalt: „(1) Loodusobjekti käesoleva seaduse alusel kaitse alla võtmise eeldus on selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus ja rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus.“	Arvestamata	Muudatus on vajalik, täiendus annab vajadusel võimaluse arvestada loodusobjekti kaitse alla võtmisel ka elupaikade sidususega, et tagada ohustatud taime- ja loomaliikide levimis- ja sigimisvõimalused neile oluliste ökosüsteemide vahel.
	Ettepanek sõnastada paragrahv 8 lõige (1) järgnevalt: „(1) Ettepaneku loodusobjekti, välja arvatud kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmiseks või kaitse-eeskirja muutmiseks esitab kaitse alla võtmise algatajale Keskkonnaamet. Ettepaneku erakaitseala loomiseks teeb maaomanik.“	Arvestamata	Igal ühel säilib õigus teha ettepanekut loodusväärtuste kaitse alla võtmiseks. See tuleb edaspidi teha Keskkonnaametile, kes menetleb seda HMS-i alusel. Sellist loodusobjekti, nagu erakaitseala seaduse järgi ei eksisteeri.
	Ei saa olla nõus § 8 lõike 4 (ekspertiisi nõue) eemaldamisega. Tegu on Euroopa Liidu (EU Charter of Fundamentals Title II Freedoms Article 17 Right to property) ja Eesti Vabariigi Põhiseadusliku riivega. Ekspertiisi olemasolu on tarvis, kaitse alla võtmise ettepaneku juures või menetlemisel, et tagada Haldusmenetlusseaduse täitmine ehk et ei oleks rikutud uurimispõhimõtet (HMS § 6) ja kaalutlusreegleid (HMS § 4 lg 2)	Arvestamata ja selgitatud	HMS §-de 4 ja 6 kohaldamist eelnõuga kavandatud muudatus ei puuduta, neid tuleb endiselt haldusmenetluses kohaldada.
	Ettepanek on lisada hüvitus- ja leevendusala, mis võetakse riikliku kaitse alla riiklikult kaitstava ala 30% arvestusse.	Arvestatud	Need hüvitusala, mis võetakse hilisemas protsessis kaitse alla kaitsealana, hoiualana või püsielupaigana, arvestatakse 30% sisse.
	Ettepanek on täiendada paragrahvi 8 ¹ . „Hüvitus- ja leevendusala“ lõikega, milles tuuakse välja nendel aladel tekkivate piirangute hüvitamise kord ning seada ajalised määrangud Keskkonnaametile tegevuse peatamise ja tingimuste seadmise korral	Selgitatud	Hüvitusala määratakse seadusest tuleneva kohustuse korral juhul kui loodusväärtusi kahjustatakse, tegemist on keskkonnakahju kompenseeriva meetmega, mis ei võrdu ala kaitse alla võtmisega. Keskkonna säästmine ja keskkonnale tekitatud kahju hüvitamine on igäühe põhiseaduslik kohustus (PS § 53). Kui hüvitusala võetakse kaitse alla kaitsealana, hoiualana või püsielupaigana, rakenduvad neile ka vastavad kompensatsioonimeetmed.

	<p>Ettepanek muuta lõike (3) sõnastust: (3) Kui seaduses sätestatud või muul riigile vajalikul juhul on vaja liiki või elupaika kahjustava tegevuse mõju hüvitada või leevendada, määrab maaomanik või tegevuseks vajaliku loa menetluse käigus planeeringu kehtestaja või tegevuseks loa andja piisavad hüvitus- või leevendusosalad ja kirjeldab seal rakendatavad meetmed koos ala eesmärgi, põhjenduse ja piiridega.</p> <p>Euroopa Liidu Taastamismääruse Art 14, lg 18 näeb ette võimaluse luua eralooduskaitsealasid. See võimaldaks maaomanikul oma kinnisasjade ulatuses määrata hüvitus- ja leevendusosalasid ning rakendada meetmeid, lähtuvalt fikseeritud eesmärgist, põhjendustest ja piiridest</p> <p>Ettepanek muuta lõike (6) sõnastust: (6) Hüvitus- ja leevendusosalad võetakse riiklikult kaitstava ala arvestusse käesoleva seaduse § 2 lõikes 3 nimetatud eesmärkide saavutamiseks, kuid ei võeta riikliku kaitse alla.;</p>	Arvestatud osaliselt	<p>Hüvitusosalade eesmärk on kompenseerida loodusväärtustele tekitatud kahju. Seda võib teha ka eramaal, kui eramaa vastab hüvitamiseks sobivate alade tingimustele ja selles osas on seletuskirja täiendatud. Hüvitusosalad, millest moodustatakse hilisemas etapis kaitseala, hoiuala või püsielupaik, ei jäeta 30% arvestusest välja.</p>
	<p>Ettepanek lisada lõige (7): (7) Hüvitus ja leevendusosalade puhul tuleb läbi viia ekspertiis ja keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH)</p>	Selgitatud	<p>Hüvitusosalad ja leevendusosalad määratakse KSH või KMH või tulevikus Natura hindamise käigus. Hüvitus- ja leevendusosalade valimisel tulebki neid igatpidi põhjendada, see on vastava eksperdi ülesanne, kes mõju hindamist läbi viib.</p>
	<p>Ei saa nõustuda § 14 lõike 6 veeraiete keelamisega. Ettepanek sõnastada paragrahvi 14 lõige 6 järgmiselt: „(6) Kaitseala piiranguvööndis, hoiualal ja püsielupaigas on keelatud lageraie, välja arvatud hall-lepikutes pindalaga kuni 0,5 ha. Valik-, veer-, häil- ja aegjärgse raie tegemisel tuleb arvestada käesoleva seaduse lisas sätestatud tingimustega.</p>	Arvestamata	<p>Veerraiega, nagu ka lageraiega tekivad lagedad alad, millega kaasnevad kõige drastilisemad häiringud metsa ökosüsteemile, põhjustades kahju metsa elustikule ja ala eesmärkide saavutamisele</p>
	<p>Ettepanek muuta §15 lõiget (2) järgnevalt: (2) Õuemaal ja elamumaal, kus asub kaitstav looduse üksikobjekt, võivad teised isikud viibida kinnisasja valdaja nõusolekul.</p>	Arvestamata	<p>Sätte eesmärk on tagada, et vahetult eluhoonete läheduses olevate üksikobjektide külastamisel ei häiritaks seal elavaid inimesi ja seepärast tuleb enne luba küsida ka omanikult. Elamumaa sihtotstarve võib olla suuretel ja ilma hooneteta maatükkidel, kus üksikobjekti külastamine ei häiri kedagi ja seega ei ole sätte laiendamine põhjendatud.</p>

	<p>Täiendada § 17 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt: „(3) Kaitstaval loodusobjektidel võib kaitse-eeskirja, kaitsekorralduskava, liigi tegevuskava või elupaiga tegevuskavaga määrata loodusliku metsa- ja sookoosluse taastamiseks vajalikud tegevused, nagu kraavide sulgemine, kui see ei tekita kahju kraavi valgalale jäävatele kinnistutele, häilude rajamine ja maapinna mineraliseerumine.“ Kraavide sulgemine võib muuta oluliselt kogu valgalale jäävate maade veerežiimi ja väljaspool kaitstavat loodusobjekti. On lubamatu, et veerežiimi muutusega halveneks teiste kinnistute või sama kinnistu teised kooslused. Kraavide sulgemisele peab eelnema tegevuse mõjude hinnang kaasata tuleb maaomanikud, kelle kinnistuid kraavide sulgemisest tingitud veerežiimi muutus mõjutab</p>	Arvestamata ja selgitatud	Ebasoovitavate mõjude vältimise mehhanism on see, et tegevusest mõjutatud maaomanikele tutvustatakse veerežiimi taastamisprojekti, räägitakse see läbi, mõjud minimeeritakse aktsepteeritavas ulatuses ja maakasutust muudavad ebasoovitavad mõjud välistatakse.
	<p>jätta § 45 tekstist ära volitus väljaspool tiheasustusala elamumaal kasvava metsa raie reguleerimiseks. regulatsioon. Selle täiendusega, kus omavalitsused peavad hakkama reguleerima ka väljaspool tiheasustusala elamumaal paikneva metsa raiet, suurendatakse oluliselt kohalike omavalitsuste halduskoormust, seatakse täiendavad kohustused, mille täitmiseks tuleb leida ka vahendid</p>	Arvestatud	Säte eelnõust kustutatud
	<p>juhime tähelepanu, et karistusmäärade kuni 125 kordne tõstmine ei ole kooskõlas elatustaseme tõusu või inflatsiooni tõusuga.</p>	Arvestatud	Juriidiliste isikute trahvimäärad korrigeeritud, enamus määrasid oluliselt vähendatud ja seletuskirja põhjendustega täiendatud
	<p>Murettekitav on ka eelnõu punkt 32, millega lisatakse võimalus reguleerida kaitseeeskirjaga täiendavalt piiranguvõõndis maaparandussüsteemide hoiutöid ja rekonstrueerimist. On väga oluline, et igasuguste maaparandussüsteemide hoiutööde ja rekonstrueerimistööde keelamisel arvestatakse ka kaasneva mõjuga teistele mõjualas olevatele maaparandussüsteemidele. Ei saa nõustuda, et selle punkti sõnastusega kaob võimaluse täita maaomanikel EL Taastamismäärust</p>	Selgitatud	Maaparandust ei keelata ära, vaid antakse võimalus reguleerida, seada tingimusi jm, mille raames arvestatakse kaasnevate asjaoludega, kooskõlastusnõude seadmise vajadused selgitatud seletuskirjas

	<p>muul alal kui märgalad. Taastamismäärus loetleb Lisas 4 ökohüvede ja elurikkuse parendajana muuhulgas meie jaoks defineeritavaid „maaparandussüsteemi rajamise” abil tekkivaid objekte nagu kraavid ja väiketiigid</p>		
	<p>Seletuskirja eelnõust ei selgu, kuidas on väetiste keelu rakendamine otseselt seotud kaitstava loodusobjektiga, vaid põhjendatakse keelu vajadust turustatud taimekaitsevahendite koguse kasvuga, mullas pestitsiidide ja nende jääkide hulga trendi kasvuga ning pritsitud pinna ja kasutatud koguste ja toimeainete arvestuse suurenemisega. Samuti puudub eelnõu seletuskirjas mõjuhindang, mis kaasneb sellise keelu rakendamisele ligi 30 000 hektarile</p> <p>Eelnevast tulenevalt ei saa eelnõu antud punkti sellisel kujul kooskõlastada. Leiame, et selline põllumajandustegevuse piiramine ei ole antud seaduse pädevuses ning arusaamatu on ettepaneku seos kaitstavate loodusobjektide säilimisega. Põllumaadel asuvad loodusobjektid nagu kivikalmud, säilikpuud jne on olnud maastikel aastakümneid ning nende säilimise/kaitse seisukohalt ei ole probleeme esinenud. Küll aga seab sellise keelu sätestamine, omamata selget arusaama selle mõjust, tõsiselt ohtu Eesti põllumajandusettevõtete elujõulisuse.</p>	<p>Arvestatud ja selgitatud</p>	<p>Vastavalt PS § 5 ja LKS § 1 tuleb võtta meetmeid, et kasutada riigi loodusvarasid säästlikult ja tulenevalt tagada nende soodne seisund. Vastavalt LKS § 2 kaitstakse loodust mh ka oluliste alade kasutamise piiramisega ja sooritatavate toimingute reguleerimisega. Kaitstavad loodusobjektid on toodud LKS § 4. § 14 selgitab üldisi kitsendusi, mida sh kaitstavatele loodusobjektidele rakendatakse. Lisatud säte on kooskõlas mulla ja maa pikaajalise kestliku majandamise, elurikkuse kaitse ja saastuse vähendamise ja vältimise eesmärkidega ja seda rakendatakse kaitstavate loodusobjektide puhul, mille kaitse alla võtmine on olnud vastavalt seadusele põhjendatud.</p> <p>Seaduse rakendumisele on sätestatud ka üleminekuajad, mis võimaldab kaitstava loodusobjekti majandajal enda kestlikkuse seisukohast analüüs teostada ja rakenduva põhimõttega kooskõlla viia. Nimelt seaduse § 1 punktid 10, 30 ja 34, mis käsitlevad seda seonduvaid sätteid, jõustuvad 2030. aasta 1. jaanuaril.</p>

	<p>Ettepanek täiendada § 49 lõiget 2 (liigi tegevuskava sisu) punktidega järgmises sõnastuses:</p> <p>7) liigi arvukuse suurenemisega põllumajandusloomale, lemmikloomale, põllumajanduskultuuri ning metsapuude omanikele tekkiva kahju suurenemise prognoos ning selle rahaline väärtus ning kompenseerimine kord.</p> <p>8) kaitstava liigi arvukuse suurenemisega kaasnev mõju liigi saakloomade arvukusele (igale loomale eraldi) tegevuskava jooksul</p>	Arvestamata	See on eelkõige liigi tegevuskava koostamise juhendi teema, kõiki detaile ei ole vajalik ja põhjendatud seaduse tasandil ette määrata, praegune sõnastus annab selle alusel juhendit täiendada.
	<p>Täiendada § 55 lõiget (2) (I kat looma surmamise erand) punktiga 3) järgmises sõnastuses:</p> <p>3) kui loom on eelnevalt surmanud põllumajanduslooma, lemmiklooma või on tekitanud tõsist kahju omaniku varale, teistkordse või jätkuva rünnaku korral.</p>	Arvestamata	II kat liigi korral on see erand olemas. I kat kuuluvad valdavalt haruldased ja hävimisohus liigid, kelle hukkamist tuleks vältida ja kasutada tuleks muid ennetavaid võimalusi, et selliseid olukordi ei tekiks. Kirjast ei selgu, miks on sellise erandi lubamine hädavajalik.
	<p>vastavalt § 55 lõikele 4 tuleb looma surmamisest tuleb kirjalikult teatada ühe tööpäeva jooksul. Kas elektrooniline teatamine on samuti kirjalik? Lisaks soovime saada selgitust 1 tööpäeva mõistele. Näide: surmamine toimub laupäeval, kontrollametnik/politseiametnik satub teole peale pühapäeval. Sisuliselt pean teatama alles esmaspäeval, kirjaliku teavitamise puhul pannakse kiri postkasti esmaspäeval ja kohale jõuab 2-3 päeva hiljem. Kuidas kehtima hakkavad nõuded sellist olukorda käsitlevad?</p>	Arvestamata	Elektrooniline teatamine on ka teatamine, selles osas me regulatsiooni ei muuda, seni on see toimunud.
	<p>Paragrahv 55 lõige 8 täiendus -kus on määratud väheesindusliku populatsiooni suurus? Ettepanek siduda taimede arvuga 1 m2, vastasel juhul tekib kaebelusel kohustus tõendada väheesindusliku populatsiooni suurus.</p>	Arvestamata	Muudatus puudutab III kat, kus taimede korjamine lubatud kui kõike ära ei korjata. Väheesinduslikus populatsioonis on vähe taimi ja nende kõigi ära korjamist võib tõesti olla keeruline pärast tõestad, seega see ka on lubatud. Suure populatsiooni korral on keeruline pärast öelda, et see oli tegelikult väike. Keeruline taimede arvuga siduda, kuna taimed ja nende tihedus on väga erinev, sõltub liigist jne. Ja kui kõik on ära korjatud, siis ei oleks sellest määratlusest ka abi tagantjärele tõestamisel.

	On üsna tõenäoline, et § 55 lõike 10 kaotamine seadusest toob kaasa olukorra kus näriliste, putukate, tigude ja lestade kaitsega tegelevatel organisatsioonidel on võimalus nõuda hiireja rotilõksude kaotamist ning tigude ja nälkjate tõrjumise vaid Keskkonnaameti loal või korralduse alusel jne	Arvestamata	Muudatus on dubleerimise vältimiseks. Sama regulatsioon on ja jääb loomakaitseseadusesse
	Kas on õiglane nõuda omanikult tigude ja jms. võõrliikide kui omanik ei ole teda omale maale toonud ja riik ei ole siiani resoluutselt võõrliikide riiki toomist reguleerinud ega keelanud või kontrollinud. On tulemas lõputud kohtuvaidlused erinevate liikide ja organismide kaitsega tegelevate MTÜde ning keskkonnakaitseorganisatsioonidega. Kes defineerib võõrliigi, kas sinna alla hakkavad kuuluma ka kährikkoerad või mingid?	Selgitatud	Eelnõuga oli kaasas ka ministri määruse kavand, kuhu on lisatud vaid liigid mille impordi, müügi ja muude tehingute ning kasvatamise keeld on kehtinud juba aastaid. Ohjamiskohustus käib kaasas liikidega, mille riiki ja loodusesse sattumise ärahoidmiseks on kehtestatud kõik võimalikud õigusnormid.
	Kas seadus defineerib ka kodumaise ning kohaliku liigi (§ 58) mõiste ning nende mõistete erinevus või kehtestatakse nimekiri erinevate liikidega?	Selgitatud	Kodumaine ja kohalik liik on samatähenduslikud. Oleme nõus, et seaduses peaks need mõisted ühtlustama, plaanime selle ette võtta järgmise LKS muudatusega.
	Paragrahv 58 lõige (2 ⁴):" Käesoleva paragrahvi lõike 2 ¹ punktides 3 ja 4 nimetatud eesmärkidel tohib jahiluki loodusest eemaldada, kui jahilukite tehiskeskkonnas hoidmise koht on Keskkonnaametis registreeritud." Seame kahtluse alla vajaduse Keskkonnaametile halduskoormust lisada. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametil (PRIA) on sellekohane võimekus olemas.	Arvestamata	Antud eelnõuga ei muudeta seda lõiget. Seda võib kaaluda tulevikus, aga see pole selle eelnõu teema praegu. Loomulikult eeldab see ka PTA-ga läbirääkimist.
	Teeme ettepaneku täiendada paragrahvi 58 lõikega (2 ⁷) järgmises sõnastuses: Jahiluki kasvatamine ja loodusesse laskmine toimub Jahiseaduses sätestatud korras. Tingimused vabastamiseks kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.	Arvestamata	Seda ei reguleerita jahiseadusega, seda juba reguleerib LKS. LKS § 58 lg 3 kohaselt toimub kohaliku loomaliigi tehiskeskkonnas peetud isendi loodusesse laskmine üksnes liigi tegevuskava alusel, mille koostamise käigus kaalutakse kõik asjaolud läbi, kas ja kuidas jne saab jahilukit loodusesse lasta.

	<p>Ettepanek täiendada peatükki vastava paragrahvi, et seada vastutus kaebajale. Kolmanda osapoole (näit. linnu-, looma-, looduskaitse organisatsioonid) algatatud kohtuvaidluse ajal kompenseerib vaidluse algatava vara omanikule tekkinud kahjud otsust arutava kohtu poolt määratud ajaks. Selline praktika paneks tulevikus vastutuse tekkimise oma otsuste tegemisel, hetkel ei vastuta menetluse ajal keegi kahju tekkimise eest vara omanikule.</p>	Arvestamata	<p>Valitsusväliste organisatsioonide kaebeõigus on tagatud Arhusi konventsiooniga. Ettepanekust ei selgu, mis kahju kohtusse kaebuse esitamisel vara omanikul tekib. Kui kohus on kulude või kahju hüvitamise määranud, siis kuulub jõustunud lahend täitmisele. LKSiga ei saa reguleerida kohtuvaldkonda kuuluvat.</p>
Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit			
	<p>ETTEPANEK NR 1: § 2 lg 3 sõnastuseks: „Käesoleva seaduse §-s 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamine tagatakse maismaal 30 protsendi ulatuses kaitse“; ETTEPANEK NR 1.2 : Lisada § 2 täiendav lg 4, alljärgnevas sõnastuses § 2 lg 4. Kaitse ulatuse hulka maismaal loetakse järgmised objektid ja kavandatud alad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kaitsealad; 2) hoiualad; 3) kaitsealused liigid ja kivistised; 4) püsielupaigad; 5) kaitstavad looduse üksikobjektid; 6) kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid; 7) hüvitus- ja leevendusosalad; 8) lepingutega kaitstavad alad eramaadel; 9) loodus- ja põlismetsad; 10) vääriselupaigad riigimaal ja lepingulised vääriselupaigad eramaal; 11) ranna ja kalda piiranguvööndid; 12) I ja II kategooria liigid (loomad, taimed, seened, samblikud) elupaigad, leiukohad ja kasvukohad; 13) metsad, mille kasvukohatüübile on seatud lageraie pindala piirangud alla 5 hektari; 14) Natura 2000 elupaigad; 	Selgitatud ja osaliselt arvestatud	<p>Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise. Eelnõusse on lisatud 30% riiklike kaitstavate alade loetelu. Looduskaitse seaduse eesmärkide saavutamiseks on vaja teatud alasid tõhusalt kaitsta ja seda saab tagada riiklike kaitsealade või seadusest tulenevate piirangutega. KOV ja era kaitsealade korral ei ole riigil võimalik nende loomist ja kaitse korraldust suunata ning kaitse tõhusust ja väärtuste säilimist pikas vaates kindlustada.</p>

	<p>15) lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigad;</p>		
	<p>LKS-st peab eemaldama kõik ajaloolis-kultuurilise ja esteetiline väärtusega seonduva. Seda reguleerivad teised õigusaktid, nt Muinsuskaitseadus. LKS peaks reguleerima vaid looduskaitsega seotud teemasid. ETTEPANEK nr 2: §7 lg 1 sõnastuseks „Loodusobjekti käesoleva seaduse alusel kaitse alla võtmise eeldus on selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik väärtus, tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus.“</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Loodus on väga tihedalt seotud ajaloolis-kultuuriliste väärtustega (nagu pärandkultuur ja pärandniidud, ajalooline maakasutus)</p>

	<p>Hüvitus- või leevendusosalade puhul peab samuti eelnema ekspertiis. Tuleb täiendada ka asjakohaseid normatiivakte, mille kohaselt hüvitus- ja leevendusosalade eest makstakse kompensatsiooni Perioodi 2023–2027 Natura 2000 erametsades elurikkuse soodustamise toetus ja peavad kohalduma maamaksu soodustused sarnaselt sihtkaitsevööndite ja piiranguvöönditega.</p>	Selgitatud	<p>Hüvitus- ja leevendusosalad määratakse mõju hindamise käigus ehk ekspertiis tehakse ära KMH, KSH ja teatud juhtudel ka Natura hindamise raames. Hüvitus- ja leevendusosalad määratakse juhul kui on vaja kompenseerida tekitatavat keskkonnakahju (kahju loodusväärtustele). Kahju hüvitamise kohustus on kahju tekitajal ja ei ole põhjendatud kahju tekitamist riiklike hüvitistega toetada. Kui ala võetakse riikliku kaitse alla, rakenduvad tavapärased kompensatsioonimeetmed.</p>
	<p>ETTEPANEK nr 3: § 8¹ lg 6 sõnastuseks „Hüvitus- ja leevendusosalad võetakse kaitstava ala arvestusse käesoleva seaduse § 2 lõikes 3 nimetatud eesmärkide saavutamiseks.“</p>	Arvestatud	<p>Hüvitus- ja leevendusosalad, mis võetakse kaitse alla kaitseala, hoiuala või püsielupaigana, võetakse 30% arvestusse.</p>
	<p>Raske on mõista eraldi uue erialakomisjoni loomise vajadust. Seletuskirjas uue erialakomisjoni vajadust lahti ei seletata. Eestis töötab hästi toimiv Keskkonnaagentuur, kes seirab kaitstavaid loodusobjekte. Keskkonnaagentuur peaks koostama kaitse alla võtmist vajavate objektide pingerea, kust siis Keskkonnaamet valib ja teeb ettepaneku ministriile ja Vabariigi Valitsusele, milline ala võtta või välja arvata kaitse alt.</p> <p>ETTEPANEK nr 4: § 13 lg 3 ja 4 sõnastuseks „Käesoleva seaduse § 2 lõikes 3 seatud eesmärgi maismaal 30% kaitse tagamist ja kaitse tõhusust ning liikide ja elupaikade soodsat seisundit jälgib Keskkonnaagentuur.“</p> <p>ETTEPANEK nr 5: Muuta § 13 lg 4 sõnastust : „Käesoleva seaduse § 2 lõikes 3 seatud eesmärgi saavutamisel teeb Keskkonnaagentuur vastava valdkonna ministriile ettepaneku kaitse-eeskirjade muutmiseks lähtudes käesoleva seaduse § 2 lõigetes 1 ja 2 seatud põhimõtetest ning liikide ja elupaikade seisundi seirest ja asjakohaste uurimuste tulemustest, tagades 30 % maismaa võimalikult tõhus kaitse.“</p> <p>ETTEPANEK nr 6: Lõige 5 järele pole vajadust. Jätta välja.</p>	Arvestatud	<p>Eelnõud on muudetud, erialakomisjon on välja jäetud. 30% täitumisel, kui looduskaitsealadest vajakute lähtuvalt on asjakohane täiendavalt loodusväärtusi riikliku kaitse alla võtta, siis on Keskkonnaameti ülesandeks teha ettepanekud looduskaitse seisukohast vähemväärtuslike alade riikliku kaitse alt välja arvamiseks. Keskkonnaamet on täna ja ka edaspidi kaasatud kaitsealade kaitse tagamise ja kaitse tõhususe ning liikide ja elupaikade soodsas seisundis jälgimise protsessi.</p>

	<p>§ 14 lg 1 p 12 sõnastus on Maaparandusseadusest tulenevate kohustustega vastuolus. Maaparandussüsteemi hooldustööd, sh setete eemaldamine ei tekita ega suurenda seletuskirjas toodud maaparanduse mõju, kuna maaparandussüsteem on juba loodud ja seega mõju tehtud. Maaparandussüsteemi teenindava tee parandamine on hädavajalik hooldustöö nii tuleohutuse tagamise kui ka looduses liikumise seisukohalt. Pole mõistlik selleks Keskkonnaametit koormata nõusoleku küsimisega. Meenutagem, et Vabariigi Valitsus on võtnud seisukoha, et riigi bürokraatiat ja halduskoormust tuleb vähendada. ETTEPANEK nr 7: § 14 lg 1 p 12 sõnastuseks: „maaparandussüsteeme rekonstrueerida, teha hooldustöid poldri ehitisel ja maaparandussüsteemi keskkonnakaitserajatisel.“</p>	Arvestamata	<p>Meie kogemuste kohaselt on ka hoiutöödel otsene ja vahetu mõju ümbritsevale keskkonnale, mis hoolduste vahepealsel perioodil on hakanud vähenema. Oluline on tagada kaitstavate objektide eesmärgiks seatud loodusväärtuste säilimine, millesse KeA saab tingimusi seades panustada. Meil on mitmed positiivsed näited (sh teehooldustöödelt), kuidas vajalikud hoiutööd said tehtud ka KeA soovitatud tingimustel, kuid siis oluliselt keskkonnahoidlikumalt. Kahjuks on ka vastupidiseid näiteid, kus hoiutöid on tehtud rekonstrueerimise mahus ja ebasobival viisil, mille tõttu on loodusväärtused kannatada saanud.</p>
	<p>ETTEPANEK nr 8: § 14 lg sõnastuseks „Kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas on lubatud väikesed kuni 2 hektari suurused lageraied, v.a nõmme- ja palumetsades, kus lubatud vaid hääl- ja aegjärksed raidid pindalaga kuni 5 hektarit.“.</p>	Arvestamata	<p>Kaitstavatel aladel ei ole eesmärk kiire uue metsapõlve kasvatamine, muudatuste eesmärk on suuremate häiringute vältimine, mis elustiku mitmekesisust ja eesmärkide täitmist ohustavad.</p>
	<p>ETTEPANEK nr 9: § 14 lg 7 sõnastuseks: „Kaitstaval loodusobjektidel on keelatud biotsiidi, mittebioloogilise taimekaitsevahendi ja keemiliselt sünteesitud mineraalväetise kasutamine välja arvatud mahepõllumajanduses kasutada lubatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine või käesoleva seaduse § 57 lõike 31 alusel kehtestatud nimekirja kantud võõrliigi hävitamiseks kasutamine.“;</p>	Arvestamata	<p>Leiame, et säte on sõnastatud selgelt, keelatud on biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud lause teises osas välja toodud viisil. Sõnastuse esimese osa täiendus ei muudaks seda põhimõtet, aga võib tekitada küsimusi nende terminite osas.</p>

	<p>Kui PLK vastab metsa tingimustele ja ala soovitakse muuta pärandniiduks, siis peab Eesti õigusruumi ja EUDR alusel tegema raadamise. Raadamise eemaldamisega tekitame olukorra, kus enam PLK-sid (poollooduslik kooslus) taastada ei saa. Miks muudetakse „on vajalik“ sõnaga „tuleb“. Kui maaomanik ei soovi võtta endale kohustust PLK hooldada (seda enam, et hekseldamine keelatakse), siis ei saa maaomanikku sundida metsa raadama ja sellest PLK teha.</p> <p>ETTEPANEK nr 10: § 17 lg 1 sõnastuseks: „Kaitstava loodusobjekti poollooduslike koosluste esinemisaladel on vajalik nende ilmet ja liigikoosseisu tagav tegevus, nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine. Nende tegevuste ulatus määratakse kaitse-eeskirja, kaitsekorralduskava, liigi tegevuskava või elupaiga tegevuskavaga.“;</p>	Arvestatud osaliselt	<p>Sätte sõnastusettepanekuga osaliselt arvestatud, esimeses lauses "tuleb" sõna asemel kasutame seaduses juba kehtivat sõnastust "on vajalik". Toome välja, et EUDRi ei saa tõlgendada lahusolevana teistest ELi õigusaktidest ning esitatud seisukohad ei ole tõesed. Pärandniitude taastamine ei ole raadamine nii EL raadamis- kui taastamismääruse tõlgenduses. Pärandniitude taastamist reguleeritakse läbi looduskaitse- ja metsaseaduse. Toome veelkord välja, et looduskaitseaduse § 17 muudatused on seotud Euroopa komisjoni algatatud rikkumismenetlusega nr 2022/2002, milles heidetakse ette, et Eesti ei ole täitnud kõiki loodusdirektiivis artikli 4 lõikest 4 ja artiklist 6 tulenevaid kohustusi, sh ei ole kaitsekorralduskavad (ja neis esitatud meetmed), liigi ning elupaiga tegevuskavad õiguslikult siduvad kolmandatele isikutele, vaid on üksnes ametiasutustele.</p>
	<p>Seletuskirjas ei selgu, miks on § 17 lg 3 „Kaitseala“ laiendatud kõikidele kaitstavatele loodusobjektidele. Tegemist võib olla pigem seaduse muudatuste koostaja näpuveaga.</p> <p>ETTEPANEK nr 11: § 17 lg 3 sõnastuseks: „Kaitsealal võib kaitse-eeskirja, kaitsekorralduskava, liigi tegevuskava või elupaiga tegevuskavaga määrata loodusliku metsa- ja sookoosluse taastamiseks vajalikud tegevused, nagu kraavide sulgemine, häilude rajamine ja maapinna mineraliseerumine.“</p>	Selgitatud	<p>Ei ole tegemist näpuveaga, nimetatud tegevusi võib teatud juhtudel olla vajalik ellu viia ka muudel kaitstavatel loodusobjektidel kui kaitsealadel, nt hoiualadel, püsielupaikades.</p>
	<p>Pole teaduslikku põhjendust kaitsekorralduskava (§25) ala laiendamiseks. Rand ja kallas ning soomullad on laia pintsliga tõmmatud kaitseerüümid. Seal on väga eriilmelisi kooslusi ja elupaiku, nendele ei saa luua ühist kaitsekorralduskava. LKS toodud nõuded on igati piisavad.</p>	Arvestamata	<p>Kaitsekorralduskavas käsitletaksegi eraldi kõiki rannale ja kaldale jäävaid loodusväärtusi. §25 muudatus annab aluse kava koostamiseks.</p>

	ETTEPANEK nr 12: Mitte muuta kehtiva seaduse sõnastust.		
	<p>§ 31 lg 2 punktis 7 ja § 33 lõige 1 p peaks ära fikseerima, millised väetised on üldnormina keelatud, mitte igakord käima Keskkonnaametist nõusolekut küsima. Looduslikud vahendid peaksid olema lubatud.</p> <p>ETTEPANEK nr 13: § 31 lõige 2 p 7 sõnastuseks: „keemiliselt sünteesitud mineraalväetiste ja mittebioloogilise taimekaitsevahendite kasutamine.“</p> <p>ETTEPANEK nr 16: § 33 lõige 1 p 4 sõnastuseks: „keemiliselt sünteesitud mineraalväetiste ja mittebioloogilise taimekaitsevahendite kasutamine.“</p>	Arvestamata	Leiame, et säte on sõnastatud selgelt, keelatud on biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud lause teises osas välja toodud viisil. Sõnastuse esimese osa täiendus ei muudaks seda põhimõtet, aga võib tekitada küsimusi nende terminite osas.
	<p>§ 31 lg 6 lisamise juures seletuskirjas on toodud, et eesmärgiks on piirata kuivendusmõjude suurendamist. Hoiutööd ei suurenda ega muuda kuivenduse mõju. Kui kaitstava loodusobjekti ekspertiisi ja tsoneerimisega on leitud, et ala jääb piiranguvööndisse, siis on leitud, et käesolevad tingimused, sh maaparandussüsteem sobivad sellesse keskkonda. Arusaadav, et uue süsteemi rajamine ja rekonstrueerimine vajavad põhjalikumat analüüsi ning võimalusel ka mõnel üksikul juhul keelamist.</p> <p>ETTEPANEK nr 14: § 31 lg 6 sõnastuseks „Kui piiranguvööndis olemasolevate maaparandussüsteemide rekonstrueerimistööd võivad kahjustada kaitse-eesmärgi saavutamist, võib kaitse-eeskirjaga seada nendeks tingimusi või need tegevused keelata, kui nimetatud piirangud ei takista oluliselt maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist väljaspool kaitstavat loodusobjekti.“</p>	Arvestatud osaliselt	Hoiutööd suurendavad ja jätkavad kuivenduse mõju, mis ajas kumuleerub. Reguleerimise on täpsustatud.

	<p>Seletuskirjas ei ole välja toodud teaduslikku põhjendust, kas turberaie pindala vähendamine suurendab oluliselt looduslikkust. Seletuskirjas ei ole arusaadavalt põhjendatud, miks keelatakse hoiualadel väikesed, kuni 2 ha suurused lageraied. Seletuskirjast ei selgu millistele teadustöödele põhineb selline muudatusettepanek. Kui on väga suur kihk lageraie hoiualadel keelata, siis turberaie pindala vähendamisel pole arusaadavat põhjendust. ETTEPANEK nr 15: § 32 lg 41 sõnastuseks, „Kui kavandatud uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja häil- ja aegjärgne raie langi suurus kuni viis hektarit.“</p>	Arvestamata ja selgitatud	<p>Väiksemad häiringud suurendavad looduslikkust. Hoiualad on reeglina ka Natura võrgustiku alad, suured häiringud ja lagedad alad kahjustavad ala eesmärgiks olevate liikide ja elupaikade seisundit.</p>
	<p>Selguse mõttes vajalik täiendada § 55 lisatava lõige muude tegevuste loetelu, et ei jääks mulje, et raidmete purustamine ja teisaldamine on justkui saatanast ja muu tegevus on tegelikult lubatud.</p> <p>ETTEPANEK nr 17: § 55 lg 62 sõnastuseks: „Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel, sealhulgas meelelahutus- ja spordisündmustel, loodusretkedel, linnuvaatlustel, hoonete chitustöödel, tehoholdustöödel, kalastamisel, raudtee- ja maanteetranspordil, põllutöödel, poollooduslike koosluste hooldamisel, soode taastamisel, raidmete purustamisel ja teisaldamisel, tuleb vältida käesoleva paragrahvi lõikes 6¹ sätestatud nõuete rikkumist.“;</p>	Arvestatud	<p>Eelnõu on muudetud ja kõnealune punkt eelnõust kustutatud, kuna see ei loo uut normi vaid täpsustab olemasolevaid liigikaitse sätteid, mis kehtivad nii kui nii</p>

	<p>Võõrliike peaks laiendama ka kodumaiste liikide võõrgenotüüpide osas. Näiteks kodumaitse niidutaimede Beneluxi maade genotüüpide Eesti loodusesse viimine peaks ka olema keelatud.</p> <p>ETTEPANEK nr 18: § 57 lg 1 sõnastuseks: „Võõrliikide ja -genotüüpide elusate isendite loodusesse laskmine ning nende levitamine loodusesse istutamise ja külvamise või nende mistahes elusate osade loodusesse viimise teel on keelatud, sealhulgas tegevused, mille eesmärgiks või tagajärjeks on looduses võõrliikide ja –genotüüpide arvukuse suurenemine või leviku laienemine, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine ning nende hooldamine.“</p>	Selgitatud	<p>Täielik võõrgenotüüpide keeld võib tulevikus takistada ka teatud liikide taasasustamist, seega on mõistlik sellele keelule anda ka teatud erisused. Küsimus on hetkel kaetud LKS §58 lg 1 "Kodumaiste liikide võõrsilt sissetoodud elusate isendite loodusesse laskmine on keelatud, välja arvatud teaduslikult põhjendatud taasasustamine Keskkonnaameti loa alusel", mis üldnormina keelab võõrgenotüübid, kuid jätab Keskkonnaametile taasasustamisel kaalutusotsuse õiguse.</p>
	<p>Ei ole mõistlik, et maaomanik peab hakkama ise karuputke hävitama. Enamasti ei ole maaomanikud ise neid liike toonud ja lisaks on nt karuputkega toimetamine inimesele ohtlik ning teadmatu inimene võib saada tõsiseid tervise kahjustusi. Kinnisaja omanikule või valdajale saab kohustuse panna vaid nende osas, mille levikus on ta ise süüdi.</p> <p>ETTEPANEK nr 19: § 57 lg 31 sõnastuseks „Valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega nimekirja võõrliikidest, mille isendite hävitamise kohustus on kinnisaja omanikul või valdajal, kui omanik või valdaja on võõrliigi leviku ise põhjustanud, ning võõrliikide hävitamise viisi.“</p>	Arvestamata	<p>Mõistame et võõrliik ei pruugi olla sattunud maaomaniku maale tema enda tegevuse tagajärjel, kuid kui sellele ei järgne võõrliigi tõrje on väga tõenäoline, et antud võõrliik levib maaüksuselt edasi. Seega hoolimata algse süü puudumisest on oluline tõrje tagada.</p> <p>Omandi heas seisus hoidmine on maaomaniku ülesanne. Kasvatuseeluga võõrliikide kasvatamise keeld on enamus viidatud liikide puhul kehtinud enam kui kümnendi. Seoses riigieelarve kärpega ei ole võimalik senisel kujul maaomanikele tõrjeteenuse pakkumisega jätkata ja maaomanikud peavad tagama tõrjega esmalt liigi edasise leviku peatamise ja pikemas vaates keelatud võõrliikide kolooniate hääbumise.</p> <p>Karuputke tõrje ohutuks läbi viimiseks on Keskkonnaameti kodulehel juhismaterjalid.</p>
	<p>ETTEPANEK nr 20 Rahatrahvi määrasid tõsta mitte rohkem kui 2 korda.</p>	Arvestatud	<p>Juriidiliste isikute trahvimäärad korrigeeritud, enamus määrasid oluliselt vähendatud ja seletuskirja põhjendustega täiendatud</p>

	<p>Looduskaitse seaduse muutmise seaduses on metsade majandamise piiramise käsitlus väär ja ebaõiglane metsaomanike suhtes ning Eesti looduse ja majanduse ning kliimapoliitika suhtes ebamõistlik.</p> <p>ETTEPANEK nr 21</p> <p>Kõikides majanduspiirangutega metsades tuleb lubada väikeseid, kuni 2 hektarilisi lageraieid ja kuni 5 hektarilisi turberaieid. EMPL on erandina valmis tegema kompromissi, et nõmme- ja palumännikutes on lageraie keelatud ja lubatud vaid kuni 5 hektarilised turberaied metsa uuendamiseks. Samuti teeme ettepaneku tunnistada kehtetuks Looduskaitse seaduse Lisa, kuna Metsaseadus reguleerib piisavalt valik- ja turberaiete piiranguid ja nõudeid.</p> <p>Kui Looduskaitse seaduse Lisa kehtetuks tunnistamist ei peeta siiski võimalikuks palume alternatiivselt lähtuda alltoodud ettepanekutest:</p>	Arvestamata	<p>Lisa kehtetuks tunnistamine ei ole võimalik. Muudatused on vajalikud kaitstavate looduobjektide kaitse-eesmärgi saavutamiseks. Suured lagedad alad kahjustavad elustiku mitmekesisust ja maastikuilmet, mis ei võimalda kaitse-eesmärkide saavutamist.</p>
--	---	-------------	---

	<p>ettepanekud LKS lisa muudatuse kohta: Metsaseaduses muudetakse oluliselt valikraie põhimõtteid. Need peaksid sobima eriti ka kaitstavatele loodusobjektidele. ETTEPANEK nr 22 Lisast tuleb välja arvata valikraie tingimused.</p> <p>Teaduslikult on põhjendatud, et suure täiusega vana metsa all uus metsapõlv kasvama ei saa hakata. Vana metsa täius tuleb viia 30% juurde. ETTEPANEK nr 23 Aegjärksel raiel ei tohi raiega viia puistu esimese rinde täiust pärast esimest raiejärku madalamale kui 30%.</p> <p>Puudub arusaam, miks on määratud 3 meetrit. 50% täiuse juures on see praktiliselt võimatu enamuses kasvukohatüüpides. Piisab nõudest, et järkude vahe peab olema 10 aastat ja punkt 4 eelnõust eemaldada.</p> <p>ETTEPANEK nr 24 Järkude vahe on 10 aastat ja punkt 4 seaduse muudatustest eemaldada.</p> <p>2 ha nõue on seatud ka seaduse eelnõusse, seega ei pea seda enam Lisas määrama. Siiski jääb arusaamatuks, kuidas ja miks on leitud 2 hektarit.</p> <p>ETTEPANEK nr 25 Kui kaitseala, püsielupaiga ja kaitstava loodusobjekti kaitse-eeskirjas ei ole sätestatud teisiti, on aegjärgne ja häilraie lubatud kuni 5 ha suuruse langina.</p>	Arvestamata	Valikraie tingimuste seadmine ühtemoodi kaitstavatel aladel ja majandusmetsas ei ole põhjendatud, kaitstavatel aladel on eesmärgiks loodusväärtuste säilitamine, majandusmetsas tulu saamine.
--	---	-------------	---

	<p>Õigusselguse loomiseks on vaja LKS-si ära määrata, et tavapäraseid tööd ei ole lindude tahtlik häirimine. Tahtlik häirimine on tegevus, mis on otseselt seotud looduslikult esinevate lindude ja/või nende pesade hävitamiseks.</p> <p>ETTEPANEK nr 26: Muuta § 55 lõiget 61 punkti 2 ja sõnastatakse järgmiselt: Tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 sätestatud juhul, millal häirimisest tuleb kirjalikult teatada Keskonnaametile hiljemalt üks tööpäev pärast häirimist, käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 2–5 sätestatud juhul Keskonnaameti loa alusel ja käesoleva seaduse § 58 lõikes 7 sätestatud juhul. Tahtlikuks häirimiseks ei loeta tavapäraseid metsamajanduse, põllumajanduse ning raudtee- ja maanteetranspordi tegevusi.</p>	Arvestatud	Kõnealuse sätte muudatus eelnõust välja jäetud
	<p>Ka I kaitsekategooriate puhul peab jääma riigil kaalutlemisotsus, kas need alad on piisavalt esinduslikud. Samuti ka praktiliselt ei jõua kõiki elupaiku ja kasvukohti piisava operatiivsusega kaitse alla võtta.</p> <p>ETTEPANEK nr 27: Muuta § 48 lõiget 1 ja sõnastatakse järgmiselt: I kaitsekategooria liikide vähemalt 90 protsendi teadaolevate ja Eesti looduse infosüsteemis registreeritud elupaikade või kasvukohtade kaitse tagatakse kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega lähtuvalt alade esinduslikkusest.</p>	Arvestatud osaliselt	<p>I kategooriasse kuuluvad ohustatud liigid, paljudel juhtudel on tegemist väljasurevate ja kriitilises seisundis liikidega ja nende soodsa seisundi saavutamisel on vajalik kaitse tagada kõikides elupaikades, olenemata nende esinduslikkusest.</p> <p>Aga eelnõusse on lisatud võimalus, et püsielupaik ei moodustu kaitsealuse linnu pesapuu ümber, kui kaitsealune liik on pesa teinud pärast seda, kui alal on rahva tervise või ohutuse huvides antud luba tegevuseks, mille realiseerimist püsielupaiga piirangud välistavad</p>
Notarite Koda			

	<p>Eelnõu § 1 punktiga 12 on kavas muuta looduskaitse seaduse (LKS) § 16 lõiget 1. Tegemist on sättega, mis puudutab otseselt notari ametitegevust, kuna näeb ette selle, mida peab sisaldama notariaalne leping loodusobjekti kohta. Meile jääb arusaamatuks, millisel põhjusel peab asjaõigusega koormamise lepingus kajastama kinnistuga seotud looduskaitse objekti teavet.</p> <p>Kui seadusandja leiab, et eeltoodud teabe kajastamine notariaalsetes lepingutes on põhjendatud, siis märgime, et LKS § 16 lõikes 1 nimetatud andmed peavad muudatuste jõustumise ajaks olema kindlasti notarile kättesaadavad e-notari infosüsteemi vahendusel, mis on x-tee kaudu ühenduses Maa-ameti kitsenduse rakendusega. Samuti loodame, et ka EELIS-esse kantud andmed kohaliku kaitse alla võetud loodusobjektidest ja projekteeritavatest aladest saavad muudatuste jõustumise ajaks notaritele olema e-notari infosüsteemi kaudu kättesaadavad.</p>	Selgitatud	Notariteni jõuab teadaolevalt e-notari süsteemi kaudu nii projekteeritavate kaitstavate alade kui muu looduskaitse kitsenduste info.
	<p>Lisaks märgime ära tõenäolised vead eelnõu sätetes:</p> <p>1) Eelnõu punktis 17 nähakse ette LKS § 20 lõike 2¹ muudatus, kuid tõenäoliselt on silmas peetud LKS § 20 lõike 1² muutmist.</p> <p>2) Eelnõu punktis 18 nähakse ette LKS § 20 lõike 1² muudatus, kuid tõenäoliselt on silmas peetud LKS § 20 lõike 2¹ muutmist.</p>	Arvestatud	Vead eelnõus parandatud.
Eesti Maaparandajate Selts			

	<p>Kustutada eelnõu punkt 8 (§14 lg 1 täiendus maaparanduse punktiga)Eelnõus ei käsitleta Maaparanduseaduse muutmist, millega maaparandushoid (koosneb uuenduses- ja hooldustöödest) on maaomanikule kohustuslikud seetõttu ka hoiutööd ei saa olla nõusoleku vajadusega.Maaparanduse hoiutööde alla käivad nii kraaviäärte niitmine kui ka vooluta-kistuste eemaldamine kraavidest, tee äärte niitmine, tee hõõveldamine ja ka teele kukkunud puude eemaldamine. Eeltoodud tegevuste kooskõlastamise kohustus on ebapraktiline ja nii maaomanikele kui ka riigile ebamõisli-kult kallis ning aeganõudev. Muud märkused:Terminite kasutus on punktis mittetäie-lik või tasakaalust välja. On üldmõistet rekonstrueerimine ja maaparandus-hoid, mis jaguneb uuenduseks ja hoolduseks, praeguses sõnastuses uuendust tegevus ei hõlma. Sette eemaldamine on tööliik, mis toimub kõigi eelpool nimetatud tegevuste juu-res ja seaduse tasandil ülearune täp-sustus. Rekonstrueerimist pole vajalik eraldi välja tuua (on kordamine), sest see on loakohustuslik eeldades projek-teerimistingimusi, mis on olemasole-vas seaduses § 14 Lg 1, punktidega 6, 7 ja 8 reguleeritud</p>	Selgitatud	<p>Ka kohustuslikud tegevused võivad olla kooskõlastamise nõudega, kui nende teostamise viisile ja ajale tingimusi seades on võimalik keskkonnaeesmärke paremini täita. Hoiutööde vastutuse jätmine vaid maaomanikule on põhjustanud mitmetes kohtades olulist negatiivset keskkonnamõju (kaitsealustele liikidele või elupaikadele, vee sissevoolualadele setteladustusalade rajamine, hooldusraied pesitsusperioodil, suured settekoormused, tööde teostamine veerohkel ajal, mil vee-elustik on väga tundlik jms). Hooldustööd on asendatud hoiutöödega. Rekonstrueerimise kooskõlastamise kohustus on kaetud ehitusloa kooskõlastamise kohustusega.</p>
	<p>§ 17 lõige 3 muudatuse juures (metsa-ja sookooslustes vajalik tegevus) selgitada seletuskirjas kraavide sulgemis teemaga kaasneva mõju vältimise mehhanismi tsoonile, kus majandustegevus lubatud (29 tuhat ha põllu-majandusmaad) ning väljaspool kaitstava loodusobjekti oleval maa-alale. Lõikega 3 laiendati oluliselt tegevuse mõjuala asendades endise termini kaitsealad sõnaga kaitstavad loodusobjektid</p>	Selgitatud	<p>Ebasoovitavate mõjude vältimise mehhanism on see, et tegevusest mõjutatud maaomanikele tutvustatakse veerežiimi taastamisprojekti ja räägitakse see läbi, mõjud minimeeritakse aktsepteeritavasse ulatusse ja maakasutust muutvad ebasoovitavad mõjud välistatakse. vt. ka eelnevaid kommentaare samadel teemal</p>

	<p>§ 25 täiendus soomuldadele kaitsekorralduskava teemal. Kas soomuldade all peetakse silmas kuivendusest mõjutamata turvasmuldasid või kõiki turvasmuldasid? Kui peetakse silmas kõiki turvasmuldasid siis tuleb arvestada sellega, et 7 % Eesti põllumajandusmaadest ja üle 22 % metsamaadest on soomullad. Kas kaitsekorralduskavaga planeeritakse seada täiendavaid piiranguid väljaspoole kaitsealasid? Kas need piirangud lähevad planeeritava paragrahvi 2 lõige 3 arvestuse (30% maismaast) alla?</p>	Arvestatud	<p>Soomuldade kaitsekorralduskava teema sellest eelnõust kustutatud. Vajadusel tullakse selle juurde tagasi järgmise LKS muudatuse raames, mille väljatöötamisel kaasatakse ka erinevaid huvigruppe</p>
	<p>Kustutada § 30 lõike 2 täiendav punkt 7 (PLK). Mittevajalik punkt. Lõige 2 on sihtkaitsevööndi kohta, kus majandustegevus punktiga 1 keelatud. Lisatav punkt 7 on majandustegevus.</p>	Arvestamata	<p>Kaitstavatel aladel asuvad poollooduslikud kooslused ka sihtkaitsevööndites, seetõttu on antud regulatsioon vajalik. Lisaks juhime tähelepanu, et looduskaitseaduse § 17 lõike 10 alusel ei loeta kaitseala, hoiuala või püsielupaiga poollooduslike koosluste säilitamiseks vajaliku töö tegemist majandustegevuseks ega ettevõtluseks.</p>
	<p>mitte tunnistada kehtetuks § 33 lõike 1 punkti 7. Maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine nõuab vastavalt § 14(Üldised kitsendused), juba projekteerimistingimuste väljaandmise faasis kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut. Siin on projekt olemas ja ehitusluba välja antud, millega kaasneb ka hoiuala valitseja nõusolek. Ebaselge on paragrahvi 33 eesmärk so paragrahvi pealkiri ja lõike 1 sõnastus. Võimalik et siin on tahetud pidada silmas ehitamise alustamise teatist (vaata lõige 2 sisu). Ehitusseadustiku või Maaparandusseaduse järgi kehtib ehitusluba viis kuni seitse aastat. See tähendab ehitustegevusega võib pärast ehitusloa väljaandmist ja kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut alustada mitme aasta pärast teatades loaandjale 3 päeva ette. Kaitse eesmärgist ja konkreetse alustamise keskkonnatingimustest lähtudes võib tekkida vajadus seada täiendavaid ajalisi või tehnoloogilisi piiranguid. Küsimus tekib teatamise ja vastuse ajas – kas kokku 2 kuud on reaalne?</p>	Selgitatud	<p>§ 33 lõike 1 punkti 7 nõuab hoiuala teatist, kuigi rekonstrueerimise ja uue süsteemi rajamise puhul on vaja projekteerimist ja ehitusluba, mis § 14 kohaselt vajab alati KeA kooskõlastust. Teatise esitamisel pole nii enam sisulist mõtet, vastav nõue tuleks eemaldada.</p>

	<p>§ 33 täiendamine lõikega 8 (maaparandussüsteemi rajamine lubatud üksnes hoiuala valitseja nõusolekul) tuleb kustutada, kuna rajamise nõusoleku vajadus on toodud § 14 (Üldised kitsendused). Rajamine eeldab projekteerimistingimusi, ehitusluba jne, mis on eelnevalt reguleeritud. See lõige on mittevajalik kordus.</p>	Arvestatud	Sellega on eespool nõustatud kui sisulise kordusega.
Foreko OÜ			
	<p>Ettepanek 1: sõnastada LKS § 2 lg 3 järgmiselt: „(3) Käesoleva seaduse §-s 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks tagatakse maismaal, sealhulgas eraldi arvestatuna metsamaal, 30% ulatuses õiguslik kaitse. Seejuures ei ületa rangelt kaitstavate alade osakaal 10% maismaast, sh eraldi arvestatuna metsamaast.</p> <p>Ettepanek 2: sõnastada seletuskirja lk 5 lõigu 3 esimene lause järgmiselt: „Õigusliku kaitse all mõeldakse riiklike kaitsealade, hoiualade, püsielupaikade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitse alla võtmist, ranna- ja kalda kaitset (va tiheasustusalad), hüvitus- ja leevendusosalad, lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade kaitset, vääriselupaikade kaitset riigi- ja eramaal, LoD I lisa elupaikade ning loodus- ja põlismetsade kaitset riigi- ja eramaal ning I ja II kategooria liikide kaitset looduskaitseaduse isendikaitse regulatsiooni alusel (taimede, samblike ja seente kasvukohtade kaitse). Ka oluliste majanduspiirangutega rohevõrgustiku alad tuleb lugeda õiguslikult kaitstud aladeks</p>	Arvestamata	<p>Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise.</p> <p>Metsamaa kaitse % sätestamine seaduses ei ole mõistlik, kuna metsamaa osakaal maismaa pindalast on pidevas muutumises.</p> <p>Eelnõusse on lisatud 30% riiklike kaitstavate alade loetelu.</p> <p>Looduskaitse seaduse eesmärkide saavutamiseks on vaja teatud alasid tõhusalt kaitsta ja seda saab tagada riiklike kaitsealade või seadusest tulenevate piirangutega. KOV ja era kaitsealade sh rohevõrgustiku korral ei ole riigil võimalik nende loomist ja kaitse korraldust suunata ning kaitse tõhusust ja väärtuste säilimist pikas vaates kindlustada.</p>
	<p>Ettepanek jätta eelnõu § 1 p 5) (§ 8 lõigete 2 – 5 kehtetuks tunnistamine) eelnõust välja või sõnastada see järgmiselt: „paragrahvi 8 lõige 2(mida ettepanek peab sisaldama) tunnistatakse kehtetuks“</p>	Arvestamata	Seletuskirja on täiendatud selgitustega, kuidas ettepanekute menetlus ja milliseid nõudeid järgides toimuma hakkab.

	<p>Nii eelnõus kui seletuskirjast jääb täielikult arusaamatuks, kas hüvitus- ja leevendusalasid määratakse üksnes riigimaale või ka eramaadele. Eelnõu praegune väga üldine ning maaomanike huve isegi mitte mainiv sõnastus viitab pigem riigimaadele. Kui nii, peab see sõnaselgelt nähtuma ka seaduse tekstist.</p> <p>Ettepanek lisada kavandatavasse LKS § 8¹ täiendav lõige järgmises sõnastuses: „Hüvitus- või leevendusala määratakse riigi omandis olevale alale või maaomaniku nõusolekul eraomandis olevale alale.“</p>	Selgitatud	<p>Kui hüvitusalade määramine on vajalik riigi huvides, siis määratakse hüvitusalad valdavalt riigimaale. Kui hüvitamise kohustus on era- või juriidilisel isikul, siis on tal võimalik endal hüvitusalaks maad välja pakkuda.</p>
	<p>Kuna hüvitus- või leevendusala määramisega isiku kinnistule kaasnevad paratamatult piirangud, tuleb KeA-le anda ka seaduse tasandil täpsem volitusnorm, kes ja mida alade määramise juhistes täpsemalt võib kehtestada. Seejuures on oluline, et hüvitamise koefitsiendid (sh kui suur ala on vajalik konkreetses ala hüvitus- või leevenduslaks määrata) oleksid sätestatud seaduse või vähemalt määruse tasandil, et oleks tagatud isikuid kõige enam mõjutada võimate asjaolude piisav ja mitmekülgne õiguslik kontroll ning põhjendatus.</p> <p>Ettepanek lisada kavandatavasse LKS § 8¹ täiendav lõige järgmises sõnastuses: „Hüvitus- ja leevenduslade määramise korra, sealhulgas hüvitamise koefitsiendid, kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“</p>	Selgitatud	<p>Kaitseala, hoiuala, püsielupaiga kahjustamise korral määrab hüvitus- ja leevenduslaid Keskkonnaamet. Hüvitamine peab toimuma vähemalt võrdeliselt tekkiva kahjuga. Natura erandi tegemisel võib Euroopa Komisjon samuti ette kirjutada, et väljapakutud hüvitusala ei ole piisav, seetõttu pole võimalik seda üldaktis reguleerida.</p>
	<p>Ettepanek 2: sõnastada LKS § 8¹ lg 6 järgmiselt: „(6) Hüvitus- ja leevenduslaid, sealhulgas need, mis võetakse riikliku kaitse alla, on käesoleva seaduse § 2 lõikes 3 nimetatud eesmärkide saavutamiseks seatud riiklikult kaitstava ala arvestuses.“</p>	Arvestatud	<p>Need hüvituslaid, mis võetakse hilisemas protsessis kaitse alla kaitsealana, hoiualana või püsielupaigana, ei arvestata 30% kaitsepiirangute alast välja.</p>

	<p>MaaparS § 47 lg-st 11 tulenevalt on maaomanikul kohustus tagada maaparandussüsteemi toimimine ning voolutakistuste ja üleujutuste vältimine. § 14 lg 1 täiendamine maaparandustööde nõusoleku nõudegahooldustöödele võib tekitada olukorra, kus maaomanikul ei olegi võimalik õiguspäraselt käituda – MaaParS § 47 lg 11 kohast kohustust täites rikuks ta LKS § 14 lg 1 p 12 ning vastupidi.</p> <p>Hooldustöödele KeA nõusoleku tingimuse seadmine on ebaproportsionaalne ja põhjendamata. Ka uuendustööde puhul tuleks selgelt välja tuua, milles täpsemalt võib nende puhul suurem mõju seisneda, st asjakohaselt põhjendada miks on nende puhul vajalik KeA kooskõlastus. Märkimist väärrib ka asjaolu, et eelnõu sõnastus hetkel isegi uuendustöid ei maini, vaid seab kooskõlastamise kohustuse üksnes leebema mõjuga hooldustöödele. See näitab, et eelnõus tuleks üle vaadata ka mõistete kasutus ning arusaamatuste ja segaduse vältimiseks tuleb kasutada mõisteid samas tähenduses nagu MaaParS-is ja selle alusel kehtestatud õigusaktides</p> <p>Ettepanek enne eelnõu § 1 punkti 8) kehtestamist lahendada MaaParS § 47 lg-s 11 ja kavandatava LKS § 14 lg 1 p-st 12 tulenevate kohustuste vaheline konflikt maaomaniku jaoks.</p> <p>Ettepanek sõnastada eelnõu LKS § 14 lg 1 p 12 järgmiselt: „12) maaparandussüsteeme rekonstrueerida ja teha maaparandussüsteemide uuendustöid.</p>	Selgitatud	Teemad käsitletud juba eelpool, sh mõistete osa.
--	---	------------	--

	<p>Ettepanek sõnastada LKS § 14 lõige 6 järgmiselt: „(6) Kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas on keelatud lageraie, välja arvatud kuusikutes ja hall-lepikutes pindalaga kuni 1 ha. Valik-, veer-, häil- ja aegjärgse raie tegemisel tuleb arvestada metsaseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides nimetatud raieliikidele sätestatud tingimusi.“ Alternatiivina sõnastada LKS § 14 lõige 6 järgmiselt: „(6) Kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas on keelatud lageraie, välja arvatud kuusikutes ja hall-lepikutes pindalaga kuni 1 ha. Valik-, veer-, häil- ja aegjärgse raie tegemisel tuleb arvestada käesoleva seaduse lisas sätestatud tingimustega.“ ja sätestada LKS lisas leebemad tingimused (toodud täpsemalt ettepanekus lk 9)</p>	Arvestamata	<p>Veerraie nagu lageraie tulemuseks on lagedad alad, mis on oluline häiring kaitstava ala väärtustele. Valik, häil- ja aegjärgse raietele samade tingimuste seadmist, nagu majandusmetsas ei pea põhjendatuks, kaitstavatel aladel on eesmärgiks loodusväärtuste säilitamine, mitte võimalikult efektiivne metsa uuenemine.</p>
	<p>Ettepanek sõnastada LKS § 14 kavandatav täiendav lõige 7 järgmiselt: „(7) Kaitstaval loodusobjektidel on keelatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine välja arvatud mahepõllumajanduses kasutada lubatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, käesoleva seaduse § 57 lõike 31 alusel kehtestatud nimekirja kantud võõrliigi hävitamiseks kasutamine ja metsa- ja istandiku majandamisel uluki- ja seenkahjustuste ennetamiseks ja tõrjumiseks kasutatavaid taimekaitsevahendeid.“;</p>	Arvestamata	<p>Taimekaitsevahendite kasutamine on lubatud, kui see vastab mahepõllumajanduses lubatud parameetritele, kasutamiseks ka metsa- ja istandiku majandamisel ennetavaid ja tõrjuvaid meetmeid.</p>

	<p>muudatusega eelnõu p 13 (PLK vajalik tegevus ja selle alus) soovitakse anda haldusorganile võimalus olenemata kaitstava loodusobjekti tüübist, määrata maaomanikku mõjutavad olulisi tegevused, mida saab ellu viia ka ilma maaomaniku nõusolekuta (vt LKS § 17 lg 8), halduse siseaktiga (kaitsekorralduskava, liigi tegevuskava või elupaiga tegevuskava). Halduse siseakti menetluses ei ole piisavalt tagatud haldusväliste isikute huvid ja õigused. Veelgi enam – enamasti puudub neil isegi võimalus menetluses osaleda ja kaasa rääkida. Eelnevast tulenevalt ei ole maaomaniku õigusi nii oluliselt mõjutada võivate tegemiste otsustamine halduse siseaktiga põhjendatud ning see on vastuolus hea halduse tavaga. Ettepanek jätta see punkt eelnõust välja või alternatiivselt sõnastada LKS § 17 lg 1 järgmiselt: „(1) Kaitstava loodusobjekti poollooduslike koosluste esinemisaladel tuleb nende ilme ja liigikoosseis tagada selliste tegevustega nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine. Nende tegevuste ulatus määratakse hoiualadel kaitsekorralduskava, liigi tegevuskava või elupaiga tegevuskavaga, teistel kaitstavatel loodusobjektidel kaitse-eeskirjaga.</p>	Arvestamata	<p>Me ei pea vajalikuks täiendada regulatsiooni selliselt, et erinevatel kaitstavatel loodusobjekti tüüpidel oleks lähenemine erinev. Antud muudatus on vajalik halduskoormuse vähendamiseks. Sättes laiendatakse dokumentide loetelu, et vältida juba ühes dokumendis määratud elupaiga ulatuse korduvat määramist teises dokumendis. Näiteks kui liigi tegevuskavas on määratud kaitstaval loodusobjektile elupaiga ulatus, siis edaspidi ei ole vaja sellele alale teha kaitstava ala põhjal kaitsekorralduskava. Kehtiva sätte alusel on vaja igale hoiualale koostada alapõhine kaitsekorralduskava, kuigi sisuline vajadus võis olla kaetud nii liigi kaitse tegevuskava kui ka elupaigapõhise tegevuskavaga.</p>
	<p>LKS § 17 lg 3 muudatus metsa ja sookoosluste taastamine. Seletuskirjast ei selgu, miks seni vaid kaitsealade suhtes kehtestatud regulatsiooni on vajalik laiendada kõigile kaitstavatele loodusobjektidele. Lisaks eeldab teatavate tegevuskavade õiguslik siduvus kolmandate isikute suhtes seda, et nad on kavade kehtestamisse kaasatud ning neil on võimalus oma õigusi ja huve kaitsta. Seega ei ole kohane lahendada olemasolevat probleemi pelgalt erinevate kavade loetlemisega LKS-is Ettepanek jätta § 1 punkt 14 eelnõust välja.</p>	Selgitatud	<p>Kui kavad puudutavad maaomanike ja huvigruppide õiguseid ja huve kaasatakse nad kava koostamisse.</p>

	<p>Maaomanikke ei saa hüvitamise seisukohast käsitleda võrdselt – ühe jaoks tähendab sihtkaitsevööndi kehtestamine seniste pea piirangutevaba tegevuse täielikku lõpetamist, teise puhul juba niigi tugevalt piiratud tegevuse lõpetamist.</p> <p>Ettepanek sõnastada LKS § 20 lõike 2¹ ja 2² esimesed laused järgmiselt: “Kinnisasja väärtus, välja arvatud metsaga kinnisasja väärtus, määratakse tehingute võrdlemise meetodil, kusjuures käesoleva seaduse § 20 lõike 1¹ punktis 3 sätestatud juhul arvestatakse väärtuse määramisel maatüki poole väärtusega.“ „Metsaga kinnisasja väärtus määratakse maatüki ja sellel kasvava metsa väärtuste summana, kusjuures käesoleva seaduse § 20 lõike 11 punktis 3 sätestatud juhul arvestatakse väärtuse määramisel nii maatüki kui ka sellel kasvava metsa poole väärtusega.“</p>	Arvestamata	Seletuskirja täiendatud.
	<p>Tuginedes toodud selgitustele veerraie keelamise ebavajalikkuse ja põhjendamatusena kohta LKS § 14 lg-s 6 , tuleks ka § 31 lg 2 p 5 sõnastust täiendada ja lisada juurde veerraie.</p> <p>Ettepanek sõnastada § 31 lg 2 p 5 järgmiselt: „5) veer-, häil- ja aegjärgne raie;</p>	Arvestamata	Veerraie nagu lageraie tulemuseks on lagedad alad, mis on oluline häiring kaitstava ala väärtustele.
	<p>maaparnadussüsteemi hooldustööde mõju on väga väike ning nende tulemusena kuivendusemõjud ei suurene. Süsteemi rajamisega on mõju juba tekkinud ning hooldamisega üksnes hoitakse seda mõju stabiilsena, mitte ei suurendata seda. Seega ei ole kavandatava piiranguvööndi kraavide rekkimise sätte (§ 31 lg 6) hooldustöödele kohaldamine proportsionaalne ega põhjendatud. Ka uuendustööde puhul ei ole kuivendusemõju suurenemine igakord paratamatu, vaid see vajab igal konkreetsel juhul eraldi hindamist ja kindlaks tegemist</p> <p>Ettepanek jätta eelnõu § 1 punkt 32) eelnõust välja</p>	Selgitatud	Väide ei ole õige (vt kommentaari eespool). Kuivenduse mõju on ajas kumuleeruv ega avaldu kohe. Nt turvasmuldade degradeerumine jätkub veel pika aja vältel pärast esmast kuivendamist, kraavide mõjualadele kasvav puittaimestik suurendab kuivendusefekti veelgi. Hoiutöödega kaasneb vähemalt ajutiselt ka settekoormuse tõus (kuni kraavinõlvade uue kamardumiseni jne). Hoiutööde teostamise viisil ja ajal on väga oluline roll.

	<p>Kuna t veerraie keelamiseks puuduvad mõistlikud põhjendused ning selle täieliku keelamise asemel oleks sobivam seada selle tegemisele täiendavad tingimused on ettepanek sõnastada LKS § 32 lõige 4¹ järgmiselt: „Kui kavandatav veer-, häil- ja aegjärgne raie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud veer-, häil- ja aegjärgse raie langi suurus kuni viis hektarit.“</p>	Arvestamata	<p>Veerraie nagu lageraie tulemuseks on lagedad alad, mis on oluline häiring kaitstava ala väärtustele.</p>
	<p>Seletuskirja kohaselt võimaldab LKS § 50 lg 6 muudatus nn automaatses PEPis sõitmist kõikidel teedel, piiramata seda avaliku teega. Samas eelnõus väljapakutud sõnastusest ja lauseehitusest tuleneb, et kitsendused ei kehti (st sõita võib) vaid olemasoleva elamu teel. See on vastuolus muudatusega taotletava eesmärgiga. Normi üheselt arusaadavuse tagamiseks tuleb eelnõu lauseehitust korrigeerida - „(6) Püsielupaiga kohta käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 sätestatud kitsendused ei kehti kinnisasja haritava maal, <u>olemasoleva elamu õuemaal, teel</u> ja loodusliku rohumaa hooldamisel.</p>	Arvestatud	<p>Sätte sõnastus muudetud</p>
	<p>§ 55 täiendamine lõikega 6² (nn raidmete säte) ei ole kuidagi vajalik isikute tegevuse reguleerimiseks, sest enne keeldu rikkuda võivate tegevustega alustamist tuleb nagnii veenduda, et rikkumine oleks välistatud. Ettepanek jätta eelnõu § 1 punkt 64) eelnõu tekstist välja.</p>	Arvestatud	<p>Punkt eelnõust kustutatud, kuna see ei loo uut normi vaid täpsustab olemasolevaid liigikaitse sätteid, mis kehtivad nii kui nii</p>
	<p>LKS § 55 lg 8 täiendamisel väheesinduslike populatsioonide erandiga tekitab küsimusi, kuidas määratakse populatsiooni esinduslikkus olukorras, kus kõik liigi esindajad on konkreetsest elupaigast ära korjatud või hävitatud. Populatsiooni esinduslikkuse määramisest sõltub sellisel juhul otseselt see, kas seadust on rikutud ning kas isiku suhtes kohaldatakse sanktsioone või mitte. Seletuskirjas sellele küsimustele vastuseid ei leidu. Ettepanek täiendada eelnõud või seletuskirja infoga populatsiooni esinduslikkuse määramise kohta</p>	Selgitatud	<p>Selle muudatusega ühtlustame II ja III kat regulatsiooni. Seda, kas see väheesindusliku populatsiooni erand on vajalik, on läbi kaalutud juba II kaitsekategooria liigile sellise erandi kehtestamisel. Muudatus puudutab III kat, kus taimede korjamine lubatud kui kõike ära ei korjata. Väheesinduslikus populatsioonis on vähe taimi ja nende kõigi ära korjamist võib tõesti olla keeruline pärast tõestad, seega see ka on lubatud. Suure populatsiooni korral on keeruline pärast öelda, et see oli tegelikult väike.</p>

	<p>§ 57 täiendamisel lõikega 3¹ pannakse võõrliikide hävitamise kohustuse isikule, kellel puuduvad selleks vajalikud teadmised ja vahendid. On teada, et mitmed võõrliigid (sh määruse kavandis nimetatud karuputked) võivad valesti käsitlemisel põhjustada tervisekahjustusi. See asjaolu on seletuskirjas täielikult tähelepanuta jäetud. Vastupidiselt eelnõu punktis 69 esitatud sätte sõnastusele, ei nähtu ka määruse „Hävitamiskohustusega võõrliikide nimekiri“ kavandist viise, kuidas selles loetletud võõrliike ohutult ja tõhusalt hävitada. Samuti on analüüsimate maaomanikele tõrjega tekkivate kulude suurus. Seega on kokkuvõttes põhjendamata ka kavandatava kohustuse maaomanikule panemise sobivus, vajalikkus ja proportsionaalsus. Ettepanek jätta eelnõu § 1 punkt 69) eelnõust välja</p>	Arvestatud osaliselt	<p>Seletuskirja täiendatud, muudetud ka seaduse sõnastust, määrusega kehtestatakse võõrliikide nimekiri ja ohjamistähtajad. Meetmete soovitusel tulevad Keskkonnaameti kodulehele, määrusega meetmeid ei kehtestata kuna nt lubatud herbitsiidid ajas muutuvad ja tõrje teostajal tuleb järgida kehtivaid õigusnorme. Karuputke tõrje ohutuks läbi viimiseks on Keskkonnaameti kodulehel juhismaterjalid. Omandi heas seisus hoidmine on maaomaniku ülesanne. Kasvatuseeluga võõrliikide kasvatamise keeld on enam viidatud liikide puhul kehtinud enam kui kümnendi. Seoses riigieelarve kärpega ei ole võimalik senisel kujul maaomanikele tõrjeteenuse pakkumisega jätkata ja maaomanikud peavad tagama tõrjega esmalt liigi edasise leviku peatamise ja pikemas vaates keelatud võõrliikide kolooniate hääbumise.</p>
	<p>Ettepanek jätta eelnõu punktid 78) - 87) ja 100) praegusel kujul eelnõust välja ning määrata juriidilise isiku trahvimäärad ja keskkonnakahju miinimum- ja maksimummäärad tuginedes asjakohastele andmetele, analüüsidele ja põhjendustele</p>	Arvestatud	<p>Juriidiliste isikute trahvimäärad korrigeeritud, enamus määrasid oluliselt vähendatud ja seletuskirja põhjendustega täiendatud</p>
	<p>Luaa kaitstavat looduse üksikobjekti sisaldava või kaitstaval loodusobjektile asuva kinnisasja vahetamise regulatsioon</p>	Arvestamata	<p>Looduskaitsete piirangutega kinnisasjade vahetamist ei ole plaanis taastada.</p>
	<p>Sätendada põhimõte, et eraomandis olevatele kinnisasjadele looduskaitsete piirangute seadmine hüvitatakse maaomanikule õiglaselt ja koheselt ning kehtestada piirangute hüvitamise regulatsioon</p>	Arvestamata	<p>Looduskaitsete piirangute koheseks ja õiglaselt kompenseerimiseks on looduskaitse seaduses ette nähtud maade omandamine ja maamaksuvabastus.</p>

	<p>Sageli on püsielupaigad ja pesapuud ajutised. Üha sagedamini teevad kotkad pesasid uuendusraielankidel olevatele säilikpuudele ning piirangute seadmise hetkel on metsaomanik teinud investeeringud metsa uuendamiseks. Sätestada põhimõtte, mis sätestab lubatavad tegevused püsielupaikades. Silmas on peetud neid püsielupaikasid, mis tekivad automaatselt kaitsealuse liigi avastamisel, näiteks merikotka pesapuu ja seda ümbritseva ala 200 meetri raadiuses. Nendes elupaikades tuleb lubada kõik metsamajandamise tegevused va uuendusraie väljaspool elupaigas viibimise ajalist piirangut</p>	<p>Selgitatud ja osaliselt arvestatud</p>	<p>Kui esineb selline erandjuht, siis kaalume looduslike piiridega pep-i tegemist, mille käigus saame nende kõigi asjaoludega arvestada ja vastava kuju ning regulatsiooniga pep-i moodustada (näiteks langi osa hõlmata piiranguvööndisse). Lisaks on eelnõusse lisatud võimalus, et püsielupaik ei moodustu kaitsealuse linnu pesapuu ümber, kui kaitsealune liik on pesa teinud pärast seda, kui alal on rahva tervise või ohutuse huvides antud luba tegevuseks, mille realiseerimist püsielupaiga piirangud välistavad</p>
Vormsi Vallavalitsus			
	<p>ettepanek LKS § 38 lg1 punktide 1 ja 2 muutmiseks järgmises sõnastuses: § 38. Ranna ja kalda ehituskeeluvöönd (1) Ehituskeeluvööndi laius rannal või kaldal on: 1) mererannal Narva-Jõesuu linna piires ja meresaartel, v.a. püsielupaikadega väikesaartel, 200 meetrit; 2) mererannal, püsielupaikadega väikesaarte, Peipsi järve, Lämmijärve, Pihkva järve ja Võrtsjärve rannal 100 meetrit;</p>	<p>Arvestamata</p>	<p>Ei pea põhjendatuks väikesaarte puhul erinevat lähenemist. Eelnõu kohase ehituskeeluvööndi ulatuse arvestamise muutmiselega üleujutuseladel on tehtud oluline leevendus.</p>
Lahemaa Maaomanike Liit			
	<p>Täiendada looduskaitseadust järgmiselt: „§ 4. Kaitstavad loodusobjektid (2¹) Kaitseala asub riigimaal. Eramaal võib kaitseala asuda juhul, kui eramaa omanik on sõlminud riigi esindajaga vastava lepingu.“</p>	<p>Arvestamata</p>	<p>Loodusväärtuste kaitset ja liikide ning elupaikade soodsat seisundit ei ole võimalik tagada ainult riigimaadel ja vabatahtlikkuse alusel. Põhiseaduse § 53 sätestab põhiseadusliku kohustusena igauhe kohustuse säästa elu- ja looduskeskkonda. Looduskaitse eesmärgil kinnisasja kasutamise piiramine on kooskõlas PS §-des 5 ja 53 sätestatuga.</p>
	<p>Tunnistada kehtetuks looduskaitseaduse § 31 Piiranguvöönd lõike 2 (Kui kaitseeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud) punkt 8: "8) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise, püstitamine ning rahvusparkis ehitise väliskonstruktsioonide muutmise“.</p>	<p>Arvestamata</p>	<p>Uute ehitiste püstitamine on väga olulise mõjuga looduskeskkonnale, see võib mõjutada ala eesmärgiks olevaid väärtuseid kuni nende hävitamiseni välja. Reeglina lubatakse seda eeskirjaga kaitseala valitseja nõusolekul. Valitseja hindab selle võimalikku mõju väärtustele ja saab seada vastavalt sellele tingimusi. Rahvusparkis on</p>

Maiu Paloots			
	<p>2. LKS paragrahvi 2 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses: „(3) Käesoleva seaduse §-s 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks tagatakse maismaal 30% ulatuses riiklik kaitse.“ Kuivõrd ei ole suudetud asjakohaselt korraldada kaitset juba olemasolevatel kaitstavatel loodusobjektidel, on põhjendamatu riikliku kaitse alla võtta täiendavaid alasid. Puudub majanduslik hinnang, kui suur on uute alade kaitse alla võtmisega kaasnev kulu ja mõjud majandusele. Eelnõuga kavandatakse looduskaitset muuta oluliselt rangemaks, mistõttu on põhjendamatu ilma asjakohase majandusliku hinnanguta kaitsealade täiendav laiendamine.</p>	Arvestatud ja selgitatud	<p>Looduskaitse seaduse muudatuse ettepanekutes toodud 30% riikliku kaitse eesmärk ei tähenda automaatset alade kaitse alla arvamist vaid sihti, mis keskendub liikide ja elupaikade kaitsevajakute täitmisele. Kaitstavate loodusobjektide seisundi jälgimine on pidev protsess. Keskkonnaamet jälgib ja hindab kaitsealade kaitse tõhusust ning liikide ja elupaikade soodsa seisundi tagamist ning seire- ja teadusandmete tuginedes kaalub jooksvalt looduskaitse seisukohast vähemväärtuslike või looduskaitse väärtuse kaotanud alade riikliku kaitse alt ja seega ka 30% alade arvestusest välja arvamist. Seletuskirja täiendatud kaasnevate kulude ja mõjude osas.</p>
	<p>3. LKS paragrahvi 14 lõikega 6 keelatakse kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas lageraie ja veerraie, välja arvatud hall-lepikutes pindalaga kuni 0,5 ha. Valik-, häil- ja aegjärgse raie tegemisel tuleb arvestada käesoleva seaduse lisas sätestatud tingimustega.“ Kaitsealad on erinevate kaitse-eesmärkidega ja erinevad on kaitsealade erinevad osad. Kaitsealade piiranguvööndites on looduslikke elupaiku, kui tavalisi majandusmetsi. On põhjendamatu eraomandis olevatele metsadele, mis ei ole looduslikud elupaigad, seada lausalist lageraie ja veerraie keeldu. Seda ei nõua ka loodusdirektiiv. Piiranguvööndi kaitsekorra sätestab LKS § 31 ning seda normi ei muudeta, samuti ei muudeta kehtivaid kaitse-eeskirju. Eelnõu seletuskirjast ei selgu, kas LKS paragrahvi 14 lõige 6 keeldu käsitletakse kaitsekorra rangemaks muutumisenä. See küsimus peab saama eelnõu seletuskirjas selge vastuse.</p>	Selgitatud	<p>Kõigile piiranguvöönditele on seatud kaitse-eesmärgid. Piiranguvööndisse on tsoneeritud väärtused, mille säilimine on võimalik tagada ka mõõdukalt majandades, välja arvatud Natura elupaigatüübid. Keelatakse raied, millega kaasnevad häiringud, mis ohustavad kaitse-eesmärkide täitmist. Pärast seaduse jõustumist viiakse kaitse-eeskirjad seadusega kooskõlla.</p>
	<p>Palun eelnõu seletuskirjas anda vastus, kas LKS paragrahvi 14 lõige 6 lageraie ja veerraie keeldu käsitletakse kaitsekorra rangemaks (§20 kontekst)</p>	Selgitatud	<p>Kui konkreetse kaitseala piiranguvööndis oli lage- ja veerraie varasemalt lubatud ja enam ei lubata, siis käsitletakse seda kaitsekorra rangemaks minekuna LKS § 20 tähenduses. Lisaks peab konkreetset juhtu vaatama</p>

	muutumisenä kaitsealadel mille piiranguvööndites oli lageraie ja veerraie varasemalt lubatud.		koos omandamise kriteeriumite määrusega, sest kui see ei vasta omandamise kriteeriumitele, siis ei kuulu kinnisasi omandamisele.
	Eelnõu § 74 ¹⁷ , § 74 ¹⁸ ja § 74 ¹⁹ sätestatakse ebaproportsionaalsed trahvid, mis seavad ohu põllumajandussektori ja metsandussektori (sh ka metsatööstuste) tegevuse ja konkurentsivõime. Raied ei ole lindude pesitusperioodil keelatud. Raied ei tähenda eelduslikult lindude tapmist, mistõttu tuleb seletuskirjast eemaldada väited, mis omistavad raie tegijale automaatselt lindude tapmise tahtluse.	Arvestatud	Juriidiliste isikute trahvimäärad korrigeeritud, enamus määrasid oluliselt vähendatud ja seletuskirja põhjendustega täiendatud
ELVL			
	Leiame, et hetkel ei tule LKS-is selgelt välja, et kaitsealasad puudutavad sätted kehtivad ka kohaliku omavalitsuse (KOV) tasandil loodud kaitsealade kohta. KOV kaitsealadel peaks saama rakendada kõiki LKS-is toodud kaitsealasad puudutavaid sätteid (palune seadust täpsustada), kui pole selgelt toodud välja, et KOV tasandil loodud kaitsealadel mingi piirang või võimalus ei rakendu.	Selgitatud	Hetkel ei kehti looduskaitsealade kõik kaitsealasad puudutavad sätted automaatselt ka kohaliku omavalitsuse tasandil loodud kaitsealadele. Kohaliku omavalitsuse tasandi kaitstavate loodusobjektide sh kaitsealade osas on LKS-s selgelt välja toodud erisused. Kõikide LKS vastavate sätete kehtestamine ka KOV kaitsealadele on väga suure mõjuga põhimõtteline muudatus, mis eeldaks ka põhjalikku analüüsi ja seega ei olei ole võimalik seda teha käesoleva eelnõu raames.
	Viide loodusobjekti kaitse alla võtmise alusdokumendile ei anna tehinguosalistele sõlmitava tehingu seisukohast asjakohast ega vajalikku infot. Kaitstava loodusobjekti valitsejale viitamine oli ajakohane kuni 31.01.2009, kui valitsejad erinesid.	Selgitatud	Eelnõuga ongi kavas täpsustada § 16 ja loodusobjekti valitseja nime ei pea enam kandma võõrandamise lepingusse. See asendatakse registrikoodiga, mille kaudu saab Keskkonnaportaalist vaadata kogu asjassepuutuvat infot sh loodusobjekti valitseja kohta.
	Teeme ettepaneku täiendada LKS 7. peatükki, et oleks võimalik arvestada EL elurikkuse strateegias aastani 2030 sätestatud kohustustega linnades ning Euroopa looduse taastamise määruses linnaökosüsteemide taastamise kohustustega. Palume lisada volitusnorm, mis annab KOV-ile õiguse ja pädevuse kehtestada kasvukohatüüpide, väärtusliku taimestiku ja kaitsealuste liikide kasvukohtade väljaselgitamiseks haljastuse inventeerimise kord ja mh oleks kinnistuomaniku kohustus enne kavandatavat ehitustegevust nõuetekohaselt haljastus inventeerida.	Arvestatud	Peatükki 7 täiendatud vastava paragrahvi

	Lisaks palume täpsustada raieloa andmise volitusnormi õigusega määrata raiete tõttu tekkiva kahju või ökosüsteemiteenuse vähenemise hüvitamiseks asendusistutuskohustus. Asendusistutuskohustus võib piirata põhiseaduslikke põhiõigusi, mistõttu on vajalik, et seadus annaks KOV-dele raieloa andmisel sõnaselge õiguse kehtestada asendusistutuskohustuse.	Arvestatud	§ 45 muudatust täiendatud vastava volitusnormiga
	Palume täpsustada, kas kogu riigis olevat ranna ja kalda ala tuleb edaspidi käsitleda kui kaitsealasid, kui ranna ja kalda kaitseks koostatakse kaitsekorralduskava. Samuti palume selgitada, milline on KOV-i roll kaitsekorralduskava koostamisel ja kinnitamisel ning kui suur sõnaõigus jääb omavalitsusele kaasa rääkida selles küsimuses.	Selgitatud	Ranna- ja kalda piiranguvööndid ei ole looduskaitseaduse mõistes kaitsealad. Kaitsekorralduskava koostamisse kaasatakse ka asjasse puutuvad huvirühmad sh kohalikud omavalitsused.
	Eelnõu punkt 53 lisab LKS-i § 40 lõike 5 ¹ , mis annab KOV-ile õiguse vähendada ehituskeeluvööndit teatud aladel. Palume täpsustada, kes menetleb ehituskeeluvööndi vähendamisi ja milline on KOV-i roll, õigused ja kohustused selles küsimuses.	Selgitatud	Ettepaneku kohaselt hakkaks ehituskeeluvööndi vähendamise ettepanekuid menetlema KOV, kelle ülesanne on otsustamisel kaaluda ranna ja kalda kaitse eesmärke, vastavalt LKS § 40 lõikes 1 sätestatule.
	Kui üldplaneeringuga on tiheasustusala piirid kehtestatud juba enne LKS-i, kas siis peab KOV ka edaspidi ehituskeeluvööndi vähendamiseks tiheasustusalal (väljaspool linna, alevit ja alevikku) küsima nõusolekut Keskkonnaametilt?	Selgitatud	Jah, peab.
	Kas KOV-il on eelnõu kohaselt õigus väljaspool kaitseala, hoiuala või püsielupaika alal, mis ei ole üldplaneeringuga tiheasustusalaks määratud (näiteks valglinnastumise tõttu tekkinud külad olemasolevate alevite servades) samuti ranna ja kalda ehituskeeluvööndit vähendada?	Selgitatud	Eelnõu kohaselt oleks KOVil õigus ehituskeeluvööndit vähendada mitte kõikjal tiheasustusalal, vaid linnas asustusüksusena, alevis ja alevikus.

	<p>Eelnõu punktidega 38, 40, 42 ja 46 on soovitud täpsustada veekogude äärsete kaitsevööndite arvestamist ja ulatusi ning muuta sõnastust selgemaks ja üheselt mõistetavaks. Välja pakutud uus käsitlus uues sõnastuses on ikkagi raskesti jälgitav, endiselt segadust tekitav ning võimaldab mitmeti tõlgendada. Ka seletuskirjast ei selgu, mille alusel või kust tulenevad § 37 lõigetes 1¹ ja 1² toodud väärtused 100m ja 50m ning § 38 lõigetes 1¹ ja 1² toodud väärtused 50m ja 25m. Soovitame muuta sõnastust veelgi selgemaks.</p>	Arvestamata	Veekogu äärseid kaitsevööndeid puudutav sõnastus on piisavalt selge.
	<p>teeme ettepaneku kaotada § 38 lg 1 punktis 1 toodud erisus meresaartel kohalduva ehituskeeluvööndi laiuks 200m ning jätta meresaartele kehtima § 38 lg 1 punktis 2 mererannale määratud ehituskeeluvööndi laius 100m. Ettepanek muuta § 38 lg 1 p 1 sõnastust järgmiselt: „mererannal Narva-Jõesuu linna piires 200 meetrit;”</p>	Arvestamata	EKV regulatsiooni muudetud ja nii ei liideta üleujutusosalale enam täies ulatuses LKS § 38 nimetatud vööndi ulatust. Seega paljudes kohtades kokkuvõttes väheneb ehituskeeluvööndi ulatus.
	<p>Palume täpsustada LKS § 38 lõike 4 punkti 9 sõnastust, mis puudutab erandit hoone tarbeks tehnorajatiste rajamisel.</p>	Selgitatud	Mõistlik on võimaldada tehnovõrgu ja -rajatise rajamist ka avalikus kasutuses oleva hoone (näiteks koolimaja) tarbeks mitte ainult elamu tarbeks
	<p>teeme ettepaneku lisada järgmised erandid, millele ehituskeeld ei laiene keskkonnaameti nõusolekul: a. avalikus kasutuses olevad rajatised, nagu mänguväljakud, koorteväljakud, jõulinnakud jm terviseradade atraktsioonid b. kaitstava loodusobjekti kaitse korraldamiseks vajalikud rajatised (nagu linnutornid, laudteed)</p>	Selgitatud	LKS § 38 lõikes 4 nimetatud erandite kohta on küsinud Kliimaministeriumi sisendit Riigikogu keskkonnakomisjon, kes seda puudutavat eelnõud menetlema hakkab.
	<p>Teeme ettepaneku täiendada LKS § 37 lõike 3 punkti 6 selliselt, et erand hõlmaks lisaks veesõidukile ka muu kalapüügiks vajaliku varustuse (mitte ainult veesõiduki, vaid ka muu vajalik varustus, nt kahlamisülirikond) veekogusse viimist ja ära toomist, et võimaldada ligipääs kalurile ka siis, kui veesõidukit ei kasutata (sh püütud kalade äraveoks).</p>	Arvestamata	Ranna ja kalda kaitse eesmärged arvestades ei ole ettepanek põhjendatud.

	<p>Palume täpsustada võõrliikide tõrjega seotud kohustusi ja vastutust (LKS § 57 lõikega 3¹). Arvestades, et näiteks pargitratrast on peaaegu võimatu lahti saada ja Keskkonnaamet ise ka katsetab erinevaid meetodeid, millest ükski ei ole 100% efektiivne, siis kas riik saab panna kinnistu omanikule või valdajale nii suurt ja kallist kohustust?</p>	Selgitatud	<p>Võõrliikide tõrje on üldjuhul aastate pikkune pingutus, maaomaniku või valdaja kohustus on tagada, et efektiivsed tõrje meetodid on rakendatud. Ei eeldata, et maaomanik saab oma maal paiknevast kolooniast lahti koheselt.</p>
	<p>Samuti palume kaaluda, kas on õiglane lugeda loodusobjektile tekitatud keskkonnakahjuks olukorda, kus maaomanik ei ole takistanud võõrliigi leviku laienemist, nagu on pakutud eelnõu punktis 98. Selle sätte rakendamine nõuab võrdlust (olukord enne ja pärast) ning maaomaniku teadmist, et tal üldse võõrliik alal olemas on.</p>	Arvestamata	<p>Oma olemuselt on võõrliikide levimine üks keskkonnareostuse vorm, mille puhul on edasise leviku ära hoidmine eriti oluline just kaitstavatel loodusobjektidel. Üldjuhul saab selles vastutusele võtta pigem isikuid, kes silmnähtavalt soodustavad võõrliikide levikut. Juhul kui tegu on võõrliikide leviku võimaldamisega teadmatusest võetakse seda arvesse. Samuti järelevalvemenetluste puhul üldiselt esimese asjana tehakse ettekirjutus rikkumise lõpetamiseks, mille käigus isikule ka selgitatakse rikkumise iseloomu ja saab fikseerida hetkeseisu. Sellega võrreldes saab hiljem tõestada ka võimalikku olukorra halvenemist.</p>
	<p>Lõike 3¹ koostoime lõikega 3, mille kohaselt loodusesse sattunud võõrliigi isendite arvukuse reguleerimist korraldab Keskkonnaamet, jääb ebaselgeks.</p>	Selgitatud	<p>Keskkonnaamet korraldab tegevust andes selleks vajalikud suunised näiteks kodulehel, teatud juhtudel võttes vastu liigi ohjamiskavad.</p>
	<p>Palume üle vaadata vastutust puudutavad sätted, eriti KOV kaitsealade eriregulatsiooni osas. Tuuakse sisse eraldi LKS § 71⁸ (KOV tasandil kaitstava loodusobjekti kasutamise ja kaitse nõuete rikkumine), mille karistused ei ole proportsionaalsed võrreldes teiste sätetega. Näiteks saab KOV tasandil loodud kaitsealal telkimise või lõkke tegemise selleks keelatud kohas nõude rikkumise eest määrata rahatrahvi kuni 300 trahviühikut, aga muul kaitsealal kuni 75 trahviühikut. Praeguse sõnastuse järgi saaks KOV tegelikult rakendada nii LKS § 71¹–71⁷ sätteid kui ka LKS § 71⁸, sest KOV tasandil kaitseala on kaitstav loodusobjekt LKS § 4 lõike 1 punkti 6 alusel. Ei ole selge, miks LKS § 71¹–71⁷ toob välja "kaitsenõuete rikkumise" erinevad koosseisud, aga LKS § 71⁸ puhul jäetakse see tegemata. Kui LKS § 71⁸ saab</p>	Selgitatud	<p>KOV saab rakendada nii § 71¹–71⁷ kui ka LKS § 71⁸ ja 71⁸ kehtib ülejäänute ehk nende rikkumiste kohta, mis ei ole 71¹–71⁷ kaetud. 71⁸ maksimummäär on küll kõrgem, aga see on maksimummäär ja selle raames saab määrata rikkumisele proportsionaalse karistuse.</p>

	seadusesse ja KOV saab kasutada vaid seda sätet, siis ei ole karistused määratud proportsionaalsed võrreldes LKS § 71 ¹ –71 ⁷ tooduga. See võib viia ebavõrdse kohtlemiseni ja õigusselgusetuseni.		
	Palume kaaluda erandite lisamist maavara kaevandamise keelule ranna ja kalda piiranguvööndis	Arvestamata	Piiranguvööndis ei ole ranna ja kalda kaitse eesmärkides tulenevalt põhjendatud nii olulise mõjuga tegevuse lubamine.
	Samuti palume paremini defineerida mõisteid "piiranguvöönd" (koos näidete toomisega: kaitsevöönd, looduskaitse üksikobjekti kaitseks mõeldud vöönd, ranna ja kalda piiranguvöönd jms) ja "ranna ja kalda piiranguvöönd" ning nende omavahelisi suhteid.	Arvestatud	Ettepanekus toodud mõisted on defineeritud LKSis.
Tallinn LV			
	Ettepanek on säilitada LKS § 8 lõige 1 seni kehtiv sõnastus. Muuhulgas koab sätte muutmiseks ära regulatsioon kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmiseks.	Selgitatud	Isikud saavad jätkuvalt esitada kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku kohaliku omavalitsusele, kes on menetluse algataja ja selle läbiviija HMSi alusel. Kuigi LKS edaspidi ekspertiisi tegemist ei reguleeri, ei tähenda, et hinnangut väärtuste esinemise ja kaitse põhjendatuse kohta andma ei pea. Uurimise ja tõendamise kohustus tuleneb samuti HMSist (§ 6).Kohalikul omavalitsusel on õigus sätestada ise nõuded kaitse alla võtmise ettepaneku kohta.
	Juhul, kui seadusemuudatusega välistatakse igaühelõigus esitada loodusobjekti riikliku kaitse alla võtmiseks, tuleks nõuded loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanekule ja selle menetlemise regulatsioon (§ 8 lõiked 2-5) säilitada selliselt, et need kehtiksid kohaliku omavalitsuse tasandil	Selgitatud	Iga KOV saab ise kehtestada nõuded, mida ja millisel kujul ettepaneku tegija peab esitama.

	kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepaneku osas.		
	Ettepanekud: 1) sõnastada selgelt terminid „hüvitamine“ ja „leevendamine“. Hüvitus- ja leevendusala mõisted ettepanekus sõnastuses ei ole selged, et oleks võimalik eristada hüvitamist leevendamisest; 2) kaaluda võimalusi rakendada hüvitusala (või leevendusala) mõistet /rakendamise mehhanismi ka linnakeskkonna asendusistutuse süsteemi puhul, kus linnakeskkonnas mittemetsamaalt puude raiumise puhul rakendub kohustus need asendada uute istutatavate puudega eesmärgiga hüvitada linnakeskkonnale puude raiega tekitatav keskkonnakahju /vastava ökosüsteemiteenuse kadu.	Arvestatud ja selgitatud	Seletuskirja on 1. ettepaneku osas täpsustatud: Leevendusmeetmete eesmärk on mõju vältida, vähendada või ennetada. Leevendusmeetmed on meetmed, mis on suunatud kavandatud tegevuse rakendamisel tõenäoliselt tekkida võiva negatiivse mõju minimeerimisele või isegi ärahoidmisele, nii et ala terviklikkust ei kahjustata. Hüvitusmeetmete eesmärk on kompenseerida kavandatava tegevuse ebasoodne mõju, mida ei ole võimalik leevendusmeetmete abil vältida. 2. ettepaneku teema on kohaliku omavalitsuse otsustada.
	Ettepanek on kaaluda § 14 lõike 1 täiendust sellisel, et § 14 lg 1 olemasolevad ja lisanduvad punktid rakenduksid ka kohaliku omavalitsuse tasandi kaitsealade puhul.	Arvestamata	Ettepanek vajab kõikides KOV-ides eelnevat läbi arutamist ja ühtset seisukohta
	Ettepanek on kasutada § 14 lõike 6 lisamisel (lageraie keeld) sõnastust, mille puhul rakendus muudatus ka kohaliku omavalitsuse tasandi kaitsealade puhul (nt asendada valitud kaitstavate alade loetelu praeguse terminiga ehk „kaitstaval loodusobjektidel“).	Arvestamata	Ettepanek vajab kõikides KOV-ides eelnevat läbi arutamist ja ühtset seisukohta
	Ettepanek on §i 20 lõiked, mis käsitlevad kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamist, sõnastada sellisel, et need oleksid rakendatavad ka kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavate loodusobjektide puhul.	Arvestatud osaliselt	LKS § 20 käsitleb riikliku kaitse all oleva maa omandamist riigile, lisatud eraldi paragrahv - kohaliku kaitse alla võetud loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamine.
	Ettepanek on kaaluda sõnastuse täpsustuse (§ 35 lg 4 ja 5) vajadust järgnevalt: „(4) Ranna korduva üleujutusega alal ja suurte üleujutusosaladega siseveekogude kalda üleujutusosalal ning üle 5 meetrise kaldaastangu ülemise serva ja	Arvestatud	Arvestame tehtud ettepanekuga, lisades LKS § 35 lõigetesse 4 ja 5 "üle 5 m kaldaastangu".

	veepiiri vahele jääval alal kehtivad piiranguvööndi ja ehituskeeluvööndi nõuded.“		
	Ettepanek on kaaluda täpsustuse vajadust sõnastuses (§38 lg 4 p 9): olemasoleva elamu või avalikus kasutuses oleva olemasoleva hoone tarbeks rajatavale tehnovõrgule ja – rajatisele;	Arvestatud	Arvestame tehtud ettepanekuga. LKS § 38 lõikes 4 nimetatud erandite kohta on küsinud Kliimaministeeriumi sisendit Riigikogu keskkonnakomisjon, kes seda puudutavat eelnõud menetlema hakkab.
	Ettepanek on lisada järgmised erandid, millele ehituskeeld ei laiene keskkonnaameti nõusolekul (täiendus lõige 4 punkt 10): a) avalikus kasutuses olevad rajatised, nagu mänguväljakud, koerteväljakud, jõulinnakud jm terviseradade atraktsioonid b) kaitstava loodusobjekti kaitse korraldamiseks vajalikud rajatised (nagu linnutornid, laudteed)	Selgitatud	LKS § 38 lõikes 4 nimetatud erandite kohta on küsinud Kliimaministeeriumi sisendit Riigikogu keskkonnakomisjon, kes seda puudutavat eelnõud menetlema hakkab.
	täiendada looduskaitseeaduse 7. peatükki volitusnormiga, mis annab kohalikule omavalitsusüksusele õiguse ja pädevuse kehtestada kasvukohatüüpide, väärtusliku taimestiku ja kaitsealuste liikide kasvukohtade väljaselgitamiseks haljastuse inventeerimise korra, milles sätestatakse haljastuse hindamise meetoodika, inventuuri tegijate kvalifikatsiooni ja inventeerimise tulemuste vormistamise nõuded ning kinnistuomaniku kohustus enne kavandatavat ehitustegevust nõuetekohaselt haljastus inventeerida.	Arvestatud	Peatükki 7 täiendatud vastava paragrahviga
	on vaja täpsustada raieloa andmise volitusnormi. Tagamaks puude raietega tekitatud kahju ja ökoteenuste vähenemise leevendamise võimalused tiheasutusel, on vajalik, et seadus annaks KOV-dele raieloa andmisel sõnaselge õiguse kehtestada asendusistutuskohustuse.	Arvestatud	§ 45 muudatust täiendatud vastava volitusnormiga

	<p>Ettepanek on jätta välja välistus (§ 55 lg 8): „Keeld ei kehti liigi väheesinduslikes populatsioonides.“</p> <p>Vabariigi Valitsuse määrused I, II ja III kaitsekategooria liikide loeteludest on aegunud ja ei vasta juba ammu tegelikule vajadusele. Välistus võib ohustada III kaitsekategooria liigi seisundit Eestis tervikuna, sest III kat liik võib tänaseks olla sama ohustatud kui II kat. Kui on vaja erandit, siis võiks see toimuda Keskkonnaameti nõusolekul, nagu see on toimunud seni. Esinduslikkused on kaitsealustel liikidel valdavalt määratlemata, mistõttu sätte sisu on vaieldav.</p>	Arvestamata	<p>Antud muudatus ei ole uus regulatsioon, see ühtlustab II ja III kategooria liikide kohta käiva vastavad sätte. Ka III kategooria liikidel on leiukohti, mis ei ole liigi säilimise seisukohast olulised, nagu üksikisendid, juhuleiud, ebatüüpiline kasvukoht/elupaik, kasvukoht tiheasustusalal jne ja kus isendikaitse ei ole põhjendatud, kuna ei takistaks konkreetse väheesindusliku populatsiooni hääbumist või ei annaks juurde liigi soodsa seisundi saavutamisel. „Väheesinduslik populatsioon“ on määratlemata õigusmõiste, mille sisustamisel tuleb lähtuda konkreetse liigi kasvutingimustest ja kaitsevajadusest ning konkreetse kasvukoha potentsiaalid</p> <p>Hetkel on käimas ka liikide kaitsekategooriate ülevaatamine, mille tulemusel need ajakohastatakse.</p>
	<p>§ 57 täiendava lõike 3¹ koostoime lõikega 3, mille kohaselt loodusesse sattunud võõrliigi isendite arvukuse reguleerimist korraldab Keskkonnaamet, jääb ebaselgeks, mis on võõrliigi tõrjel Keskkonnaameti ja mis maaomaniku ülesanded ja kohustus.</p>	Selgitatud	<p>Keskkonnaamet korraldab tegevust andes selleks vajalikud suunised näiteks kodulehel, teatud juhtudel võttes vastu liigi ohjamiskavad.</p>
Eerik Leibak			
	<p>tuleks täiendada LKS § 29 selliselt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lisada lõige (5) Loodusreservaadis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud võõrliigi isendi eemaldamine. - lisada lõige (6) Loodusreservaadis võib kaitse-eeskirjaga lubada veerežiimi taastamist. - muuta lõike (2) lõpuosa: ..... käesoleva paragrahvi lõigetes 3–6 sätestatud juhtudel. 	Arvestamata ja selgitatud	<p>LKS §29 võimaldab tegevusi kaitse korraldamise eesmärgi, kui see on vajalik võõndi eesmärgi täitmiseks ja loodusliku arengu tagamiseks.</p>
MTÜ Väana Selts			
	<p>Ettepanek on täiendada sõnastust „tagatakse maismaal vähemalt 30% ulatuses riiklik kaitse,“ et viia LK seaduse muudatused koos seletuskirjaga vastavusse EL elurikkuse strateegia eesmärgiga kaitsta õiguslikult vähemalt 30% maismaa-aladest Palume kaitsta meie tervikliku looduse säilimist. Palun lisada 30% looduskaitse alla minevate alade hulka peamised rohekoridorid, mis ühendavad erinevaid looduskaitsealasid.</p>	Arvestamata ja selgitatud	<p>Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, oleme nõus, et üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise. 30% hulka on arvatud alad, kus riik saab tagada liikide ja elupaikade pikaajalise kaitse ja need alad moodustavad loodusvõrgustiku tuumalad, mis koos rohevõrgustiku elementidega ja maastike mitmekesisuse tagamisega kindlustavad ka liikide levi ja ökosüsteemide sidususe. KOV ja era kaitsealade sh rohevõrgustiku korral ei ole riigil võimalik nende</p>

	Palume seadusesse mitte lisada 30% ületava osa ülevaatamist vaid lubada üle 30% olemist.		loomist ja kaitse korraldust suunata ning kaitse tõhusust ja väärtuste säilimist pikas vaates kindlustada, mistõttu neid ei arvestata 30% hulka
MTÜ Eesti Maaülikooli Keskkonnakaitse Üliõpilaste Selts			
	Eesti looduse säilimise tagamiseks on oluline riiklikult kaitsta rohevõrgustiku peamisi koridore, mis ühendavad erinevaid looduskaitsealasid.	Selgitatud	Rohevõrgustiku meetodika ei ole eristanud nn peamisi koridore. Säilimise tagamisel on peetud piisavaks loodusliku maakatte säilimist, mis aga ei ole tähendanud lausaliselt metsamajandamise keeldu. Rohevõrgustik on ruumilise planeerimise tööriist, milles on võimalik seada reegleid selleks, et tagada tasakaalustatud maakasutus. KUi ettepaneku esitajate hinnangul on vajalik neid alasid senisest teistmoodi kaitsta ja teha seda riiklikult, on otstarbekas esitada vastavad ettepanekud ÜRP 2050-le. Rohevõrgustiku säilimine tagatakse läbi planeeringute, eriti selles osas, mis ei ole kaitstud LKS-le vastavalt.
	Seetõttu on oluline, et õigusaktides ei sätestataks rangeid piirmäärasid, mis lubaksid üle 30% kaitse all oleva maismaa ülevaatamist ja potentsiaalset piirmäära ületavate alade kaitse alt välja arvamist. Pigem tuleks lubada, et kaitse alla jääv maismaa osakaal võib ületada 30%, kui see on vajalik looduskaitse eesmärkide saavutamiseks ja elurikkuse säilitamiseks.	Arvestamata ja selgitatud	Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, oleme nõus, et üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise.
EKO ja PEM			

	<p>Kaitsealade osakaalu ülempiiri ei seata ning 30% eesmärk seatakse ka merealadele.</p> <p>Plaanitav LKS § 2 lg 3 sõnastatakse: “Käesoleva seaduse §-s 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks tagatakse riiklik kaitse vähemalt 30% ulatuses maismaal ja vähemalt 30% ulatuses merel hiljemalt 2030. aastaks.”</p> <p>Määratleda seaduse tasandil, et 30% hulka loetakse üksnes riiklike kaitsealade, püsielupaikade, üksikobjektide ja hoiualadena kaitse alla võetud alad. Kaitsealade ja püsielupaikade piiranguvööndid saab seejuures lugeda tõhusalt kaitstud aladeks üksnes juhul, kui alade kaitse-eesmärgiks olevate liikide, koosluste ja elupaikade soodsat seisundit ohustavad tegevused (nt uuendusraie, lausaline kuivendus) on keelatud ja regulatsioon võimaldab taastamistegevusi.</p>	Arvestatud osaliselt	<p>Seadusemuudatus hetkel ei käsitle mereala kaitset. Sellega tegeletakse eraldi merekaitse reformi raames, mille tulemustest sõltub, kus ja millisel kujul täpsemalt merekaitse eesmärkide täitmine sätestatakse.</p> <p>Eelnõusse on lisatud 30% riiklike kaitstavate alade loetelu.</p>
	<p>Loobuda eelnõus LKS § 8 muutmisest ja jätta see kehtima praeguses sõnastuses;</p> <p>Vaadata kaitse alla võtmise menetluste teema edaspidi sisuliselt üle, kaasates sellesse ülevaatamisse ka keskkonnaekspertid ja vabaühendused.</p>	Arvestamata	<p>Igähele (sh ekspertidel ja vabaühendustel) esitada infot loodusväärtuste kohta ja teha ettepanekuid nende kaitse alla võtmiseks, lihtsalt need tuleb edaspidi esitada Keskkonnaametile. Ettepanekuid menetletakse HMS alusel</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 1) Keelata kaitsealade piiranguvööndis kõik uuendusraied ning säilitada piiranguvööndis vaid täna kehtivad püsimeetmete võimalused. 2) Taastada varasemalt kasutusel olnud regulatsioon mitte lubada kaitsealadel sanitaarraieid. 3) Lisada nõue, et raiete korral kaitsealadel peab täius jääma alati minimaalselt 50%. 4) Sätestada kaitstavatel aladel raie teostamise masinapargi raskuse piirang. 	Arvestamata	<p>Loodusväärtuste kaitseks on erineva rangusastmega vööndid, piiranguvööndisse on tzoneeritud väärtused, mille kaitset ja seisundit on võimalik tagada ka ala mõõdukalt majandades, piirangud peavad olema proportsionaalsed, et saaks jätkuda ka elu maal</p> <p>Ohustatud elupaigad on tzoneeritud valdavalt sihtkaitsevööndisse, piiranguvööndisse jäävate elupaikade kaitse on tagatud läbi LKS § 14 muudatuse. Väljaspool elupaikasid piiranguvööndis ja hoiualal väikese langina, kehtestata tingimusi arvestades tehtav häil- ja aegjärgne raie ei ole intensiivne majandustegevus ja ei ohusta vööndi eesmärkide täitmist. Sanitaarraie on kaitsealadel alati olnud lubatud.</p>

	<p>Teha parandused ja täiendused LKS järgmistesse paragrahvidesse:</p> <p>1) LKS § 14 täiendada lõikega 7 järgmises sõnastuses: „(7) Loomastiku kaitseks nende sigimisperioodil on pindalaliselt kaitse alla võetud kaitstavatel loodusobjektidel metsaraie keelatud ajavahemikul 15. märtsist kuni 31. augustini, välja arvatud § 17 sätestatud kaitstaval loodusobjektidel vajalike tegevuste läbiviimiseks”.</p> <p>2) LKS § 55 täiendada lõikega 6.2 järgmises sõnastuses: „(6.2) Looduslikult esinevate lindude pesade ja munade hävitamise ja kahjustamise ning pesitsemise ja poegade üleskasvatamise aegse häirimise vähendamise eesmärgil on metsaraie keelatud ajavahemikul 15. aprillist kuni 15. juulini, välja arvatud käesoleva seaduse § 14 lõikes 7 sätestatud juhul</p>	Arvestamata	<p>Linnukaitse sätted on meil looduskaitse seaduses, metsaseaduses ja loomakaitse seaduses. Peamine regulatsioon on looduskaitse seaduses, millega on alates aastast 2009 üle võetud Linnudirektiiv 2009/147/EÜ (LKS § 55 lõige 6(1)) ja millega on keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine. Samuti on keelatud lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Seega õiguslik raamistik on olemas.</p> <p>Riigimetsas hoitakse kevadisel pesitsusajal raierahu juba aastaid ja nii see jääb ka edaspidi. Erametsade osas on viimastel aastatel aina paremini tööle hakanud Keskkonnaameti poolt välja töötatud meetodika, kus metsad on kaardistatud linnurohkuse alusel. Vastava maatriksi alusel teavitatakse metsaomanikke, kui plaanitava raiega kaasneb suur oht pesitsevatele lindudele. Linnurohketes kohtades hoiatatakse pesitsusaegse raie tegemise eest ja kui keegi raiub, siis raie peatatakse. Aasta-aastalt on eraomanike teadlikkus aina tõusnud, Keskkonnaameti juhtnööre on hakatud paremini järgima, peatatud raieid on ka aasta-aastalt vähem. Lisaks peatamiste üldisele vähenemisele on ka trend, et kaitsealadel ja linnurohketes puistutes on peatamised kõvasti vähenenud, ehk inimesed tõesti järgivad Keskkonnaameti juhiseid ja mõistavad raiete mõju lindudele. Lisaks sellele on LKS muutmise raames plaanis kaitsealadel ja hoiualadel välistada lageraie ja veerraie, raieliigid, mis teadlaste hinnangul ka kõige rohkem linde mõjutavad. 2023 aasta lõpus tegi Riigikohus päringu Euroopa Kohtule, milles taotleb EK eelotsust linnudirektiivi tõlgendamiseks. Peale seda saame otsustada, kas või kuidas oma seadustes linnukaitse/raierahu regulatsiooni täpsustada. Lähtudes eeltoodust ei ole hetkel plaanis konkreetseid kuupäevi seadusesse lisada, keskendume kaitsealade tõhusamale kaitsele ja metsaomanike paremale informeerimisele.</p>
	<p>1) analüüsida ning kinnitada, kas LKS § 29 praegune sõnastus on Kliimaministeeriumi hinnangul piisav alus loodusreservaadi kooslusi mõjutavate mittelooduslike protsesside kõrvaldamiseks;</p> <p>2) kui see analüüs ei anna ühest kinnitust LKS praeguse sõnastuse juriidilise piisavuse kohta, täiendada LKS § 29 lõigetega 5 ja 6: „(5) Loodusreservaadis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud võõrliigi isendi eemaldamine.</p>	Arvestamata	<p>LKS-i praegune regulatsioon võimaldab kaitse korraldamisega seotud tegevusi, mis tagavad võõrliigi eesmärkide täitmise, sh looduslikku arengut takistava kraavi sulgemist või võõrliigi isendi eemaldamist.</p>

	<p>(6) Loodusreservaadis võib kaitse-eeskirjaga lubada veerežiimi taastamist.“ ja 3) muuta lõike (2) lõpuosa: ”..... käesoleva paragrahvi lõigetes 3–6 sätestatud juhtudel”.</p>		
	<p>Mitte lubada sihtkaitsevööndites täiendavat teede, tehnovõrkude ja -rajatiste ehitamise õigust</p>	<p>Arvestamata ja selgitatud</p>	<p>Nimetatud tegevused on kaitse-eeskirjade järgi lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, tegevust saab lubada juhul kui see ei kahjusta kaitse-eesmärkide saavutamist.</p>
	<p>Jahiseaduse ettepanekud: 1) Täpsustada, millal kohaldub jahilukile kahju hüvitamise kontekstis looduskaitse seadus ja millal jahiseadus. Kuna väljaspool küttimise perioodi ning mitte jahieesmärkidel liigi ja tema järelkasvu kahjustamine (v.a. eritingimused võõrliikide osas) ei peaks ka jahilukite puhul jääma hüvitamise nõudeta, tuleks sellistes olukordades kohaldada ka jahiliikidele § 771 lg 8.2) Selgitada ja täpsustada kahju hüvitiste väljanõudmise korda ning seda, kas trahvid LKS rikkumise eest ning kahju hüvitamine rakenduvad paralleelselt või erinevates olukordades ning mille alusel KeA otsustab kahju hüvitamise nõude esitamise. 3) Kui LKS jahiliikidele siiski kahju hüvitamise kontekstis kohalduma ei hakka, siistäpsustada jahiseaduse § 48 nii, et uluki ebaseaduslik hukkamise hõlmaks kajahiliikideks olevate lindude pesade ja munade ebaseaduslikku kahjustamist ja hävitamist. 4) Samuti täiendada sel juhul Vabariigi Valitsuse määruse nr 79 „Jahilukiebaseadusliku hukkamise või jahiluki elupaiga hävitamise või kahjustamisega keskkonnale tekitatud kahju arvestamise alused ja kahjumäärad“ §-i 1, laiendades jahiluki ebaseadusliku hukkamise definitsiooni lindude munade korjamiselt kamunade kahjustamisele ja hävitamisele, lisada määruse lisa 1</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõus on täpsustatud kahju hüvitamise kord ja uuendatud kahju hüvitamise piirmäärad (isendi kui ka elupaiga hävitamise eest). Pärast seaduse jõustumist muudetakse kehtestatakse uued kahju määrad ministri määrusega.</p>

	<p>liikide hulka kormoranning tõsta tänaseks juba aegunud kahju hüvitamise määrasid kõigi liikide osas.5) Tõsta oluliselt uluki elupaiga hävitamise ja kahjustamisega keskkonnale tekitatudkahju ülemmäära.6) Tõsta oluliselt uluki ebaseadusliku hukkamisega keskkonnale tekitatud kahjualammäära.</p>		
Eesti Omanike Keskliit			
	<p>LKS-s tuleb sätestada põhimõte, et kohaliku kaitse alla võetud maa-ala piires asuva kinnistu omanikul on õigus looduskaitseaduse §20 toodud alustel nõuda kohalikult omavalitsuselt maa omandamist LKS §20 sätestatud korras</p>	Arvestatud	Vastav regulatsioon eelnõusse lisatud
	<p>Seega tuleb §2 lg 3 täiendada sättega, mille kohaselt tagatakse riikliku kaitse eesmärk eelkõige riigi ja kov maavalduste arvelt</p>	Arvestatud osaliselt	Looduskaitse seaduse eesmärkide saavutamiseks on vaja teatud alasid tõhusalt kaitsta ja seda saab tagada riiklike kaitsealade või seadusest tulenevate piirangutega. KOV ja era kaitsealade korral ei ole riigil võimalik nende loomist ja kaitse korraldust suunata ning kaitse tõhusust ja väärtuste

			säilimist pikas vaates kindlustada ja seega neid ei saa arvata 30% arvestusse
	LKS-st täiendatakse §8' hüvitus-ja leevendusala instrumendiga. Selle ala sees rakendatavad meetmed ja kehtestatud piirangud peavad tulenema seadusest, sest hetkel jääb selle ala sisu arusaamatuks, samuti peab seadus sätestama kitsenduste hüvitusmehhanismi.	Selgitatud	Hüvitus- ja leevendusalaadele kehtib piirang sätestatakse eelnõuga (§8' lg 5). Osa hüvitusaladest võetakse hiljem kaitse alla kaitsealana, püsielupaigana või hoiualana, mille raames sätestatakse konkreetsete piirangud ja nende alade osas hakkavad kehtima kaitstavatele aladele suunatud kompensatsioonimeetmed.
	LKS eelnõu § 1 p-iga 5 soovitakse paragrahvi 8 lõiked 2–5 tunnistada kehtetuks. Oleme seisukohal, et ekspertiis on oluline, kuna selle käigus tuleb objektiivselt ja erapooletult (ekspertdiks/hindajaks ei saa olla Keskkonnaameti töötaja või sellega lähedalt seotud isik) hinnata kaitse alla võtmise menetluse algatamise vajadust.	Selgitatud	Kaalutusõiguse (HMS § 4) ja uurimisõhikõige (HMS § 6) reeglid kehtivad kaitse alla võtmise menetluse algatamise kaalumise puhul endiselt, tegemist on kaalutusotsusega. Kohus on tunnistanud, et Keskkonnaamet on pädev asutus kaitse vajaduse hindamiseks ja eksperthinnangu koostamiseks
	LKS §15 täiendatakse õue mõistega. Teeme ettepaneku muuta (2 ¹) järgmiselt: Õuemaal ja elamumaal, kus asub kaitstav looduse üksikobjekt, võivad teised isikud viibida kinnisasja valdaja nõusolekul.	Arvestamata	Sätte eesmärk on tagada, et vahetult eluhoonete läheduses olevate üksikobjektide külastamisel ei häiritaks seal elavaid inimesi ja seepärast tuleb enne luba küsida ka omanikult. Elamumaa sihtotstarve võib olla suuretel ja ilma hooneteta maatükkidel, kus üksikobjekti külastamine ei häiri kedagi ja seega ei ole sätte laiendamine põhjendatud.
	ettepanek muuta §50 lg 6 sõnastust: (6) Püsielupaiga kohta käesoleva paragrahvi lõigetes 4 ja 5 sätestatud kitsendused ei kehti kinnisasja haritaval maal, õuemaal ja avalikus kasutuses oleval teel, samuti loodusliku rohumaa hooldamisel.	Arvestamata	Erand on põhjendatud üksnes juhul, kui tegemist tõesti majaga, kus inimene elab, mitte kõik õuemaad ei peaks käima erandi alla.
	LKS-s tuleb taastada looduskaitseliste piirangutega maade vahetamise võimalus riigiga. Täiesti arusaamatu ja ebavõrdne kohtlemine on olukord, kus KAHOS-e alusel on avalikes huvides maade vahetamine võimalik ja looduskaitses kui avaliku huvi puhul aga mitte	Arvestamata	Kinnisasjade riigile omandamine LKS alusel ja kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse (KAHOS) alusel on kaks erineva eesmärgiga protsessi. Esimesel juhul on tegemist kompensatsioonimeetmega (lisaks maamaksusoodustusele ja metsatoetustele) ja vabatahtliku võõrandamisega ehk isikul on valida, kas ta talub looduskaitselisi piiranguid või teeb ettepaneku maa riigile võõrandamiseks. KAHOS-e alusel omandamisel on tegemist otseselt riigi huvist tuleneva omandamisega, kus omaniku tahtel suurt tähtsust ei ole. Sellisel juhul algatab menetluse riik. Ka põhiseaduse järgi, mis jagab omandiõiguse riived kaheks, on tegemist kahe erinevat tüüpi omandiõiguse riivega. Esimesel juhul on tegemist omandiõiguse piiramisega, milleks põhiseadus isegi ei näe ette kompenseerimise

			kohustust, teisel juhul on omandiõiguse äravõtmisega avalikes huvides (sundvõõrandamine).
	Kahetsusväärset ei tegele eelnõu ranna -ja kalda piiranguvõõndites kehtivate kitsenduste leevendamise ja ollakse kinni 30 aastat tagasi kehtestatud ränges režiimis. Täna oleme ühiskonnana sealmaal, et kaldale ehitamise piirangud peaks olema leebemad, omanike huve arvestavamad ja siin tuleb detsentraliseerida suuremat otsustusõigust kohaliku tasandile, kes vastutab planeerimise ja ehitusvaldkonna eest.	Selgitatud	Ettepanekut on arvesse võetud- KOVidele antakse suurem otsustusõigus ehituskeeluvõõndi vähendamiseks linnas asustusüksusena, alevis ja alevikus.
	LKS §38 lg 4 punkt 9 osas tuleks täiendada, et tehnorajatisi võib ehitada ka muude olemasolevate hoonete kui elamute tarbeks. Täiesti põhjendamatu oleks näiteks piirata piiranguvõõndis veetrassi rajamist krundil oleva laudani või saunani ja lubada seda vaid oleva elamu tarvis.	Arvestamata	Ettepanekut ei arvestata, kuna selline erand soodustaks ehituskeeluvõõndis olemasolevate hoonete muutmist elamuteks. Ehituskeeluvõõndi üheks eesmärgiks on asustuse suunamine ehituskeeluvõõndist välja poole.
	Oleme vastu LKS §45 kehtestavale piirangule, et hajaasustuses elamumaal kasvava metsa raiumiseks on vaja lisaks riigi kooskõlastusele ka kov luba. Sellise loa andmise kriteerimid jäävad täiesti lahtiseks ja seega on norm õigusvastane. Oleme vastu uutele omandikitsendustele ja topeltbürokratia suurendamisele, mille vähendamise istuv valitsus on võtnud oma suureks eesmärgiks.	Arvestatud	Säte eelnõust kustutatud
	LKS §57 paneb võõrisendi hävitamise kohustuse omanikule. Sunnitöö uue liigi kehtestamine ning kulude omanike õlule panemine pole põhjendatud ja lubatud, kui sellega ei kaasne hüvitismehhanismi.	Arvestamata	Omandi heas seisus hoidmine on maaomaniku ülesanne. Kasvatuseeluga võõrliikide kasvatamise keeld on enam viidatud liikide puhul kehtinud enam kui kümnendi. Seoses riigieelarve kärpega ei ole võimalik senisel kujul maaomanikele tõrjeteenuse pakkumisega jätkata ja maaomanikud peavad tagama tõrjega esmalt liigi edasise leviku peatamise ja pikemas vaates keelatud võõrliikide kolooniate hääbumise.

Fridays For Future Eesti (MTÜ Loodusvõlu)			
	Toetame Eesti Keskkonnaühenduste Koja ning Päästame Eesti Metsad MTÜ seisukohti, mis on esitatud 13.09.2024 seoses looduskaitseaduse ja metsaseaduse muutmise eelnõudega.		Kommentaariid vastavate ettepanekute juures
Kaitseministeerium			
	Teeme ettepaneku lisada looduskaitseadusesse erand, mille kohaselt ei võeta kaitse alla looduskaitsealuseid objekte, mis asuvad Kaitseväe või Kaitseliidu harjutusväljadel ja täiendada looduskaitseadust § 9 lõikega 13 järgmises sõnastuses: „(13) Käesolevas paragrahvis sätestatud nõudeid ega menetlust ei kohaldata, kui loodusobjekt asub Kaitseväe või Kaitseliidu harjutusväljal.“	Arvestamata	Senine praktika looduskaitse objektide ja harjutusväljade kattumisel näitab, et võimalik on ka nende koos eksisteerimine. Juba täna kaalutakse otstarbekuse alusel (LKS § 8 lõige 5, §111 lõige 1) sellistel juhtumitel erinevaid variante väga põhjalikult ja võimalusel ei võeta huvide konflikti vältimiseks nimetatud aladel loodusobjekte kaitse alla. Seetõttu ongi kaitsealade moodustamine viidud VV tasemel, et erinevate valdkondade huvid oleks riigi tasandil kaalutud. Samuti on harjutusväljade loomine VV tasandil (relvaseadus § 85 lõige 3).
	Vajalik on kehtestada vastav regulatsioon, mis lubaks riigikaitse ehitise ja riigikaitsemaa puhul erandkorras õuemaale esitatavatest nõuetest kõrvale kalduda. Teeme ettepaneku sõnastada § 15 lõige 22 järgmiselt: „(22) Riigikaitse ehitise ja riigikaitsemaa puhul ei kohaldata õuemaale kasutamisele kehtestatud nõudeid, kui need piiravad riigikaitse eesmärgi saavutamist. Erandit kohaldatakse üksnes juhul, kui Kaitsevägi või Kaitseliit kasutab kinnistut riigikaitse eesmärgil.“	Arvestatud	Säte eelnõusse lisatud, kuigi ilmselt tegemist eksliku ettepanekuga. LKS sätestab õuemaale erisuse neljal juhul ja kõigil juhul on tegemist lihtsustava erandiga muidu rangemast regulatsioonist, mis pakutud täienduse korral ei kehtiks siis riigikaitse ehitise õuemaale. See ilmselt ei ole olnud antud ettepaneku eesmärk.
	Teeme ettepaneku täiendada looduskaitseaduse § 17 lõikega 31 järgmises sõnastuses: "(31) Keskkonnaameti kooskõlastusel ning tingimusel, et mõju metsa- ja sookoosluste taastamisele on minimaalne ja vajalikud leevendusmeetmed on rakendatud võib riigikaitse ehitise ja riigikaitsemaa puhul jätta metsa- ja sookoosluse taastamisele esitatavad	Arvestatud	Säte eelnõusse lisatud, Paragrahvi 17 täiendatakse vastava lõikega

	nõuded täitmata, kui see on vajalik riigikaitse eesmärgi saavutamiseks.“		
	Teeme ettepaneku täiendada looduskaitse seaduse § 37 lõikega 7 järgmises sõnastuses: ”(7) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 6 nimetatud Keskkonnaameti nõusolekut ei ole vaja, kui ranna või kalda piiranguvööndit kasutatakse kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal riigikaitse eesmärgi tagamiseks.“	Arvestatud	Säte eelnõusse lisatud
	Teeme ettepaneku muuta § 38 lõiget 4 p 10 tekst järgmiselt: „riigikaitsele ehitisele või muule ehitisele riigikaitse eesmärgi tagamiseks.“	Arvestamata	Ei ole tagatud ranna ja kalda kaitse eesmärkidega arvestamine
	Teeme ettepaneku täiendada looduskaitse seaduse § 38 lõiget 4 punktiga 11 järgmises sõnastuses: „(11) ehituskeeluvööndi kasutamisele kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal riigikaitse eesmärgi tagamiseks.“	Arvestatud	Säte eelnõusse lisatud
	Teeme ettepaneku täiendada looduskaitse seaduse § 55 lõikega 63, et kehtestada pesitsusrahu erand Kaitseväe jaoks riigi sõjalisel kaitsmisel ja selleks ettevalmistamisel. Täiendus tagab, et riigikaitse tegevus oleks võimalikult vähe piiratud pesitsusaja tõttu, kuid samal ajal arvestatakse võimaluse korral looduskaitse piirangutega ning tehakse sel eesmärgil koostööd Keskkonnaametiga. Juhul kui Euroopa Liidu nõuded ei võimalda täielikku välistust, siis palume kehtestada alternatiivne lihtsustatud kord, näiteks asja lahendamine üksnes registreeringuga või mõne muu lihtsustatud protseduuriga	Arvestamata	Lahendus on kehtivas seaduses juba olemas. Linnudirektiivi artiklis 9 on sätestatud tingimused, millisel juhul on võimalik looduslike linnuliikide rangest kaitses teha erandeid. Eesti on selle regulatsiooni looduskaitse seadusesse üle võtnud ja sellele täiendavaid leevendusi teha ei ole direktiivi alusel võimalik. Nende erandite piires saab toimetada ka Kaitseväge. Protseduuri lihtsustamiseks ja kiirendamiseks on võimalik load taotleda korraga mitme erineva tegevuse jaoks ja pikema ajaperioodi kohta. Maksimaalne loa kehtivusaeg on 1 aasta.
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda			

	<p>§ 8 lõiked 2-5 tunnistatakse kehtetuks, sh lõiked 3 ja 4, mis reguleerivad ekspertiisi loodusobjekti kaitse alla võtmise menetluse jaoks tehtava ekspertiisi läbiviimise kohustust. Kaubanduskoja hinnangul ei ole seletuskirjas piisavalt kaalutud ning põhjendatud, kuidas loodusobjekti kaitse alla võtmise või mittevõtmise otsustamisel on võimalik järgida haldusmenetluse seaduse (HMS) põhimõtteid. Näeme võimalikku HMS-is toodud kaalutusõiguse (HMS § 4) ja uurimispõhimõtte (HMS § 6) rikkumist, kui kaob ekspertiisi kohustus, sest ekspertiisiga kontrollitakse ka kaitse alla võetava kinnistu omanike põhiseaduslikke õiguste riivet.</p>	Selgitatud	<p>Kaalutusõiguse (HMS § 4) ja uurimispõhimõtte (HMS § 6) reeglid kehtivad kaitse alla võtmise menetluse algatamise kaalumise puhul endiselt, tegemist on kaalutusotsusega.</p>
	<p>Näeme vajadust hinnata eelnõu § 1 punktis 6 toodud hüvitus- ja leevendusalasid puudutava regulatsiooni kooskõla HMS-iga. Eelnõus välja pakutud sõnastuse puhul saab hüvitus- ja leevendusala määrata HMS-i järgimata ka eraomandis olevatele kinnistutele.</p>	Selgitatud	<p>Leevendus- ja hüvitusmeetmed määratakse reeglina riigimaal. Eramaal saab alasid määrata eraomanikuga kokkuleppel.</p>
	<p>Teeme ettepaneku kogu raieid puudutava regulatsiooni eelnõus esitatud kujul seadusest välja jätta. Raiete regulatsioon tuleb luua kooskõlas teadusuuringute ja metsaseaduses sätestatuga.</p>	Arvestamata ja selgitatud	<p>Regulatsioonide välja töötamisel on võetud arvesse teadusuuringuid ja kaitse tulemuslikkuse hinnanguid</p>
	<p>Teeme ettepaneku jätta maaparandussüsteeme puudutav regulatsioon eelnõust välja või viia eelnõu vastavate sätete sõnastus MaaParS-iga vastavusse</p>	Arvestatud	<p>Regulatsiooni sõnastust on täpsustatud</p>
	<p>Teeme ettepaneku täiendavalt hinnata eelnõu vastutuse ja karistusmäärade proportsionaalsust ja kooskõla põhiseadusega.</p>	Arvestatud	<p>Juriidiliste isikute trahvimäärad korrigeeritud, enamus määrasid oluliselt vähendatud ja seletuskirja põhjendustega täiendatud</p>
	<p>Üheselt mõistetavalt ei selgu eelnõu § 1 punktiga 6 LKS-i lisatavast §-i 81 hüvitus- ja leevendusala regulatsioonist, kelle kinnistutele neid alasid määratakse, kas riigi, KOV-i või eramaale</p>	Selgitatud	<p>Leevendus- ja hüvitusmeetmed määratakse reeglina riigimaal. Eramaal saab alasid määrata eraomanikuga kokkuleppel.</p>
	<p>Soovime juhtida tähelepanu veale seaduse sätte numeratsioonis. Nimelt on eelnõu § 1 punkti 8 järgi plaanis LKS § 14 lõikele 1 lisada punktid 11 ja 12, kuid hetkel kehtivas seaduses on lõikel 1 punkt 11 juba olemas (hoonestusloa andmine). Seega ei ole</p>	Arvestatud	<p>Numeratsioon korrigeeritud</p>

	võimalik eelnõuga lisada § 14 lõikele 1 punkte 11 ja 12.		
	Eelnõus on probleeme kasutatud mõistete defineerimisega. Näiteks ei ole eelnõus ega seletuskirjas lahti seletatud § 1 punktis 1 kasutatud mõistet „riiklik kaitse“. Samuti on ebaselge abituse seisundis looma tähendus. Ja „poollooduslike koosluste“ mõiste asemel on kasutuses „pärandniitude“ mõiste ning õigusselguse huvides peaks kõigis looduskaitset puudutavates õigusaktides (sh tegevusi ja toetusi reguleerivad) kasutama samu mõisteid.	Arvestatud	Mõisteid täpsustatud eelnõus ja seletuskirjas
	Samuti on eelnõus probleeme maaparandussüsteemidega seotud mõistete kasutamise kohta. Nimelt ei kasutata eelnõus mõisteid samas tähenduses kui maaparandusseaduses, näiteks mõisted maaparandushoid, maaparandussüsteemi uuendamine ja hooldamine. Eelnõu aga ei näe ette maaparandusseaduse muutmist, mistõttu ei ole kohane muuta eelnõuga mõisteid.	Arvestatud	Regulatsiooni sõnastust on täpsustatud
	Seletuskirjas ei ole selgitusi ja põhjendusi § 1 punktis 55 toodud plaanile tunnistada kehtetuks LKS § 42 lõige 5, mille kohaselt supelrannal ei ole veekaitsevööndit	Selgitatud	Kõik veekaitsevööndiga seonduv on veeseaduses
	Teeme ettepaneku objektiivselt täiendavalt hinnata eelnõuga kaasnevaid negatiivseid ja positiivseid mõjusid ühiskonnale, maksumaksjatele, riigivalitsemisele, kinnistu omanikele ja ettevõtjatele. Lisaks on oluline hinnata eelnõu kooskõla põhiseaduse ja teiste seadustega, mis on seotud eelnõuga (kirjas ka näited, mis puudulik)	Arvestatud	Seletuskirja täiendatud kaasnevate kulude ja mõjude osas.

	Teeme ettepaneku lisada eelnõusse regulatsioon looduskaitsete piirangute seadmise hüvitamiseks kinnisasja omanikule.	Arvestamata	Looduskaitsete piirangute kompensatsioonide regulatsioon on seaduses olemas. Rakendame looduskaitse seaduses maade omandamist ja maamaksuvabastust. Toetuste maksmise kohustust ei lisata looduskaitse seadusesse. Erametsaomanikele makstakse toetuse läbi põllumajanduspoliitika (Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika riikliku strateegiakava 2023-2027) ning metsaseaduse kaudu. Selgitame, Kliimaministeerium juhib LIFE-IP projekti “Loodusrikas Eesti“, mille kaudu on koostöös Eesti Maaülikooli ja Eesti Erametsaliiduga töötatud välja Natura 2000 erametsatoetuse arutamise uus meetodika ning selle alusel on üle-eesti kaitstavatel aladel hinnatud võimalikke tasumäärasid. Tasumäärade arutamisel võeti arvesse looduskaitse seaduse muutmise eelnõus täiendavaid metsamajandamise piiranguid. Täna kaardistatakse võimalusi ühikumäärade täiendamiseks diferentseerimiseks.
MKM			
	Eelnõuga planeeritud täiendavate kaitsemeetmete osas tuleks mõjuhindangut täiendada, sest meie hinnangul võib nendel muudatustel tegelikkuses olla teatud mõju raie mahule, riigieelarve tuludele, ettevõtete halduskoormusele ja konkurentsivõimele (mis majandusliku ebakindluse tõttu väheneda võib) jm. Eeltoodust tulenevalt palume hinnata nii probleemide kui lahenduste mõju vastavalt mõjude hindamise meetodikale, tuues mu hulgas välja nii mõju majandusele, ettevõtjate halduskoormusele jt olulistele valdkondadele ja sihtgruppidele. Asjakohane oleks mõjusid hinnata ka koostoimes teiste paralleelselt menetluses olevate eelnõudega, mis metsa majandamist puudutavad.	Arvestatud	Seletuskirja täiendatud kaasnevate kulude ja mõjude osas.

	<p>Seletuskirjas jääb arusaamatuks, kas 30 % osas on tegu numbrilise eesmärgi seadmisega või on eesmärk tagada sisuline kaitse. Seletuskirja kohaselt ei ole kaitstava protsendi hulka arvestatud kohaliku omavalistuse poolt kehtestatud piiranguid, mis ei ole kooskõlas eesmärgi selgitusega (vastupidavus muutuvates kliimatingimustes, kindlustada hea elukeskkonna säilimise tulevastele inim põlvkondadele). Juhime tähelepanu, et EL elurikkuse strateegia eesmärgid on riikidele soovituslikud, mitte kohustuslikud. Leiame, et täiendava kaitse planeerimise mõju ettevõtlusele, kohalikule kogukonnale ja turismile on hindamata. Tööstuse ja ettevõtluse poolelt on olnud probleemiks just looduskaitse piirangute tõttu loastamismenetluse pikkused, mistõttu on oluline kirjeldada kaasnevate muudatuste mõjud laiemalt. Seletuskiri on liiga üldsõnaline ja sisulisi vastuseid paraku ei paku, mistõttu tuleks eelnõu ja seletuskirja täiendada. Juhul, kui selgub, et muudatuste mõju ettevõtjatele on negatiivne, siis tuleks kaaluda ka leevendavaid meetmeid, sh näiteks asjakohaseid kompensatsioonimeetmeid metsaomanikele. Lisaks teeme ettepaneku arvata kohaliku omavalistuse kehtestatud piirangute alad kaitstavate alade arvestusse</p>	<p>Selgitatud ja osaliselt arvestatud</p>	<p>Ühiskonna praegune ootus on nii stabiilne majanduskeskkond, kui ka Eesti loodusruumi säilimine. 30% raamistiku seadmine püsiva riikliku kaitse vaatenurgast annab suuna ja selguse. Meie eesmärk on selles raamistikus targalt tegutseda, üksnes pindala kriteerium ei taga meie looduskaitse eesmärkide, liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise. Eelnõusse on lisatud 30% riiklike kaitstavate alade loetelu. Kaitstavatele aladele jäävate alade maaomanikele on kaitse all olemise ja piirangute talumise eest ette nähtud kompensatsioonimeetmetena maamaksuvabastus/-soodustus ja riigile maa omandamise võimalus. Lisaks erinevad toetused. Tasumäärade arvutamisel on arvesse võetud muudatusega kaasnevad täiendavad metsamajandamisepiirangud. Looduskaitse seaduse eesmärkide saavutamiseks on vaja teatud alasid tõhusalt kaitsta ja seda saab tagada riiklike kaitsealade või seadusest tulenevate piirangutega. KOV ja era kaitsealade korral ei ole riigil võimalik nende loomist ja kaitse korraldust suunata ning kaitse tõhusust ja väärtuste säilimist pikas vaates kindlustada.</p>
	<p>Nõustume, et lage ja veer-raiete keeld piiranguvööndis on positiivne elustikule, kuid seletuskiri ei anna ülevaadet kuidas see mõjutab erametsaomanikke ning puidu kättesaadavust turul. Juhime tähelepanu, et Kliimaseaduse, metsaseaduse ja looduskatiseaduse muudatusi tuleks hinnata komplekselt ja seda ei ole tehtud üheski nimetatud eelnõu seletuskirjas</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Lageraie % piiranguvööndite ja hoiualade erametsamaast viie aasta jooksul on olnud ~3%. edaspidi asenduvad lageraied häil- ja aegjärgsete raietega. Metsamaa pindala kaitsealadel, kus on praegu on lageraie lubatud (väljaspool Natura alade metsaelupaikasid) on 86 916 ha., sellest riigimaale jääb 45 591 ha ja eramaale 40 744 ha (sh lepikuid ja kuusikuid jääb alale, kus hetkel on lageraie lubatud ~7000 ha eramaal ja ~7000 ha riigimaal).</p>

	Eelnõu kohaselt seatakse kaitstaval loodusobjektidel häil- ja aegjärgse raie tegemisel tingimused metsa uuendamise kriteeriumitele, raie järkude vahele ja metsa koosseisule. Antud muudatus seab naabrid ebavõrdsesse olukorda ja võib kaasa tuua olukorras naaberkinnistu raie tõttu ei saa maaomanik omandit kasutada mitukümmend aastat. Sellest tulenevalt tekib olukord, kus piiranguvõõndis metsa omamine tähendab sisuliselt sihtkaitsevõõndi kaitsekorda, mistõttu tuleks kogu eelnõu piirangute mõju hinnata komplekselt ja kehtestada sihtkaitsevõõndiga sarnased hüvitismeetmed.	Selgitatud	Looduskaitseseadusega ei reguleerita erametsatoetuste tingimusi ega ühikumäärasid. Toetuste süsteemi uuendamine on töös ning arvestame võimaluste piires antud ettepanekut.
JuM			
	Palume 30% piirmäära sätestamise vajadust selgitada seletuskirjas põhjalikumalt ja analüüsida, kas sätte pakutud sõnastus vastab soovitud eesmärgile.	Arvestatud	Eelnõud ja seletuskirja 30% sätte osas täiendatud
	Eelnõu § 1 p 6 (LKS § 81) – kavandatava lõikega 4 nähakse muu hulgas ette, et KeA kontrollib alade andmeid ja esitab need Eesti looduse infosüsteemi kandmiseks ning tagab hilisema menetluse käigus selgivate paranduste registrisse kandmise. Ilmselt on registri all peetud silmas samuti Eesti looduse infosüsteemi. Selleks, et tagada õigusselgus, tuleks sama mõiste tähistamiseks kasutada sama terminit. Palume sättes teha vastav muudatus. Lisaks eelnevale palume täpsustada seletuskirjas, kas andmed, mille Keskkonnaamet esitab Eesti looduse infosüsteemi hõlmab ka isikuandmeid. Kui jah, siis tuleb isikuandmete kategooriad sätestada seaduse tasandil Eesti looduse infosüsteemi reguleerivasse sättesse.	Arvestatud ja selgitatud	Eelnõus on sõna "register" asendatud infosüsteemiga". Eesti looduse infosüsteem ei hõlma isikuandmeid.

	<p>Eesti looduse infosüsteem – keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 395, mis näeb ette Eesti looduse infosüsteemi regulatsiooni, ei vasta andmekaitseõiguse nõuetele. KeÜS § 395 lõikes 1 on ette nähtud, et andmekogu eesmärk on koguda ja avalikustada süstematiseeritud teavet järgmiste keskkonnaga seotud ruumiobjektide kohta. Juhime tähelepanu, et andmekogu eesmärk ei saa olla pelgalt koguda ja avalikustada andmeid, vaid kogumine ja avalikustamine toimub mingil kindlal eesmärgil, seega tuleb KeÜS § 395 lõiget 1 muuta nähes selles ette, mis eesmärgil andmeid kogutakse ja avalikustatakse.</p> <p>Lisaks sellele, tuleb andmete säilitustähtajad näha ette seaduse tasandil, kuid hetkel ei ole seda Eesti looduse infosüsteemi puhul tehtud. Palume ka selles osas KeÜS-i regulatsiooni täiendada</p>	Arvestamata	<p>EELISE eesmärgi sõnastamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu ja nõukogu direktiivi 90/313/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (keskkonnateabe direktiiv). Keskkonnateabe direktiivi artikli 1 lõige 2 sätestab direktiivi eesmärgina mh selle tagamise, „et keskkonnateave oleks üldsusele üha enam kättesaadav ja et seda levitatakse üha laiemalt, et saavutada keskkonnateabe võimalikult laialdane süstemaatiline kättesaadavus ja levik elanikkonna hulgas. Keskkonnateabe direktiivi artikkel 7 „Keskkonnateabe levitamine“ kohustab liikmesriike tagama, et keskkonnateave saaks üha enam kättesaadavaks elektrooniliste andmebaaside kaudu.</p> <p>EELISE eesmärk on koguda ja avalikustada süstematiseeritud teavet selliste ruumiobjektide kohta, mis tulenevad peamiselt keskkonnavaldkonna seadustest ja mille andmekogus kirjeldamine on oluline teiste seaduste rakendamiseks, s.o objektid, mille suhtes kehtestatakse piiranguid, kohustusi või õigusi ning mille olemasolu ruumis peab olema üldsusele kättesaadav teave. Leiame, et EELISE eesmärgi sõnastus ei vaja hetkel muutmist, kuna eesmärk koguda ja avalikustada teavet keskkonnaga seotud ruumiobjektide kohta vastab täielikult keskkonnateabe direktiivi nõuetele.</p> <p>Andmekogu Eesti looduse infosüsteem (EELIS) on hinnatud arhiiviväärtuslikuks Rahvusarhiivi 31.10.2017 hindamisotsusega 51 (vt https://www.ra.ee/astra/site/databases). ArhS §2 lg 3 sätestab, et arhivaal on osa rahvuslikust kultuuripärandist ning seda säilitatakse püsivalt . Arhiiviseadusest tulenevalt sätestab KeÜS (§ 395 lg 8), et Eesti looduse infosüsteemi kogutud keskkonnateavet säilitatakse tähtajatult.</p>
	<p>Võttes arvesse, et jahiseaduse (JahiS) § 15 lõike 1 kohaselt edastatakse jahipiirkonna kasutusloa taotlemiseks andmed keskkonnaotsuste infosüsteemi ning selle sama lõike 1 kohaselt esitatakse sinna ka isikuandmed, tuleb infosüsteemi regulatsiooni juures sätestada ka töödeldavate isikuandmete kategooriad (täpsema andmekoosseisu võib välja tuua andmekogu põhimääruses) ning andmete säilitustähtajad.</p> <p>Palume täiendada keskkonnaotsuste infosüsteemi regulatsiooni, nähes ette seaduse tasandil töödeldavate isikuandmete kategooriad, andmete säilitustähtajad, täiendada</p>	Arvestamata	<p>Vastavad muudatused viiakse sisse eelnõuga „Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu“, mille esitame Vabariigi Valitsusele I kvartal 2025.</p>

	põhimääruse volitusnormi, nähes ette, mida põhimääruses täpsemalt reguleeritakse ning sõnastada ümber lõikes 3 ette nähtud AK alus selliselt, et sealt nähtuks igakordne kaalumiskohustus.		
	Eelnõu § 1 p 78 (LKS § 14) – palume analüüsida, kas oleks võimalik terve üldkoosseis konkreetsete rikkumishormidega asendada ja üldnorm ära jätta	Arvestatud	Väärte koosseisud on üle analüüsitud ja üldkoosseisust on eraldatud kaitstaval loodusobjektidel poollooduslike koosluste kaitse nõuete rikkumine.
	Eelnõu § 1 p 78 (LKS § 14 lg) ja karistuse määr – LKS § 71 lg 1 näeb ette füüsilise isiku karistuse suuruseks kuni 50 trahviühikut. Teeme ettepaneku karistuste proportsionaalse tasakaalu eesmärgil suurendada selle karistuse maksimummäära 100 trahviühiku peale.	Arvestatud	Trahvimäär tõstetud 100 trahviühiku peale
	Karistussätete selgitused – palume seletuskirja täiendada selliselt, et konkreetse väärteokoosseisu sisu ja karistumäära selgitus ning põhjendus oleks paremini jälgitav. Füüsiliste isikute trahvimäärad varieeruvad vahemikus 50 000 kuni 300 000 eurot. Palume iga sätte puhul selgitada karistumäära valikut.	Arvestatud osaliselt	Seletuskirja täiendatud trahvimäärade selgituste ja põhjendustega
	Eelnõu § 2 p-s 2 (JahiS § 36 lõige 9, § 40 lõige 13 ja § 42 lõige 3) kavandatud muudatustega asendatakse sõna „vorm“ sõnaga „andmekoosseis“ Jääb aga selgusetuks, mida kehtestatakse täpsemalt JahiS § 40 lõike 13 alusel, mis näeb ette volitusnormi jahiloo andmekoosseisu kehtestamiseks, kui jahilooal esitatavad andmed on sätestatud JahiS § 40 lõikes 8. Kui JahiS § 40 lõikes 8 loetletud andmeid täpsustatakse, siis tuleks volitusnormi täpsustada sõnaga „täpsem“. Kuna eelnõule lisatud rakendusakti (jahiloo	Arvestatud	Muudatus jäetakse eelnõust välja

	andmekoosseisu määrus) kavandil puuduvad lisad, milles andmekoosseisud ette nähakse, siis ei ole võimalik hinnata määruse vastavust seadusele. Palume teisel kooskõlastusringil need määruse lisad esitada		
	Leiame, et JAHIS tuleb seaduse tasandil asutada ja näha JahiS-s ette vähemalt andmekogu asutamise eesmärk; töödeldavate isikuandmete liigid, andmete säilitamise tähtaeg, andmekogu vastutav töötleja ning volitusnorm põhimääruse kehtestamiseks, mis loetleb, mida põhimääruses reguleeritakse, nt pidamise kord, andmeandjad, andmevahetus teiste andmekogudega, volitatud töötleja ja tema ülesanded, juurdepääs ja väljastamise kord, muud korralduslikud küsimused. Juhime tähelepanu, et andmekogu vastutav töötleja saab siinkohal olla kas Kliimaministeerium või siis tuleb nimeliselt vastutav töötleja seaduses määrata (nt Keskkonnaamet). Kokkuvõttes palume täiendada JahiS eelpool avatud andmekogu regulatsiooniga.	Arvestatud osaliselt	Küsimust arutati täiendavalt JuMiga, kes pärast JAHISega seotud asjaolude analüüsimist leidis, et andmekogu asutamine olukorras, kus riik on haldusülesanded üle andnud lepinguga jahindusorganisatsioonile, pole vajalik. JuMi ettepanekul lisatakse eelnõusse täiendus, et haldusülesannete täitmisel on jahindusorganisatsioonil õigus töödelda isiku üldandmeid.
	Mõju analüüsis on eelnõu muudatusi hinnatud liiga üldiselt, enamike muudatuste puhul ei ole määratletud mõjutatud sihtrühma. Vastavalt HÕNTE § 1 lg (1) p 7 tuleks mõju hinnata lähtuvalt neljast kriteeriumist: sihtrühma suurus, mõju avaldumise ulatus ja sagedus, ebasoovitava mõju esinemise risk. Palume eelnõu seletuskirjas mõjuanalüüsi täiendada.	Arvestatud osaliselt	Seletuskirja täiendatud
ReM			

	<p>Palume selgitust eelnõu § 1 punkti 2 osas. Kas termini „perioodiliselt koondumise paiga“ asemel kasutatav termin „perioodiliselt kasutatav ala“ toob kaasa uusi piiranguid ka väljaspool kaitseala, hoiuala või püsielupaika?</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Muudatus ei too automaatselt uusi piiranguid. Toitumisala või liikumiskoridori lisamine PEP definitsiooni ei tähenda, et kõik need alad kaasatakse automaatselt PEP-de hulka. See muudatus annab võimaluse PEP moodustamisel vajadusel selliste alade lisamist kaaluda. PEP moodustamise protsessi kaasatakse kõik asjasse puutuvaid maaomanikud ja huvigrupid.</p> <p>Väljaspool kaitstavaid objekte olevad loomade perioodiliselt kasutatavatel aladel ei kehtestata püsivaid, majandustegevust takistavaid looduskaitse piiranguid.</p> <p>Seletuskirja on vastavad selgitused lisatud</p>
	<p>Teeme ettepaneku eelnõu § 1 punktis 6 sätestatud looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu § 81 lõikest 3 välja jätta sõnad „planeeringu või“ ja „planeeringu kehtestaja või“. Eelnõu koostamise käigus ei ole sätet planeeringuliikide ülesannete ja planeeringute menetlemise kontekstis planeerimisalase tegevuse korraldajaga läbi arutatud. Planeeringu kehtestaja lisamine regulatsiooni on sellisel kujul läbi mõtlemata ning selle rakendamise mõjud ja riskid hindamata. Samuti ei ole sätte seoseid ruumilise planeerimisega ning planeeringu kehtestajale lisanduvaid kohustusi eelnõu seletuskirjas põhjendatud.</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Regulatsioon muudetud. Uue regulatsiooni kohaselt määratleb kaitseala kahjustamise korral piisavad hüvitus- või leevendusala ja kirjeldab seal rakendatavad meetmed koos ala eesmärgi, põhjenduse ja piiridega Keskkonnaamet.</p> <p>Teistel juhtudel planeeringu koostamise korraldaja või tegevuseks vajaliku loa taotleja.</p> <p>Uus sõnastus läbi räägitud ka ReM esindajatega.</p>
	<p>Palume § 1 punkti 8 muutmiskäsud üle kontrollida. Kas punkti 8 muudatusega ei peaks täiendama mitte looduskaitseaduse § 14 lõiget 1 punktidega 12 ja 13, sest punkt 11 on §-s 14 juba olemas?</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Numeratsioon korrigeeritud</p>
	<p>Eelnõu § 1 punkti 8 muudatusega, mis puudutab maaparandustöid, ei saa nõustuda. Eelnõu ja seletuskiri ei ole vastavuses, kuna sättega ei reguleerita vaid maaparandussüsteemi hoiutööde tegemist, nagu selgitab seletuskiri. Samuti on § 14 lõike 1 punktis 12 kasutatav sõnastus ebaselge ning jääb arusaamatuks, mida soovitakse sättega reguleerida, ka seletuskiri ei ava sätte ulatust. Palume sätte sõnastamisele kaasata Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi maaparanduse valdkonna eksperte.</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>KeA ja ReM maaparanduse valdkonna ekspertidega koostöös regulatsioon ja sõnastus muudetud, et kaitsealal ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta teha ehitiste hooldamist või maaparandushoiutöid, mille käigus eemaldatakse setet mehhaniseeritult või reguleeritakse veerežiimi. Eelnõud ja seletuskirja vastavalt korrigeeritud</p>

	<p>Eelnõu § 1 punktis 10 sätte jõustumisel oleks edaspidi sellisel alal võimalik ainult mahepõllumajandus, samas ei ole tootjatele nii suure kohustusliku ülemineku jaoks ette nähtud hüvitusmeetmeid. Samuti puudub hinnang saagikusele, toidu varustuskindlusele ningmajandusele (nt tootjate tegevuse lõpetamine, eksport, investeeringud erinevatesse tootmiseseadmetesse, maa hind jne). Põllumajandustootmine on ettevõtlus ning ilma põhjenduseta ei ole mõeldav nii suure mõjuga (tavatootja peab hakkama mahetootjaks) kohustuste tekitamine.</p> <p>Väetiste kasutamise keelu osas ei ole põhjendatud, miks keeld laieneb ka orgaanilistele väetistele. Ei ole praegu eelnõus üheselt arusaadav, kas orgaanilise väetisega väetamine on lubatud. Soovime, et ka kaitstavatel aladel säiliks maaelu ja ekstensiivne toidutootmine, sh karjatamine, seega on orgaaniliste väetiste kasutamise keelamine ebaproportsionaalne ja ebavajalik piirang ning töötab vastu ka kliima- ja keskkonnaeesmärkidele.</p>	Arvestamata	<p>Vastavalt PS § 5 ja LKS § 1 tuleb võtta meetmeid, et kasutada riigi loodusvarasid säästlikult ja tagada nende soodne seisund. Vastavalt LKS § 2 kaitstakse loodust mh ka oluliste alade kasutamise piiramisega ja sooritavate toimingute reguleerimisega. § 14 selgitab üldisi kitsendusi, mida kaitstavatele loodusobjektidele rakendatakse. Lisatud säte on kooskõlas mulla ja maa pikaajalise kestliku majandamise, elurikkuse kaitse ja saastuse vähendamise ja vältimise eesmärkidega ning seda rakendatakse kaitstavate loodusobjektide puhul, mille kaitse alla võtmine on olnud vastavalt seadusele põhjendatud.</p> <p>Muudatuse rakendumisele on sätestatud ka üleminekuajaks (2030. aasta 1. jaanuar), mis võimaldab kaitstava loodusobjekti majandajal enda kestlikkuse seisukohast analüüs teostada ja tegevus rakenduva põhimõttega kooskõlla viia.</p> <p>Seletuskirja mõjude ja hinnangute osa täiendatud selgitustega sh orgaaniliste väetiste edasise kasutamise võimaluste osas.</p>
	<p>Eelnõu § 1 punktides 10, 30 ja 34 viidatakse mahepõllumajanduses kasutada lubatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamisele. Seletuskirjas võiks selguse huvides viidata komisjoni rakendusmääruse (EL) 2021/1165 lisadele I ja II, kus on toodud mahepõllumajanduses kasutamiseks lubatud taimekaitsevahendite ja väetiste loetelud. Samuti palume eelnõu § 1 punktidesse 30 ja 34 lisada, et lubatud on karjatamisel loomade poolt maale jäetav sõnnik. Kaitsealade poollooduslikel kooslustel võib olla vajalik loomade karjatamine ja ka mujal kaitsealal asuval rohumaal oleks karjatamise keelamine liialt piirav, kui karjatamise keeld ei tulene just mõnest konkreetse ala kaitsekorrast. Seletuskirja võiks lisada ka täiendava selgituse, et kariloomade</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja vastavalt täiendatud ja selgitatud, et jätkuvalt on lubatud karjatamisel loomade poolt maale jäetava sõnniku kasutamine.</p>

	karjatamisel pärandniidule jäänud sõnnikut ei loeta väetamiseks.		
	Eelnõu § 1 punkt 11, millega täiendatakse looduskaitseadust § 15 lõikega 21, muudatus sellisel kujul toob märkimisväärse töökoormuse kasvu Maa-ametile. Leiame, et kooskõlastuskirjas mainitud asjaolud tuleb eelnevalt läbi analüüsida, kuna need põhjustavad Maa-ametile märkimisväärset töömahu suurenemist ning eeldavad täiendavaid rahalisi ressursse	Arvestatud	Kõnealune punkt on hetkel eelnõust välja jäetud ja vajadusel töötatakse välja parem sõnastus. Hetkel probleemi aktuaalsus vähenenud seoses vahepeal jõustunud Maakatastriseaduse muudatusega ja võimalikud vaidluskohad lahendatakse kehtiva regulatsiooni abil.
	Eelnõu § 1 punktist 13 ei selgu, kellele kohaldub looduskaitseaduse § 17 lõike 1 muudatus, mille kohaselt tuleb kaitstava loodusobjekti poollooduslike koosluste esinemisaladel tagada niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine. Palume selguse huvides välja tuua, kas poolloodusliku koosluse kaitsekorra kohane hooldamine muutub kinnisasja valdajale või omanikule seadusest tulenevaks kohustuseks või mitte. EL ühise põllumajanduspoliitika eelarvest on aastaid makstud pärandniitude ehk poollooduslike koosluste hooldamise toetust. Leiame, et maahoolduse kohustust maa valdajale või omanikule panna oleks liialt koormav. Toetame vabatahtlikku maahoolduskohustust, mida teatud korra kohaselt tehes on võimalik saada kompensatsiooni.	Arvestatud	Säte on suunatud kaitseala valitsejale, kus tuuakse välja, millised tegevused on poollooduslikel kooslustel vajalikud ning milliste dokumentidega määratakse nende tegevuste ulatus. Kuid selguse huvides arvestame ettepanekuga ja sätte esimeses lauses asendame sõna "tuleb" sõnaühendiga "on vajalik" ehk kasutame täna kehtivat sõnastust.

	Teeme ettepaneku muuta eelnõu § 1 punkte 14 ja 15 selliselt, et tegevuskavas tuleb arvestada ümberkaudse veerežiimi ja maaomanike maakasutuse vajadustega, kui vastavates kavades määratakse loodusliku metsa- ja sookoosluse taastamiseks vajalikud tegevused, millega võivad kaasneda takistused ja kahju väljaspool kaitseala maaomanike maakasutusele.	Selgitatud	Seletuskirjas selgitatud, et eeskirja ja kavaga määratud vajalikud tööd kaitstaval alal viiakse ellu ainult sellises ulatuses, et see ei kahjustaks väljaspool kaitstavat ala jäävate maade maakasutust.
	Eelnõu § 1 punktiga 30 muudetakse looduskaitseaduse § 31 lõike 2 punkti 7, kus kehtiva seaduse kohaselt on piiranguvööndis keelatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti. Muudatuse kohaselt muudetakse ja sõnastatakse § 31 lõike 2 punkt 7 uuesti ning uue teksti kohaselt on piiranguvööndis keelatud mahepõllumajanduses kasutada lubatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine. Seletuskirjast on võimalik vastupidist välja lugeda. Palume viia eelnõu ja seletuskirja tekst omavahel vastavusse	Arvestatud	Seletuskirja täpsustatud selgitusega, et muudatusega ei muudeta põhimõtet, et piiranguvööndis on üldjuhul biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine keelatud, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti ehk nende kasutamist saab kaitse-eeskirjaga reguleerida. Muudatusega kitsendatakse tänast võimalust ja antakse see üksnes mahepõllumajanduses kasutada lubatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamisele.
	Ei saa nõustuda eelnõu § 1 punktiga 32, sest piiranguvööndis läbivate maaparandussüsteemi eesvoolude hoiuseisundist sõltub põllumajandusmaa ning metsamaa sihipärane kasutamine väljaspool kaitstavat loodusobjekti, mistõttu peab piiranguvööndis säilima võimalus teha maaparandushoiutöid vähemalt sellises mahus, et on võimalik likvideerida eesvooludes ja kuivenduskraavides olevaid voolutakistusi ja koprapaise.	Arvestatud	Sättega ei keelata automaatselt maaparandussüsteemi hoiutööd, vaid antakse võimalus seda vajadusel kaitse-eeskirjaga teha. Samuti on sättesse lisatud lisatingimus, et nimetatud piirangud ei takista oluliselt maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist väljaspool kaitstavat loodusobjekti.
	Eelnõu § 1 punkti 60 puhul on seletuskirjas arviliselt jäetud selgitamata, mida tähendab temperatuuri muutmine, on see 0,5 või 10 kraadi.	Arvestatud	Kuna KAUR ja ReM eksperdid ei jõudnud ühisele arusaamisele sätte rakendamise osas, siis punkt sellest eelnõust kustutatud. Vajadusel tullakse selle juurde tagasi järgmise LKS muudatuse raames.

	<p>Eelnõu § 1 punktiga 69 sätestatakse maaomanikule või -valdajale kohustus hävitada teatud võõrliigid. Peame ka sellise kohustuse panemist kinnisasja omanikule või valdajale liialt koormavaks. Peame oluliseks siin riigipoolset koordineeritud ja professionaalset tõrjetegevust. Kindlasti on oluline maaomaniku või valdaja teadlikkuse tõstmine, et neil oleks võimalik oma võimaluste piires vabatahtlikult võõrliikide tõrjesse panustada. Hetkel pole ka seletuskirjas välja toodud raskesti tõrjutavate võõrliikide hävitamisega kaasnevat negatiivset majanduslikku mõju maaomanikule või -valdajale, kes peab ise võõrliigi hävitama või tellima selle hävitamise teenuse.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>Omandi heas seisus hoidmine on maaomaniku ülesanne. Kasvatuseeluga võõrliikide kasvatamise keeld on enam viidatud liikide puhul kehtinud enam kui kümnendi. Seoses riigieelarve kärpega ei ole Keskkonnaametil võimalik senisel kujul tõrjetegevusega ja seega maaomanikele tõrjeteenuse pakkumisega jätkata. Maaomanikud peavad tagama tõrjega esmalt liigi edasise leviku peatamise ja pikemas vaates keelatud võõrliikide kolooniate hääbumise. Keskkonnaamet jätkab kindlasti teadlikkuse tõstmist (vajalik info sh määruses nimetatud võõrliikide tõrjesoovitused, tõrjeviiside kirjeldused jms on pandud üles Keskkonnaameti kodulehel) ja nõustab vajadusel maaomanikke ka konkreetsetes küsimustes. Mõjude osas on seletuskirja täiendatud.</p>
	<p>Täiendavate alade kaitse alla võtmise korral (30%) ei ole seletuskirjas välja toodud mõju maamaksuvabastustele ja maamaksu laekumisele. Palume anda hinnang, kui suur osa täiendavalt kaitse alla võetavatest maadest hakkab saama maksuvabastust ning kuidas mõjutab täiendavate alade kaitse alla võtmine KOVide maamaksutulu. Palume esitada KOVide maamaksu tulude vähenemise prognoos stsenaariumi korral, kui kaitstav pind on 30 protsenti maismaast.</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Seletuskirjas selgitatud, et 30% riikliku kaitse eesmärk ei tähenda automaatselt alade kaitse alla arvamist vaid sihti, mis keskendub liikide ja elupaikade kaitsevajakute täitmisele. Seda, kui palju nendel täiendavalt kaitse alla võetavatel aladel hakkab kehtima maamaksusoodustus, selgub kaitse alla võtmise menetluses, mille käigus selguvad kaitse alla võetava ala täpsed piirid, tsooneering, kaitsekord. Sealjuures kaitse alla võtmise menetlusse on kaasatud ka kõik puudutatud maaomanikud ja kohalikud omavalitsused.</p> <p>Täiendav piirang, mis tekib automaatselt seadusemuudatuse jõustumisel on piiranguvööndites lage-ja veerraie keeld, mis maamaksu ei mõjuta ja mis toetuste osas on juba täna kaetud piiranguvööndi metsatoetusega (vastavalt Eesti Maaülikooli uuringule: https://www.loodusrikaseesti.ee/sites/forest/files/2024-02/Kaitsepiirangutest-tulenevad-saamatajaavad-tulud-2024.pdf).</p> <p>Väga üldiselt, taustaks saab maamaksu osas teha arvutuse lähtudes sellest, et 30%-st on kaitseta veel umbes 2,5% maismaast (va projekteeritavad kaitsealad). Hetkel ei ole teada millise kaitsekorra need eesmärgi täitmiseks kaitse alla võetavad alad saavad, aga kui umbes pool nendest aladest läheb range kaitse alla, kus hakkab kehtima 100% soodustus ja pool leebema kaitsekorraga vööndisse, kus kehtib 50% soodustus ja võttes arvesse, et maatulundusmaal on maksimaalne maksumäär 50%, maksustamishind metsamaal on 0,13 2 €/m² ja looduslikul rohumaal 0,2 €/m², oleks maksimaalne saamata jääv tulu KOV-ide tulubaasi kokku ~750 000 eurot/aastas. Kui arvesse võtta ka kasvupiirang, siis tegelik laekumata</p>

			<p>maamaks oleks tõenäoliselt väiksem.</p> <p>KOV-dele kompenseeritakse looduskaitsete piirangute tõttu maamaksust saamata jäänud tulu Rahandusministeeriumi hallatava tasandusfondi kaudu. Kuna täiendavate alade kaitse alla võtmisel keskendutakse valdavalt riigimaadele, siis ei ole mõju kompensatsioonimeetmete rakendamisele tehtavatele kuludele.</p>
	<p>Samuti palume eelnõu seletuskirjas üle vaadata terminid. Maamaksu kontekstis palume kasutada terminit „maamaksuvabastus“, kuna tegemist on maa põhise vabastusega. Maamaksusoodustused on isikupõhised (nt koduomaniku soodustus).</p>	Arvestatud	Ettepanekuga arvestatud ning seletuskirja vastavalt muudetud.
	<p>Termineid „pestitsiid“, „biotsiid“ ja „kemikaal“ kasutatakse läbisegi. Samuti kasutatakse seletuskirjas termineid, mis ei ole õiged, nt „mahedad taimekaitsevahendid“ ning läbisegi kasutatakse termineid „kestlik toidutootmine“ ja „turvaline toidutootmine“</p>	Arvestatud	Seletuskirjas terminid üle vaadatud ja parandatud
	<p>Seletuskirjas on mainitud ka Rahandusministeeriumi juhitud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse uuendamist. Kuna ministeeriumide töö ümberkorralduse käigus on nimetatud seadust</p>	Arvestatud	Viide ministeeriumile seletuskirjas muudetud

	koostav osakond liikunud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse, palume parandada ministeeriumi nimi		
	Palume seletuskirjas selgitada, mis on soomuld ning kas see rakendub ka kasutatavale põllumajandusmaale, kus täna piirangud puuduvad.	Arvestatud	Soomuldade kaitsekorralduskava teema sellest eelnõust kustutatud. Vajadusel tullakse ReM eksperte kaasates selle juurde tagasi järgmise LKS muudatuse raames
	Palume hinnata punktide 8 ja 32 mõjusid maaomanikele. Punktide 8 ja 32 mõjude hindamisel ei ole välja toodud mõju sihtrühmale II – maaomanikud. Kui alal asub maaparandussüsteem, siis aomanikel on õigustatud ootus kasutada oma omanduses olevat maatulundusmaad sihtotstarbeliselt. Hoiutööde tegemisel nt sette eemaldamise keelamine või selleks igakordne nõusoleku küsimine mõjutab maaomanikke negatiivselt. Hoiutööd on vajalikud selleks, et tagada maaparandussüsteemi järjepidev toimimine.	Arvestatud	Seletuskirja mõjude osa täiendatud ja selgitatud, et koosluste taastamistöid on kavas teha eelkõige riigimaadel, eramaadele minnakse erandjuhtudel ja üksnes juhul, kui selleks on saadud maaomaniku nõusolek ja, et seega mõju maaomanikule minimaalne
	Teeme ettepaneku täiendada eelnõu ja sõnastada jahiseaduse § 26 lõige 8 järgmiselt: „(8) Jahitulirelva tohib kasutada põllumajanduslooma hädatapmiseks Põllumajandus- ja Toiduameti eelneval kooskõlastusel ja loomakaitseseaduse § 10 lõikes 2 sätestatud tingimustel.“	Arvestamata	Selleks on vaja muuta relvaseadust, mis lubaks jahirelva kasutada ka muudel eesmärkidel kui jahipidamine (RelvS § 29 lg 3). Jahiseadus ei reguleeri ega ka keela jahirelva kasutamist muul otstarbel kui jahipidamine. Kui RelvS muutmisel siiski ilmneb, et muuta on vaja ka jahiseaduse ja loomakaitseseaduse sätteid, siis saab vastavad muudatused lisada RelvS muutmise eelnõu juurde.
	Palume lisada jahiseadusesse mõiste otsene või vahetu suurkiskja ründe oht, mille korral jahirelva ja jahitunnistust omaval isikul on õigus surmata põllumajandus- või lemmiklooma ründav uluk (suurkiskja) väljaspool jahihooaega. Palume mitte lisada mõistesse „otsene või vahetu suurkiskja ründe oht“ kriteeriumeid „esmakordne“ või „korduv“, sest ka esmakordne rünne vigastab, hirmutab ja surmab saaklooma.	Arvestamata	See on täiendav ettepanek ja vajab kindlasti põhjalikumat mõjuanalüüsi, mida praeguse eelnõu menetluse käigus teha ei jõua. Oluline on näidata, et see aitab probleemi lahendada ja ei tekita selle asemel probleeme juurde.

	<p>Ühtlasi teeme ettepaneku sätestada Keskkonnaameti pädevused uluki kaudu leviva haiguse (sh sigade Aafrika katku) tõkestamisel jahiseaduses nii, et Keskkonnaametil oleks õigus kehtestada haiguse tõkestamiseks vajalikud lisanõuded ulukite küttime korraldamise, proovide võtmise ja esitamise ning lisaõõtmise korraldamise kohta ja teha nende nõuete täitmise üle järelevalvet. Jahiseadus peaks andmaselged pädevused mitte ainult sigade Aafrika katku leviku korral, vaidvõimaldama tõhusat koostööd ka uute loomataudide leviku korral metsloomapopulatsioonis.</p>	Arvestamata	<p>KeA teeb järelevalvet küttime mahtude ja lisaõõtmiskohtade registreerimise üle. Muud nõuded on kehtestanud PTA ning nende üle järelevalve tegemine on ühtlasi ka nende pädevus ja kohustus. Kui eesmärk on see kohustus PTA-lt üle anda KeA-le, siis tuleb see nende asutustega läbi rääkida ja kokku leppida. Kuna seda ettepanekut pole osapooltega arutatud, siis hetkel ei saa seda praegusesse eelnõusse lisada.</p>
	<p>ReM täiendavad ettepanekud (saadetud e-kirjaga 9.09.2024) seoses nn linnudirektiivi rakendamisega/üle võtmisega. §55 lõike 3 punktis 4 ja §58 lõike 8 punktis 3 asendada mõiste "kalavarud" mõistega "kalanduse, veeala". §58 lõike 6 prim punktis 2 asendada viide "§58 lg7" viitega "§58 lg 8".</p>	Arvestatud	<p>Eelnõud ja seletuskirja vastavalt täiendatud. Eelnõusse lisatud järgmised punktid: "paragrahvi 55 lõike 3 punktis 4 asendatakse sõna „kalakasvatuse“ sõnadega „kalanduse, veealade“; "paragrahvi 58 lõike 8 punktis 3 asendatakse sõna „ kalakasvatuste“ sõnadega „kalanduse, veealade“;</p>
RaM			
	<p>ei ole läbi viidud põhjalikku analüüsi selle kohta, kui suur võib olla mõju riigieelarvele ja KOVide maamaksu laekumistele. Nii ulatusliku muudatuse puhul peab kindlasti olema tehtud võimalikult põhjalik eelarve mõjude analüüs, kuid praegu ei ole seda kahjuks üldse analüüsitud. Muudatust tehes tuleb ette näha ka riigieelarvest vahendid isikutele-omanikele õiglase hüvitise maksmiseks, mis jääb neil piirangute tõttu saamata. Lisaks, kui piirangutega maalt vähendatakse maamaksu kohustust, siis tuleks leida võimalus, et maa asukoha KOV saaks need kaotatud tulud tagasi mõnest muust allikast</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja täiendatud kaasnevate kulude ja mõjude osas.</p>

	Eelnõu § 1 punkti 17 sissejuhatavas osas on ilmselt mõeldud looduskaitseaduse (edaspidi LKS) § 20 lõiget 1 ¹ (mitte lõiget 2 ¹). Eelnõu § 1 punkti 18 sissejuhatavas osas on ilmselt mõeldud LKS § 20 lõiget 2 ¹ (mitte lõiget 1 ²).	Arvestatud	Lõike numbrid korrigeeritud
	Eelnõu § 1 punktidega 19, 21 ja 22 antakse otsustusõigus kaitstavat loodusobjekti sisaldavate kinnisasjade riigile omandamise puhul Keskkonnaameti peadirektorile. Riigivaraseaduse (edaspidi RVS) kohaselt korraldab ja otsustab riigivara omandamist ja võõrandamist riigivara valitseja (ministeerium) ning üldjuhul määrab ta ka riigivaraga seotud volitatud asutuse õiguste ulatuse. RVS § 4 lõikes 3 on toodud erandid, mil seaduse alusel võib riigivara valitseja ülesandeid täita ka keegi teine, seetõttu peaks ühetaolise kohaldamise mõttes antud juhul muutma RVS § 4 lõiget 3, näiteks nii: “Seaduses või Vabariigi Valitsuse määruses sätestatud juhtudel täidab riigivara valitseja ülesandeid riigitulundusasutus, maareformi seaduses ja selle alusel antud määrustes sätestatud juhtudel Maa-amet ning looduskaitseaduses ja selle alusel antud määrustes sätestatud juhtudel Keskkonnaamet.	Arvestatud	Eelnõusse lisatud riigivaraseaduse vastav muudatus.
	Eelnõu seletuskirja lk 34 on toodud selgitused jahiseaduse § 14 lõike 9 muutmise kohta, aga eelnõus seda sätet ei ole ja viidatud paragrahv on kehtetu.	Arvestatud	Muudetud seletuskirja. Mitteasjakohane, varasemast redaktsioonist ekslikult jäänud lõik seletuskirjast kustutatud.

	<p>Küsitav on seletuskirja lk 33-34 toodud järeldus, et JAHIS ei ole andmekogu ja seepärast puudub vajadus andmekogu asutamise volitusnormi loomiseks ning andmekogu põhimääruse kehtestamiseks. Avaliku teabe seadus määratleb andmekoguks riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku isiku või avalikke ülesandeid täitva eraõigusliku isiku infosüsteemis töödeldavate korrastatud andmete kogumi, mis asutatakse ja mida kasutatakse seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks. Antud juhul on tegemist korrastatud andmete kogumiga, mida kasutatakse seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks.</p>	Arvestatud osaliselt	<p>Küsimust arutati täiendavalt JuMiga, kes pärast JAHISega seotud asjaolude analüüsimist leidis, et andmekogu asutamine pole vajalik antud olukorras, kus riik on haldusülesanded üle andnud lepinguga jahindusorganisatsioonile. JuMi ettepanekul on eelnõusse lisatud täiendus, et haldusülesannete täitmisel on jahindusorganisatsioonil õigus töödelda isiku üldandmeid.</p>
	<p>Lisaks tuleb täiendada eelnõu seletuskirja punktis 7 kulude ja tulude osa. Seletuskirja mõjude peatükis kirjeldatakse erinevate nõuete puhul nii vähenevat töökoormust asutustele kui ka suurenevat töökoormust. Seejuures tulude/kulude peatükk ei kajasta summaliselt kui suured on rahalised mõjud erinevate töökoormuste muutumisel. Juhul kui kulud summaarselt suurenevad, tuleb välja tuua, kuidas on planeeritud kulud katta.</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja täiendatud ja lisatud kokkuvõte, et summaarselt ei suurene muudatuste jõustumisel töökoormus ja tulude ning kulude suhe on samas suurusjärgus või pigem positiivne.</p>
HTM			
	<p>Kooskõlastame looduskaitseaduse ja jahiseaduse muutmise seaduse eelnõu märkusteta.</p>		
MTÜ Vaibla Linnujaam			

	Eelnõus ei ole midagi mainitud atesteeringu kehtivusaega. Kas atesteering kehtib tähtajatult või tuleb hakata seda teatud aja tagant uuendama? Kas praegu märgistusluba omavad inimesed, kes saavad automaatselt atesteeringu, peavad saama uue atesteeringu varasema märgistusloa kehtivuse lõppedes või kehtib see sarnaselt uute atesteeringu saajatega? Eelnõus võiks selgelt välja tuua et atesteering on tähtajatu (kui see on nii).	Arvestatud	Seletuskirja täiendatud ja lisatud, et atesteering on tähtajatu.
	§ 58 ³ lõige 8 ja 9 kirjeldavad märgistamise "õigust", just selle õiguse lõppemist või äravõtmist. Eelmistes lõigetes ei käsitleta märgistamise "õigust" vaid atesteeringut. Sisuliselt on aru saadav, et atesteering on toiming, mille käigus antakse "õigus". Sellekohaselt peaks olema sätestatud lõikes (1) Nakkhiirte ja lindude märgistamise õiguse saamiseks peab isik läbima Keskkonnaagentuuri poolt korraldatava atesteerimise, millele järgneb protseduuri kirjeldus. Teine võimalus on mitte rääkida õiguse äravõtmisest vaid atesteeringu tühistamisest. Sama sõnastust kasutada ka määruses.	Arvestatud	Täpsustatud lõike 8 sõnastust.
	§ 58 ³ lõige 9 sätestab märgiste tasuta tagastamise rõngastustegevuse lõppemisel. Korrektne oleks tagastada tasuta juhul, kui märgised on tasuta saadud, vastasel juhul tuleks tagastamisel isikule tagastada ka nende eest tasutud summa.	Arvestamata	Riik katab poole märgiste kuludest, tagastatud märgised lähevad utiliseerimisele ja märgiste tagastamise protsess on täiendav halduskulu.
	§ 58 ³ lõige 10 juures jääda varasemas seaduses olnud lõike 13 sõnastuse juurde	Arvestamata	Märgistamise nõuete rikkumise olulise kahju põhimõtte jääb samaks praegu seaduses olevaga, lisatud on täpsustav viide märgistamise nõuetele, mis praegu puudub.
	Ettepanek jätta atesteerimistasu seletuskirjast välja viide praktikale, sest seda see tasu nagunii piisaval määral ei sisalda.	Arvestamata	Atesteerimise tasu ei sisalda kogu koolituse tasu, mistõttu oleks tasu oluliselt suurem, kuid tasu sisse on arvestatud minimaalne juhendamise kulu.
	Arvame, et täiskasvanud tööinimesele on atesteerimistasu pakutud määras taskukohane, ent teeksime ettepaneku alla 20 aastastele kehtestada oluliselt soodsam tasu (50,- kuni 100,- eurot).	Arvestamata	Keskkonnaalase huvihariduse toetamine on Haridus-ja Teadusministeeriumi, seltside ja ühingute pädevuses. Noortel on võimalik omandada kogemusi riiklikes linnujaamades tasuta.

	Ettepanek arvestada suuremate rõngastusprojektide puhul nende panust uute märgistajate väljaõppesse. Selleks näha seaduses ette alused tasust vabastamiseks või tasu vähendamiseks.	Arvestamata	Riik katab poole märgiste kuludest. Keskkonnaalase huvihariduse toetamine on Haridus-ja Teadusministeeriumi, seltside ja ühingute pädevuses. Huvihariduse juures on täiesti loomulik omaosaluse tasumine, palume kaaluda selle rakendamise võimalusi.
	Kas rõngastustegevuse korraldamine sobiks olemuslikult (vähemalt osaliselt) siiskipigem Keskkonnaameti fookusesse? Või vajab agentuuri põhimäärus täiendamist ja selle valdkonna tähendus laiemat mõtestamist?	Selgitatud	Hetkel väljastab märgistamise lube Keskkonnaamet (KeA), kuid sisuliselt koordineerib lindude ning nahkhiirte märgistamist (väljastab rõngaid, vaatab läbi rõngastusaruandeid, haldab rõngaste taasleidude infot, viib läbi märgistamise koolitusi) Keskkonnaagentuur (KAUR). Matsalu Rõngastuskeskus oli varem KeA alluvuses, kuid alates 2013. a viidi rõngastuskeskuse töötajad üle KAURI koosseisu. Matsalu Rõngastuskeskus ei ole enam eraldiseisev struktuuriüksus, vaid rahvusvaheliseks ja siseriiklikuks suhtluseks loodud kanal, millele vastab e-postiaadress matsalu@envir.ee. Seda aadressi haldavad KAURI eluslooduse osakonna töötajad, kes ühtlasi täidavad ka kõiki ülal nimetatud tegevusi. Seetõttu tegigi KeA ettepaneku nahkhiirte ja lindude märgistamise valdkond viia tervikuna KAURi.
	Märgistamise määruse kavandi § 4. lõige 1. Vahearuanne esitamine 20. septembriks nõue kaotada või jätta vabatahtlikuks. Piirduda koguaruandega. Vaibla Linnujaama seisukohalt on vahearuanne esitamine keset rõngastushooaega keeruline kuna pärast aktiivse hooaja lõppu toimub veel andmete kontrollimine ja korrastamine.	Arvestamata	Vahearuanne esitamine on oluline taasleidude info pärast. Kui aruanne tuleks ainult aasta lõpus, siis ei oleks Keskkonnaagentuuril infot värskest leitud lindude kohta. Aruande puudumisel suureneks ajakulu taasleidude jooksva info vahetamisel Keskkonnaagentuuri ja märgistajate vahel oluliselt.
Terioloogia Selts			

	<p>Teeme ettepaneku nimetada LKS „§ 583. Nahkhiirte ja lindude märgistamine ümber “Nahkhiirte ja lindude püüdmine märgistamiseks” (või hoopis rõngastamiseks? või eluagseks märgistamiseks/ püsimärgistamiseks?). Siis on selgelt aru saada, et asjal on kaks poolt ja see on seaduses edaspidi käsitletavast teaduspüügist eraldiseisev tegevus. Viimase puhul ei pruugi märgistamine töö osa olla või kasutatavad märgised võivad olla hoopis raadiomärgised. Sel juhul on vaja aga KeA luba. See võiks tuua ka selgust näiteks juhul kui välismaa teadlased Eestis loomade püüdmiseks luba vajavad. Sel juhul saaks nad taotleda teaduspüügi loa ja kohaliku märgistamise süsteemiga kursis olema ei peaks.</p>	Arvestamata	<p>Määrus täpsustab püügi, seaduse eelnõu § 58(3) on üldisem ja ei sisalda infot ainult püügi kohta. Seadus annab alused, määrusega täpsustatakse.</p>
	<p>Praeguses määruse kavandis jääb ebaselgeks, kust tekib õigus loomasid püüda. Määruse § 1. lõige 6 ütleb, et “Atesteeringu taotlemisel on vaja eraldi taotleda õigust püüda”. See jätab mulje, et tegemist on eraldiseisva menetlusega. Selles osas tuleks sõnastust selgemaks teha (ettepanek toodud allpool). Tasuks ka kaaluda, kas püüdmise luba peab alati käima koos rõngastamise loaga või on võimalik saada atesteering ka ainult püüdmisele. Nahkhiirte puhul ei ole rõngastamine ilmtingimata eesmärgiks, kuna püüdmine võib olla vajalik ka vaid liigimäärangu kinnitamiseks.</p>	Arvestamata	<p>Kui tehakse püüki märgistamise eesmärgil, siis selleks on vaja atesteeringut. Ainult püüdmine käib LKS § 582 alusel.</p>
	<p>Määruse kavandis peaks läbivalt silmas pidama, et tegu on nahkhiirte ja lindude püüdmisega märgistamiseks. Näiteks “ § 1. Nahkhiirte ja lindude märgistamise atesteeringu taotlemine” asemele peaks olema sõnastus selline, et ka püüdmine oleks seal sees. Atesteering koosneks kahest osast - püütavatest rühmadest (lõige 5) ja püügimeetoditest, mida atesteeritud on õigus kasutada (lõige 6). Praegune sõnastus “(6) Atesteeringu taotlemisel on vaja eraldi taotleda õigust püüda” tekitab segadust.</p>	Arvestamata	<p>Pealkirja muutmine ei ole vajalik, võib jääda üldisema nimetusega.</p>

	<p>Teeme ettepaneku muuta ka püütavate taksonite loetelu (lõige 5) loogikat ja eristada taksoneid ja kaitsekategooriaid.</p> <p>Õigus püüda I kategooria isendeid, mis antaks erandjuhtudel, täpsustada eraldi lõikes. Siis oleks loetelu üldine ja ajakindlam juhaks kui liikide (ka nahkhiirte) kategooriad muutuma peaksid. Tuleks analüüsida ka seda, kas I (ja II?) kategooria liikide püüdmisel atesteeringu alusel ei teki vastuolu mõne muu LKS-i sättega nende kohta (häirimine jms), mis võiks siiski tingida KeA loa vajaduse.</p>	Arvestamata	<p>Ministri määrust on võimalik täiendada kui peaks tekkima selleks vajadus kaitsekategooriate muutumise tõttu. Lisaks on oluline jätta röövlindude juurde I kaitsekategooria erisus, sest nende rõngastamine toimub valdavalt pesades ja selleks on vaja eriluba. Määruse menetluse juures on võimalik see loetelu uuesti üle vaadata.</p>
	<p>Seltsi liikmed töid § 584. Märgistamist tagavad tasulised teenused kohta veel välja järgnevat: lõige 2 pt 1 - selline hinnastamine võib olla takistuseks uutele noortele märgistajatele, kellele võib tasu olla liialt suur. Kas see peaks olema riigi või erialaseltside lahendada on arutelukoht.</p> <p>Lõige 8 pt 2 - kas märkastamise nõuete rikkumine alla läheb ka kaitstava ala liikumispiirangute rikkumine?</p> <p>Lõige 8 pt 3 - ütleb, et atesteering on õigus ära võtta kui loomade märgistamisega ei ole tegeletud eelneva 5 aasta vältel. Leiame, et tegemist on liialt lühikese ajaperioodiga ning selle ajaga oskused ei unune.</p>	Arvestamata	<p>Lg 2 p 1: Keskkonnaalase huvihariduse toetamine on Haridus- ja Teadusministeeriumi, seltside ja ühingute pädevuses. Noortel on võimalik omandada kogemusi riiklikes linnujaamades tasuta.</p> <p>Lg 8 p 2 alla ei lähe liikumispiirangute rikkumine, märgistamise nõuded on loetletud lõikes 3.</p> <p>Lg 8 p 3 osas oleme arvamusel, et viis aastat on siiski piisavalt pikk aeg, et kaotada vilumus märgistamist oskuslikult ning märgistamise nõuetele vastavalt läbi viia. Isikutel on võimalik märgistada linde ka riiklikus linnujaamas, ilma oma atesteeringut kaotamata.</p>
Tartu Ülikool			
Jeffrey Carbillet, teadur	<p>Kakrarahu kalakajakate koloonias märgistatakse igal hooajal teadustöö eesmärgil 2500 lindu. Aastas lisanduks märgiste eest projekti lisakuluna 1500 eurot. Nende kuludega me pole arvestanud. Kas oleks võimalik mõelda erinevat märgiste maksumust vastavalt märgiste kogusele erinevates projektides?</p>	Arvestamata	<p>Riik katab poole märgiste kuludest. Keskkonnaagentuuri ülesanne ei ole teaduse rahastamine. Pikaajaste teadusprojektide puhul on projekti kirjutajal kohustus arvestada projekti kulude hulka ka võimalikud hinnatõusud (kütusekulu, materjalikulu, palgakulu jne).</p>

Tartu Ülikool loomaökoloogid Jaanis Lodjak, Tuul Sepp			
	<p>Teadusprojektid, mis on keskendunud longitudinaalsele populatsiooni märgistamisele peavad kasutama ca. 2000 ja enam märgist aastas (antud hetkel minuga seondult keskmisi rõngaid). See on märgatav aastane kulu, mida projektidesse kirja pole pandud ja sellele ei tohi ega saagi teadusraha kasutada. Teadusprojektid on üldjuhul 5 aastat pikad ning 7000 kuni 9000 eurot on tõsine hoop meie võimekusele personali palgal hoida ning seatud eesmärgi saavutada. Seega oleks tervitatav välja töötada eraldi meede rõngastusjaamade ja teadusprojektide rõngaostude toetuseks.</p>	Arvestamata	<p>Riik katab poole märgiste kuludest. Keskkonnaagentuuri ülesanne ei ole teaduse rahastamine. Pikaajaste teadusprojektide puhul on projekti kirjutajal kohustus arvestada projekti kulude hulka ka võimalikud hinnatõusud (kütusekulu, materjalikulu, palgakulu jne).</p>
	<p>Märgistamise määruse kavandis lisada § 1 lg 5 punkti 2 suluspesitsejate hulka ka piiritaja, et välistada võimalik klassifitseerimise raskus tulevikus.</p>	Arvestatud	Lisatud viidatud nimekirja piiritaja
	<p>Märgistamise määruse kavandis § 1 lg 5 punktis 2 sõtkas ja jääkoskel: Hanelised, seega tuleks täpsustada, kuidas tuleb taotlus esitada nende liikide jaoks. Kas on vaja taotleda ainult pt 2 või ka kaasata pt 3.</p>	Arvestatud	Täpsustatud määruse kavandit. Vajadusel saab määruse menetlemisel nimekirjad uuesti üle vaadata.
	<p>Millal rakendub 250€, mis on nimetatud LKS_rõngastamine_EN dokumendis?</p>	Selgitatud	Seaduse eelnõus on teenuse alam- ja ülempiirid, määrusega täpsustatakse fikseeritud hind. Vajadusel suurendatakse piirmäära ulatuses vastavat tasu.
	<p>Kuidas on koostatud või kas on koostatud mõju analüüs?</p>	Selgitatud	Mõjude analüüs on leitav seletuskirjast.

	Märgistamise määruse kavandis lisada § 1 lõikes 1 mõiste „värvilisi plastikust“. Väikeste värvuliste poegadel kasutatakse väikeseid pehmeid ühevärvilisi märgiseid (mis kukuvad ära UV käes kiiresti aga on vajalikud pesasiseseks märgistuseks pesapoegade perioodil). Sellisel juhul ei saa kasutada metallrõngast sest jalg on liialt pehme. Seega palun defineerida täpselt, et mis on 'märgis', sest kõik märgised peaks olema saadud Keskkonnaagentuuri käest nagu on kirjas.	Selgitatud	Sellised ajutised märgised ei lähe antud määruse kavandi alla, vaid neile kohaldub LKS 58(2), need load väljastab Keskkonnaamet.
Eesti Ornitoloogiaühing			
	Kui rõngad muuta tasuliseks, peaks süsteem olema diferentseeritud ning tasu kohaldamine peaks sõltuma aasta jooksul isiku poolt rõngastatavate lindude arvust, et mitte karistada kõige pühendunumaid rõngastajaid nende vabatahtliku panuse eest lindude uurimisse. Arvestades väga suurt loodushariduslikku panust ja noorte kaasamist lindude uurimisse, peaksid rõngastamist juhendavad (era)linnuajaamad olema rõngatasust vabastatud või oluliselt madalama tasuga kui 0,15 senti rõnga kohta.	Arvestamata	Riik katab poole märgiste kuludest. Keskkonnaalase huvihariduse toetamine on Haridus-ja Teadusministeeriumi, seltside ja ühingute pädevuses. Huvihariduse juures on täiesti loomulik omaosaluse tasumine, mille rakendamise võimalusi on võimalik kaaluda.
	Samuti peaks alternatiivina kaaluma rõngatasu asemel hoopis märgistusloa aastatasu sisseseadmist, mis võiks olla eraisikutest rõngastatel ja linnujaamadel erinev. Võrdlusena on jahipidamiseõiguse aastatasu püsinud 11 aastat 10 euro juures, ning see tõuseb 1.jaanuarist 25 eurole.	Arvestamata	Jahi puhul tarbitakse loodusressurssi, mis on maksustatud jahioiguse aastatasuga. Lindude märgistamine ei ole siinkohal võrreldav, linnud pääsevad loodusesse tagasi. Seetõttu ei määrata märgistamisloa aastatasu.
	Atesteerimise tasule ei ole vastu, kuid see peaks olema samuti vanuselisel diferentseeritud, et koolinoori ja tudengeid mitte heidutada.	Arvestamata	Keskkonnaalase huvihariduse toetamine on Haridus-ja Teadusministeeriumi, seltside ja ühingute pädevuses. Noortel on võimalik omandada kogemusi riiklikes linnujaamades tasuta.
Eesti Maaülikool (märgistmine)			

	Kas seaduse eelnõu § 583 lg 9 on õiguspärane nõue?	Selgitatud	Riik katab poole märgiste kuludest, tagastatud märgised lähevad utiliseerimisele ja märgiste tagastamise protsess on täiendav halduskulu. Seega on see säte asjakohane.
	Miks on määruse kavandi § 1 lõikes 5 nii palju variante? Atesteeringu andja peab suutma siis ka läbi viia vastava koolituse. Kindlasti peaks lihtsustama. Osade liikide, näiteks kanalised, märgistamine on reeglina juhuslik ja seetõttu ei ole mõistlik neid eraldi „üksuseks“ jagada.	Selgitatud	Pikem liikide loetelu on vajalik seetõttu, kui isik tahab rõngastada ainult konkreetset liigirühma (nt kanalised), siis isik ei pea läbima liigitundmist värvuliste kohta jm liigirühmade kohta, atesteeringu taotlemine muutub isikule lihtsamaks. Liigirühmadel on ka nt erinevad püügiviisid.
	Määruse kavandis peaks täpsustama, mida mõeldakse metallist märgise all. Kui see on Matsalu Rõngastuskeskuse tähisega metallrõngas, siis seda peaks ka välja ütleva, sest muidu võib ka arvata, et see on analoog plastikmärgisele aga ainult metallist.	Selgitatud	Seaduse eelnõu § 58(3) lõikes 4 on vastav info toodud. Teadaolevalt väljastab Keskkonnaagentuur metallmärgiseid, mis kannavad signatuuri ESTONIA MATSALU.
	See võiks olla ka vajadusel kooskõlastamise protseduur, kuidas toimus värviliste märgiste rahvusvaheline kooskõlastamine, sest näiteks sookurgede värvilisel märgistamisel ei ole konkreetset juhti vaid see toimub eri riikide esindusisikute kooskõlastamise läbi.	Arvestamata	Märgiste määruse menetluse juures on võimalik selle detaili juurde tagasi tulla ning vajadusel ka vastavad täiendused teha.
	Vahearuanne ei peaks esitama, või siis võiks olla võimalus veebirakenduses jooksvalt andmeid lisada.	Arvestamata	Vahearuanne esitamine on oluline taasleidude info pärast. Kui aruanne tuleks ainult aasta lõpus, siis ei oleks Keskkonnaagentuuril infot värskest leitud lindude kohta. Aruande puudumisel suureneks ajakulu taasleidude jooksva info vahetamisel Keskkonnaagentuuri ja märgistajate vahel oluliselt. Keskkonnaagentuur tegeleb aruannete esitamise lihtsustatud võimaluste otsimisega, loodetavasti läheb lähitulevikus aruannete esitamine märgistaja jaoks lihtsamaks.
	Millises vormis esitatakse aruandeid?	Selgitatud	Esitamise vorm täpsustatakse Keskkonnaagentuuri poolt aga mitte määrukses
	Kas kaob võimalus õppida praktiku kõrvalt, kes pole riiklik atesteerija?	Selgitatud	Ei kao võimalus õppida praktiku kõrvalt. Atesteeringu andja juures tuleb koolitus läbida, et atesteeringut saada. Määruse kavandis on praktiku kõrval rõngastamise võimalus toodud §-s 9 Märgistamine ilma atesteeringuta.
	Kas märgistamisel peab atesteerimise otsus kaasas olema?	Selgitatud	Seda määruse kavand ette ei näe.
	Puudub hinnang mõjule märgistatavate isendite arvu, saadava keskkonnateabe, loodushariduse ja – kultuuri seisukohalt.	Arvestatud	Seletuskirja mõjude osa täiendatud.

Sirje Pulk			
	<p>Ettepanek eelnõust välja jätta punktid 18 ja 20 (mille järgi ei hüvitata maa omanikule mitte kogu kinnisasja väärtus, vaid ainult ½ selle väärtusest § 20 lõike 11 punktides 1 ja 3 toodud juhtudel ehk juhul kui kaitsekord muutub rangemaks või kui teatud tingimustel kinnisasi omandati lähisugulaselt), kuna piirangud võivad oluliselt rangemaks muutuda ja seega on põhjendamatu maksta vaid ½ maatüki hinnast.</p> <p>Kui peetakse vajalikuks mingeid kitsendus teha, siis võiks kaaluda piirangute tegemist juhul, kui kinnisasi on ostetud, kuna sel juhul võib eesmärgiks olla olnud edaspidi maatüki võõrandamine ostuhinnast kallimalt riigile.</p>	Arvestamata	<p>Poole väärtuse arvestamist teadlikult looduskaitsete piirangutega kinnisasja omandanud isikute puhul on seletuskirjas põhjendatud.</p>
	<p>Kui eelnõud siiski selles osas ei muudeta, tuleks selguse mõttes selgitama seletuskirjas või seaduse rakendussätetes, kuidas toimitakse nendel juhtudel kui taotlus kinnisasja võõrandamiseks on esitatud enne seaduse jõustumist. Suuliselt vastati mulle, et muudatused neid juhtumeid ei puuduta.</p> <p>Haldusmenetluse seaduse § 5 lõike 5 kohaselt kui haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid muutuvad menetluse ajal, kohaldatakse menetluse alguses kehtinud õigusnorme. Selgitada palun ka seda, et muudatused ei puuduta ka hinna määramist. Samas võib tekkida ka küsimus, kes otsused väljastab, kas kliimaminister või Keskkonnaameti peadirektor. Kuidas toimitakse juhul, kui menetluse käigus on kaitsekord rangemaks muutunud.</p>	Arvestatud	<p>Eelnõus rakendussätet muudetud ja täiendatud. Kui taotlus kinnisasja riigile võõrandamiseks on esitatud enne seaduse jõustumist, siis sätestatud, et seaduse jõustumisest rakendub juba ka pooleli olevatele omandamise menetlustele. Ja seaduse muudatuste kohaselt hakkab kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravate looduskaitsete piirangute korral kinnisasja omandamist otsustama Keskkonnaameti peadirektor ja ühetaolise menetluse tagamiseks sätestatakse ka, et juba esitatud omandamise avalduste kohta teeb omandamise menetluse algatamise või omandamise või sellest keeldumise otsuse Keskkonnaamet.</p>

	<p>Kehtestatakse kord kaitstava loodusobjekti poollooduslike koosluste esinemisaladele. Kinnisasja omanikul ei ole võimalik sel alal tegeleda muu tegevusega kui tagada niitmise (millele eelnõu kohaselt kehtestatakse kindlad reeglid) või karjatamisega poolloodusliku koosluse hoidmist. Selle eest makstakse küll hoolduse toetust, kui näiteks minu maatüki osas ei kataks see niitmisega seotud kulusid (kinnisasi asub Tallinn-Paldiski maantee ääres, 7 km Tallinnast). Seega sel maatükil isiku tegevus on oluliselt piiratud. Samas Vabariigi Valitsuse määruse 242 kohaselt ei ole tegemist oluliste piirangutega. Eelnõule lisatud rakendusaktide kava kohaselt ei ole plaanis neid kriteeriume muuta. Teen ettepaneku need kriteeriumid üle vaadata ja kui vajalik, siis kaalumisotsuse andmist.</p> <p>Nimetatud määruse § 31 lõike 2 kohaselt sihtkaitsevõõndis piirab kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt. Toodud on juhtumid, kui piirang ei ole oluline, milleks on punkti 1 järgi juhtum, kui kinnisasi on valdavas osas maatulundusmaa sihtotstarbega loodusliku rohumaa või muu maa kõlvik, millel on lubatud poollooduslike koosluste hooldustööd. Nimetatud punkti tuleks täpsustada. See ei tohiks hõlmata juhtumeid, kui maatükil on hooldetööd kohustuslikud ja seda maatükki ei tohi muuks otstarbeks kasutada. Seaduse eelnõu kohaselt kui maa omanik ei soovi tegeleda hooldetöödega, teeb seda riik.</p> <p>Samuti ei peaks nimetatud punktis 1 olema „muu maa kõlvik“, kuna seal ei tehta poollooduslike koosluste hooldetöid. Nimetatud sätet on Keskkonnaamet erinevalt tõlgendanud. Minu kinnistu kõrvalasuva Merekindluse kinnistu puhul loeti „muu maa“ sihtkaitsevõõndis, et see piirab kinnisasja kasutamist oluliselt ja minule kuuluva „muu maa“ osas, et see ei piira kinnisasja kasutamist</p>	Selgitatud	<p>Looduskaitsete piirangutega kinnisasjade omandamise kriteeriumid on paralleelselt looduskaitseaduse muutmise eelnõuga ülevaatamisel. Vabariigi Valitsuse nr 242 määruse muutmise eelnõud hakatakse menetlema eraldi.</p>
--	---	------------	---

	<p>oluliselt (tegemist samasuguse maaga, lihtsalt ühel pool piiri üks käsitlus ja teisel pool teine käsitlus).</p>		
--	--	--	--

	Eelnõus puudub analüüs, kuidas muudatused kinnisasja omanikke mõjutab. Kuna antud juhul riivatakse põhiõigusi, siis tuleks teha ka põhiseaduslik analüüs.	Selgitatud	Seletuskirja täiendatud.
--	---	------------	--------------------------